

ת"פ 3437/11/08 - מדינת ישראל נגד חיים אברהם, אורי צוקר, דוד כדורי

בית משפט השלום בפתח תקווה

ת"פ 3437-11-08 מדינת ישראל נ' פורר ואח'

בפני כבוד הסגנית נשיאה עינת רון

המאשימה	בעניין: מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד חגי הרוש ועו"ד ליאת גלבוש נגד 2. חיים אברהם ע"י ב"כ עו"ד משה ישראל ועו"ד שמיר 3. אורי צוקר ע"י ב"כ עו"ד יהודה רסלר 4. דוד כדורי ע"י ב"כ עו"ד דוד יפתח ועו"ד ענבר
הנאשמים	

הכרעת דין

רקע

לכתחילה הוגש כתב האישום בפרשה זו נגד חמישה נאשמים.

הראשון בהם - יהושע פורר מי שכיהן כראש עיריית רחובות, החל משנת 1998.

נאשם 2 הוא חיים אברהם, מי שכיהן כסגן ראש עיריית רחובות ומחזיק תיק הכספים בעיריה, החל מינואר 1999 ובמועדים הרלבנטיים לכתב האישום.

נאשם 3 הוא מי שכיהן כגזבר עיריית רחובות מיום 1/12/98 ועד יום 20/6/03.

נאשם 4, הינו קבלן עצמאי, ובמועדים הרלבנטיים לכתב האישום היה הבעלים של חברת ד. רז פיקוח הנדסי - בניה ופיתוח בע"מ המבצעת עבודות תשתית ופיתוח.

נאשם 5 הוא מי שכיחן כמנהלה הכללי של עיריית רחובות מיום 1/11/99 ועד יום 31/10/01.

כתב האישום אשר הוגש נגד חמשת הנאשמת מונה שני פרטי אישום. פרט האישום הראשון מייחס לנאשמים 1 ו- 3 עבירה של שבועת שקר, לפי סעיף 239 לחוק העונשין.

פרט האישום השני מייחס לנאשמים 2 ו- 3 עבירה של לקיחת שוחד, לפי סעיף 290 לחוק העונשין, לנאשם 4 עבירה של מתן שוחד, לפי סעיף 291 לחוק העונשין ולנאשמים 1, 2, 3 ו- 5 עבירות של קשירת קשר לביצוע פשע, קשירת קשר לביצוע עוון, רישום כוזב במסמכי תאגיד ומרמה והפרת אמונים.

בתחילתו של ההליך ובמסגרת הסדר טיעון הורשע נאשם 1 על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן בעבירה של הפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, כפי שעוד יפורט להלן. נאשם 1 נדון לצו של"צ, מאסר מותנה וקנס וכן קבע בית המשפט כי יש בעבירה שעבר משום קלון. על קביעה זו של בית המשפט ערער הנאשם ובית המשפט המחוזי דחה את ערעורו (ע"פ 14051/04/09 של בימ"ש מחוזי מרכז).

במסגרת הסדר טיעון, הודה נאשם 5 בעבירה של הפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין ובית המשפט קבע כי הוא אכן עבר עבירה זו, אך לא הרשיעו בה והטיל עליו צו של"צ.

אישום ראשון

כזכור, לכתחילה יוחס אישום זה לנאשמים 1 ו- 3 אולם משדינו של נאשם 1 הופרד והוא הורשע בהסדר טיעון בעבירה אחרת, הרי שעתה מיוחס אישום זה לנאשם 3 בלבד.

תמציתו של האישום כי נאשם 3 חתם על דיווח שקרי למבקר המדינה ביודעו כי מדובר בדיווח כזה באשר לרישומים על מערכת החשבונות של הסיעה ועל כן יש להרשיעו בעבירה של שבועת שקר.

לאחר שהובאו ראיות רבות בפני בית המשפט ונשמעו עדויות רבות ישנם ממצאים אשר ניתן לקבוע אותם ואין עליהם חולק.

עובר לחודש נובמבר 1998 התמודד נאשם 1 - יהושע פורר, מטעם סיעת "מהפך ברחובות" אשר סימנה היה "חץ" לראשות עיריית רחובות.

נאשם 2 - חיים אברהם, היה מועמד מס' 3 בסיעה זו ופעיל במערכת הבחירות.

נאשם 3 - אורי צוקר, שימש כמנהל מערכת הכספים של סיעה זו.

נאשם 4 - דוד כדורי, נתבקש על ידי הנאשמים 1 - 2 , כמו גם פעילים אחרים במערכת בחירות זו, לסייע במערכת הבחירות ולגייס מצביעים עבור נאשם 1.

ביום 1/9/98 נפתח בבנק לאומי סניף הרצל ברחובות חשבון בנק לצורך ניהול מערכת הבחירות של הסיעה. חשבון בנק זה נפתח על ידי נאשמים 1-3 ועל ידי איתן רוזנמן ומשה בוטבין ז"ל, אשר אף הם נטלו חלק במערכת הבחירות של נאשם 1. חשבון זה 18491/57 כונה במהלך הליך זה "החשבון הקטן".

למחרת היום ב- 2/9/98 נפתח חשבון בנק נוסף בבנק לאומי על ידי אותם אנשים וחשבון זה נקרא "שוקי פורר לראשות העיר" ונועד אף הוא לצורך ניהול מערכת הבחירות של הסיעה. חשבון זה 18948/43 כונה במהלך ההליך "החשבון הגדול".

לטעמה של התביעה הרי שלדיווח למבקר המדינה צורף דו"ח כספי ובו צויין קיומו של החשבון הגדול בלבד ולא נזכר קיומו של החשבון הקטן.

התביעה ביקשה להוכיח כי אף החשבון הקטן, כמו גם החשבון הגדול, שימש למימון מערכת הבחירות ונעשה בו שימוש לתשלום צרכי מערכת הבחירות.

איתן רוזנמן שהוא בעל חתימה כאמור בשני החשבונות העיד כי נקרא לחתום בפתיחת שני החשבונות ונאשם 3 הוא שהיה אחראי על מערכת הכספים . הוא ציין כי אינו יודע מדוע נפתחו שני חשבונות בנק והוא משער כי נוח יותר היה לעבוד עם שני חשבונות בנק. הייעוד של שני החשבונות, כך מסר, היה לשלם עבור שירותים, פרסום, עיתונים - צרכי בחירות. לא ידוע לו דבר על שימוש בחשבונות אלה לצרכים פרטיים.

העד הוסיף ותאר כי האחראי על כל התשלומים והמאשר שלהם טרם התשלום בפועל היה נאשם 3 שזה היה תחומו המקצועי וכך אכן היה בפועל.

אולם מי שהבהיר את מהותם של שני החשבונות ואת מטרת פתיחתם ככאלה, היה ראש סיעה, יהושע פורר:

"שהחלטתי להתמודד אחד הדברים הראשונים זה לפתוח חשבון בנק. מכיוון שלא ידענו באיזה מסגרת אתמודד, פתחנו חשבון על שם חמישה אנשים שלושה מהם נאשמים כאן, אני , חיים אברהם, אורי צוקר, ועוד שניים איתן רוזנמן ובוטוויין. פתחנו חשבון בבנק ואחר כך נפתח עוד חשבון לצרכים של קבלת אשראי. כי אמרו שאי אפשר לקבל חשבון אשראי בחשבון בחירות אז נפתח עוד חשבון, לקחנו מאה אלף שקל מסגרת אשראי שכל אחד מאיתנו חלק על חלקו כערב".

פורר הסביר כי היה זה איתן רוזנמן אשר הסביר להם עקרון זה כי בחשבון בחירות לא יותר להם גרעון ועל כן נפתח החשבון השני. העד הבהיר בחקירתו החוזרת כי בחשבון הקטן התקבל אשראי ועל כן חשבון זה לא היה

בגדר חשבון בחירות.

הסבר דומה באשר למטרת פתיחת שני החשבונות ניתן גם על ידי חיים אברהם , דהיינו על מנת לקבל אשראי בחשבון השני.

גם חיים אברהם הסביר בעדותו בבית המשפט כי החשבון השני שנפתח , אשר נשא את שמה של הסיעה הוא החשבון אשר היה אמור להיות חשבון הבחירות שלהם ופרטיו הם אשר נשלחו למשרד הפנים. מסגרת האשראי נתקבלה לגבי החשבון הקטן.

עם זאת אישר חיים אברהם כי גם החשבון הקטן שימש לצרכי הבחירות וכי שולמו ממנו סכומי כסף תמורת עבודה במטה הבחירות ולספקים למטה הבחירות.

בפני בית המשפט הוצגו ארבע המחאות - ת/7 כולו משוכות מן החשבון הקטן ואשר על שלוש מהן חתום הנאשם - אורי צוקר. המחאות אלה הן "סלון להט חשמל", "ד.א. גינזבורסקי", ו"חשמל רוקח". המחאה נוספת היא למוטב "ליאור זהבי".

מהודעתו של משה רוקח אשר הוגשה בהסכמה (ת/118) הרי שהוא קיבל סכום כסף זה בשל עבודתו במטה הבחירות.

מהודעתו של משה זילברבוים, אשר הוגשה בהסכמה, הרי שהוא קיבל את סכום הכסף (סלון להט) עבור עבודות שביצע במטה הבחירות.

ליאור זהבי קיבל סכום כסף זה עבור עבודתו בבחירות ואף נאשם 3 לא הכחיש זאת בעדותו בבית המשפט, אלא שטען כי הוא לא עמד בתנאים הנדרשים על ידיו , דהיינו הצגת אסמכתאות נדרשות.

ת/16 הוא מסמך בכתב יד המופנה אל הבנק והחתום על ידי שוקי פורר וחיים אברהם ובו הוראה ליתן למר יוסף שהרבני סך של ₪ 5000 וזאת מן החשבון הקטן. ת/16 הוא דף בנק המאשר כי כך נעשה.

לאחר שמיעת כל הראיות, לרבות של שהרבני עצמו, ברי כיום, כי שהרבני קיבל סכום כסף זה עבור פעילותו במערכת הבחירות.

אורי צוקר הסביר בעדותו בבית המשפט כי איתן רוזנמן הוא שנתן את ההנחיה בדבר פתיחת שני החשבונות, האחד כחשבון של הסיעה והאחר כחשבון גיבוי. הוא סיפר כי בחשבון הקטן התבקש אשראי של מאה אלף שקלים ובחשבון הסיעה לא התבקש אשראי, היות שנאמר כי הדבר אסור.

צוקר הסביר כי לא נזקק לחשבון הקטן לצרכי הבחירות והסתדר עם החשבון הגדול בלבד. וזהו החשבון שאף

דווח למשרד הפנים כחשבון הבחירות. בחקירה הנגדית אישר כי אכן החשבון הקטן היה קיים למקרה בו לא ניתן יהיה להסתדר באמצעות החשבון הגדול בלבד.

משהוצגו בפניו המחאות אשר שולמו לספקים מן החשבון הקטן והוא אישר תשלומים אלה, ציין צוקר כי אכן עשה זאת אך עשה כן מתוך טעות ומשך תשלומים מפנקס ההמחאות של החשבון הקטן. לדבריו, מיד כאשר גילה את הטעות הורה לבנק לבטל תשלומים אלה ולשלם מתוך החשבון הגדול. הוא הציג רשימה של שמונה המחאות אשר איתר ככאלה (נ/67) וכן את דפי הבנק המאשרים כי נתן הוראה על החזרת הכסף עבור המחאות אלה מן החשבון הגדול אל החשבון הקטן (נ/62 - נ/63).

צוקר אישר כי מתוך מאות המחאות שאת תשלומן אישר, היו עוד שלוש המחאות אשר מתוך טעות שולמו מתוך החשבון הקטן והוא לא תיקן את הטעות וציין כי היה זה בתקופה בה נתגלתה אצלו מחלה קשה מאוד והוא נסע כמעט מדי יום לבית חולים על מנת לקבל טיפולים קשים. לדבריו, לו היה ער לשגיאה זו באשר לשלוש המחאות אלה, היה מתקן אותה, כפי שתיקן את השגיאה באשר להמחאות האחרות. (ת/7)

צוקר התייחס למספר תשלומים אשר נעשו מן החשבון הקטן ושלא על דעתו ושלא בחתימתו (כפי שעוד יפורט להלן) ואשר לטעמו אינם בגדר הוצאות בחירות. לטעמו הוא אינו מאשר הוצאה כלשהי באם אין בצידה אסמכתא לתשלום ועל כן לא אישר הוצאה בסך 5000 ₪ לפעיל הבחירות שהרבני שעוד תידון להלן, הגם ששולמה בחתימת שני מורשי חתימה אחרים מחשבון קטן זה. כן לא אישר תשלום 25,000 ₪, הגם שנאמר לו על ידי חיים אברהם כי מדובר בהוצאה עבור הדבקת מודעות, כיוון שלא נמסרו לו פרטים של מדביקי ההודעות.

בחקירה הנגדית מסר כי לטעמו באם לא מתקיימים שני תנאים מצטברים שהם מהות ההוצאה, שהיא לטובת הבחירות בצד האסמכתא, כי אז לא ירשום את ההוצאה וגם לא ידווח עליה, על אף שהעדר אסמכתא אינו משנה את מהות ההוצאה.

עולה מעדויות כל העדים בענין זה, כי גם החשבון הקטן נפתח לצרכי מערכת הבחירות. גם אם נעשה כך על מנת לעקוף את האיסור של חוסר האפשרות לאשראי בחשבון בחירות, הרי לא יוכלו בעלי החשבון, שהם חברי מטה הבחירות, וזהים לבעלי חשבון הבחירות, לטעון כי אין כל קשר בינו לבין מערכת הבחירות. כולם כאחד טענו, אם כי כל אחד ניסה ל"צבוע" את הסברו בגוון אחר במעט, כי החשבון הקטן אכן נועד לעקוף את האיסור של העדר אשראי בחשבון בחירות ולמעשה נועד החשבון הקטן לשמש אותם לכשיזקקו לו והחשבון הגדול יערים עליהם קשיים בנושאי אשראי.

שאלה יפה היתה עולה לולא היה נעשה שימוש כלשהו בחשבון קטן זה והוא היה נפתח אכן רק לשעות מצוקה. אזי היה מקום לבחון האם עצם פתיחתו, למרות אי השימוש בו, עשתה אף אותו לחשבון בחירות, או שמא אין די בעצם פתיחתו, על אף נסיבות פתיחת החשבון. אלא שבענייננו, אף נעשו פעולות בחשבון זה ולא היתה הסתפקות בפתיחתו בלבד והשארית לצרכי עיתות מצוקה.

משבוחנים את הפעולות שנעשו בחשבון זה, הרי ניכר לעין כל, כי הפעולות נעשו לצרכי מערכת הבחירות.

מקבלת אני את דבריו של אורי צוקר כי הוא אכן עשה מאמצים כי מרבית ההוצאות תשולמנה מתוך החשבון הגדול וכך אף משהבחין כי שמונה המחאות שולמו מתוך החשבון הקטן, הוא דאג להעברה מסודרת של תמורתן מן החשבון הגדול, כפי שהוכח במוצגים לעיל ועם זאת בכך לא סגי, שכן בחשבון הקטן בוצעו תשלומים נוספים, בין על דעתו של אורי צוקר ובין שלא על דעתו, אך בידיעתו ויתכן שאף לא בידיעתו, אותה עת, אך בדיעבד. שכן, מצב החשבון היה כל העת בידיעתו, ובוודאי צריך היה להיות בידיעתו והנה הוא ידע כי בחשבון זה מתנהלות פעולות.

לא אוכל לקבל את הסברו כי מאחר שלא היו אסמכתאות בצידן של חלק מן ההוצאות ועל כן אין הוא מקבל אותן כהוצאות ואינו מאשר אותן, הרי שאין הן נחשבות בעיניו כהוצאות בחירות ואין מקום לדווח עליהן ככאלה.

גם צוקר הסכים כי אין מהותה של ההוצאה משתנה, בין אם יש אסמכתא בצידה ובין אם אין.

הדבקת מודעות, למשל, היא עבודה שבוצעה עבוד מערכת הבחירות ועל כן תשלום בעבור עבודה זו הוא הוצאה בעבור מערכת הבחירות. גם אם מי ממטה הבחירות לא יספק לצוקר את האסמכתא הנדרשת לו, כפי שהוא סבור לצורך אישורה של הוצאה כזו, הרי אין בכך כדי להוציא את ההוצאה מגדרן של הוצאות עבור מערכת הבחירות ולהגדיר אותה כהוצאה אחרת. על כן לא אוכל לקבל את המבחן המצטבר שהציע צוקר.

על כן אין אלא לקבוע כי החשבון הקטן, כמו גם החשבון הגדול, שימש אף הוא לצרכי בחירות. אין נפקא מינה באם החשבון הגדול היה החשבון העיקרי לצורך כך ובחשבון הקטן נעזרו אך לעיתים ואך מיעוטם של תשלומים נעשה באמצעותו. מאחר שתשלומים עבור הוצאות לספקים, עובדים וכיו"ב בוצעו באמצעות חשבון זה, הרי שהוא שימש את מערכת הבחירות, על כל המשתמע מכך.

אם זוהי הקביעה ואלה הם הממצאים, הרי שאמור מעתה כי חשבון אשר שימש לצרכי בחירות יש לדווח עליו ככזה. מהי, איפוא, המשמעות של אי הכנסתו של החשבון הקטן לדיווח שהועבר אל מבקר המדינה.

ת/115 מפרט את המסמכים אשר הועברו אל מבקר המדינה ובהם גם ת/116 שהוא "בקשה למימון הודעה והצהרה של סיעה ברשות המקומית". כבא כוח הסיעה וממלא מקומו צוינו יהושע פורר וחיים אברהם ולאחר מכן בסעיף ב' למסמך זה מופיע תצהיר שזו לשונו: "אנו החתומים מטה, לאחר שהוזהרנו כי עלינו להצהיר את האמת וכי נהיה צפויים לעונשים הקבועים בחוק אם לא נעשה כן, מצהירים בזה להלן:

1. הסיעה עשתה את כל הדרוש כדי להבטיח ניהול נאות של חשבון הוצאותיה והכנסותיה בתקופת הבחירות בהתאם להנחיות מבקר המדינה לענין זה.

2. הנציג שהינו גם חבר הסיעה והנציג הבקי במשק הכספים של הסיעה אישרו זאת בחתימות נוספות במשבצות המתאימות."

מתחת להצהרה זו מצויים פרטים של יהושע פורר ואורי צוקר וכן חתימותיהם. החתימות אושרו על ידי עורכי דין ורו"ח ומספר חשבון הבנק אשר צויין במסמך זה היה החשבון הגדול בלבד. מתחת לכל אלה מופיעה שוב חתימתו של יהושע פורר כבא כח הסיעה הקיימת.

משקבעתי כי החשבון ה"קטן" שימש כחשבון בחירות, הרי שלמעשה, הדיווח אותו העביר צוקר היה דיווח כוזב. לאור האמור, יש לבחון האם בעת החתימה על התצהיר היה צוקר מודע לכך הוא חותם על תצהיר כוזב.

נאשם 3 - אורי צוקר, אינו מכחיש למעשה, כי דיווחו למבקר המדינה הוא דיווח כוזב שכן נפקד מתצהירו אזכורו של החשבון הקטן. אלא, שלטעמו של ב"כ הנאשם 3 אין מקום להרשיע את הנאשם בעבירה שיוחסה לו בכתב האישום לענין זה.

לטעמו של ב"כ הנאשם החשבון הקטן לא היה חשבון בחירות ולא נעשה בו שימוש לצרכי הבחירות והא ראה בכל מקום בו נתקל אורי צוקר בכך שנעשה בו שימוש, הוא דאג וטרח לוודא כי הכסף יועבר אל חשבון זה מן החשבון הגדול. סוף דבר, בשל נסיבותיו האישיות הקשות, אותה עת, "נשמטו" ממנו שלוש המחאות ועל כן ובשל אלה בלבד אין כל מקום לייחס לו את העבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

כפי שצויין לעיל, אין נפקא מינה מה היה היקף השימוש בחשבון כזה או אחר, והמבחן הוא במהות ההוצאות שנעשו מאותו חשבון ולמי נמסרו סכומי הכסף שהוצאו מחשבון זה. על פי מבחנים אלה, וכפי שנקבע לעיל, הרי שגם החשבון הקטן שימש לצרכי בחירות.

אין גם נפקא מינה לשאלה האם היתה דעתו של צוקר נוחה משימוש זה אם לאו, או אם נעשה השימוש על דעתו אם לאו. די בכך שהוא ידע על קיומו של חשבון זה וברי שכך, הוא אף היה אחד מאלה שפתחו אותו ובעל זכות החתימה בו, כפי שפורט לעיל ודי בכך שידע על השימוש שנעשה בחשבון זה, וגם זאת, כפי שפורט לעיל.

לענין דברים אלה ראוי לראות אף את הדברים אשר מסר צוקר בחקירתו במשטרה -

בחקירתו ת/95 נאשם 3 מסר :

"שאלה: אני מפנה אותך לעמוד 5 לסעיף "חשבונות בנק". האם מה שכתוב בסעיף זה, כי לסיעה חשבון בנק אחד בלבד הוא נכון?

תשובה: כן זה נכון. החשבון הקטן לא היה שייך לסיעת מהפך ברחובות.

שאלה: ברור לך שזו תשובה לא נכונה כי החשבון הקטן שימש אף הוא את הסיעה להוצאות שונות מה תגובתך.

תשובה: זה נכון שהחשבון הקטן שימש את רשימת מהפך ובתחילת דרכו הוא אכן יועד לכך.

שאלה: למה לא רשמתם את החשבון הזה בדו"ח

תשובה: זו פשלה מיותרת לגמרי". (ת/95 ש' 519-511).

בחקירה ת/99 הוא נשאל על משיכה של 5,000 ₪ מהחשבון הקטן: " האם פעולה זו הייתה צריכה להרשם בספרי הנהלת החשבונות של "חץ" השיב: "אני משיב שכן". לשאלתך מדוע פעולה זו לא נרשמה בספרי הנהלת החשבונות, אני משיב שכל החשבון הזה לא נרשם". בהמשך אמר: " אני לא יודע למה זה לא נרשם. אני כבר אמרתי בחקירתי, באחת החקירות, שזאת פשלה גדולה."

ואף מכאן ניתן ללמוד כי צוקר היה מודע לכך שחשבון היווה חשבון בחירות ובשל כך היה עליו לדווח עליו בדו"ח שהוגש למבקר המדינה. הגרסה אותה העלה הנאשם בבית המשפט, לפיה בכדי שחשבון ייחשב לחשבון בחירות עליו לעמוד בשני התנאים, כפי שפורט לעיל, תנאי מהות ההוצאה וקיומה של אסמכתא, היא גרסה כבושה אשר לא עלתה במשטרה.

כאשר הנאשם עומת עם גרסת ה"פשלה" בבית המשפט השיב:

"ש. אתה בעצם הסברת פה הסבר מסודר למה מלכתחילה החשבון הקטן לא היה צריך להיות מדווח.

תסביר את האמירה במשטרה, שואלים למה לא רשמת את החשבון הזה בדו"ח, אתה לא אומר לא היה צריך, הוא לא יועד לכך, אתה אומר זו פאשלה מיותרת?

ת. לא, לא, לא, הפאשלה, המילה, מקורה בעובדה ששילמתי שלוש פעמים, שלושה שיקים מהחשבון הקטן ולא מהחשבון הגדול. אני לא צריך להגיד לאף אחד למה אני לא רושם את החשבון הקטן בדו"ח מבקר המדינה, משום שהחשבון הזה הוא לא חשבון בחירות. יש לי חשבון בבנק המזרחי בבנק פרטי... החשבון לא היה צריך להרשם ולא היה צריך להשתמש בו כי למזלי הצלחנו לתמרן מבלי להזקק לאובר דראפט שלו, למעשה אסור היה לגעת בו.

ש. למה במשטרה אתה לא מסביר רבע ממה שאתה מסביר כאן ואתה לא אומר אני לא זוכר, אלא אתה אומר פאשלה מיותרת?

ת. אם הייתי ב... אז הייתי יושב ומסביר מה שאני מסביר היום. אני כבר סחוט, די, נסחטתי,

האשימו אותי בדברים שמעולם לא העליתי על דעתי שמישהו יגיד לי."

הגרסה אותה מסר בבית המשפט זו אינה עולה בקנה אחד עם הגרסה אותה מסר במשטרה. במשטרה מסר ב"רחל בתך הקטנה" כי עצם אי הכללת ה"חשבון הקטן" בדו"ח מהווה פשלה. וכמו כן בחקירה מאוחרת יותר מסר כי היה צורך לרשום הוצאה שהוצאה מהחשבון כהוצאה של "סיעת חץ", מכאן ניתן להבין כי צוקר הבין כי חשבון זה הוא חשבון ששימש את מערכת הבחירות והיה להתייחס אליו ככזה. הגרסה לפיה ההוצאות שהוצאו מהחשבון לא עמדו בקריטריונים, כפי שראה אותם הנאשם, הנה גרסה כבושה אשר לא עלתה כלל במשטרה. הנני מתקשה לקבל את הסברו של הנאשם לכך שלא מסר במשטרה את הדברים אותם מסר בבית המשפט בשל העובדה ש"נסחט", שהרי בחקירה ת/99 המאוחרת יותר הייתה לו ההזדמנות להסביר את עצמו, ובכלל חקירותיו המפורטות ביותר ניתן היה לעשות כן. יתר על כן הסברו זו המאוחר אינו עולה בקנה אחד עם הממצאים העובדתיים שנקבעו ואף עם מבחני שכל ישר והיגיון.

יצוין גם כי צוקר טען הן בחקירותיו במשטרה והן בחקירתו בבית המשפט כי החוב ב"חשבון הקטן" נוצר עקב הוצאות בחירות, ובשל כך כונסה אסיפת הפעילה בכדי לסייע בכיסויו. נאשמים 1 ו-2 ו-4 טענו גם כי מדובר היה בחוב שמקורו במערכת הבחירות. לאור האמור, נראה כי כל הנאשמים ובכללם נאשם 3 טוענים כי מדובר בחוב שמקורו בבחירות, ומכאן כי גם צוקר ראה חשבון זה כחשבון בחירות.

ב"כ הנאשם טען כי ההוצאות שהוצאו מהחשבון היוו נתח קטן מכלל הוצאות הבחירות. לטענתו שלוש ההמחאות שניתנו לספקים הוצאו בטעות מחשבון זה וכי לו צוקר היה מזהה זאת בזמן אמת, הוא היה מוציא הוצאה זו מה"חשבון הגדול" כפי שפעל לגבי שמונת ההמחאות האחרות שהוצאו מהחשבון. מעבר לכך הוא טען כי יתר ההוצאות הוצאו שלא על דעת צוקר, טענה שנדונה לעיל. כמו כן הוא טען כי לצוקר היה אינטרס לדווח על כמה שיותר הוצאות בכדי לקבל את כל כספי מענק הבחירות, ולכן לא היה לו מניע שלא לדווח על החשבון כ"חשבון בחירות".

אין לקבל את טענת ב"כ הנאשם, שכן הוכח כי צוקר היה מודע בזמן החתימה על התצהיר כי היה עליו לדווח על החשבון הנ"ל. לגבי מניעו של צוקר שלא לדווח על החשבון, על אף שאין צורך בהוכחת מניע, ניתן לסבור כי הנאשם לא היה מעוניין לדווח על חשבון זה עקב העובדה כי עמד ביתרת חובה, בעוד שחשבון בחירות לא אמור היה לעמוד ביתרת חובה ויתכן שאף לא היה כל רצון לדווח על עצם פתיחתו לאור מטרת פתיחתו-דהיינו, קבלת אשראי במקום שחשבון בחירות אינו מאפשר זאת.

מכאן שכאשר הצהיר צוקר את שהצהיר בדיווחיו לקו תצהיריו בחסר ומדובר בשבועת שקר כמשמעותה בחוק.

לענין זה גם לא ניתן לקבל את פרשנותו של ב"כ הנאשם לענין זה ולקבוע כי מדובר בהצהרה "לפי מיטב ידיעתי" כתצהיר המוגש לבג"צ.

התצהיר מולא על ידי הנאשם מכח תפקידו ובשל תפקידו על דברים שהם בסמכותו ובידיעתו המלאה.

העולה מכל המקובץ הוא כי היה מקום לאור כל אלה להרשיע את נאשם 3 בעבירה של שבועת שקר כפי

שיוחסה לו בפרט האישום הראשון.

אלא שטרם הכרעה בכך ולמרות כל האמור לעיל, יש מקום לבחון האם נכון לעשות כן ויש לעשות כן לאור שאלה של הגנה מן הצדק.

לכתחילה ייחס כתב האישום עבירה זו לנאשמים 1 ו-3.

אולם כנגד נאשם 1 הוגש במסגרת הסדר טיעון, כתב אישום מתוקן, אשר ייחס לו עבירה של הפרת אמונים בלבד, ללא יסוד המרמה. עיברה זו שבועת שקר, כמו גם עבירות אחרות הוסרו מכתב האישום המתוקן.

התביעה אשר נתבקשה להתייחס, כבר במהלך ההליך לטענת הגנה מן הצדק, עשתה כן באשר לטענה שהועלתה על ידי ב"כ הנאשמים בכל הנוגע לעבירת השוחד שיוחסה לנאשמים 2 ו-3 ולא יוחסה לנאשם 1, מלכתחילה ושבה וחזרה על טיעוניה אף בשלב הסיכומים. אין בטיעוניה של התביעה התייחסות כלשהי לשאלה של האישום הראשון העוסק בעבירה של שבועת השקר ומדוע לא הורשע נאשם 1 אף בעבירה זו.

טיעוני ב"כ הצדדים באשר לעבירת השוחד יובאו בנפרד, אציין עתה לענייננו, כי התביעה הביאה בטיעוניה לאותה שאלה בין היתר, את הטיעון כי אין המדובר באכיפה בדרגת כיוון שאין המדובר באפליה בין שווים, היות ומערכת הראיות בין הנאשמים 1 מחד ו-2 ו-3 מאידך גיסא, אינה זהה ועל כן ובהעדר ראיות תומכות להאשים אף את נאשם 1 בעבירה של שוחד נמנעה מעשות כן.

בענייננו, בכל הנוגע לעבירה של שבועת שקר, ברי כי הדברים אינם כך, שכן לכתחילה, בכתב האישום המקורי מצאה התביעה לייחס עבירה זו לנאשמים 1 ו-3 גם יחד, מסתמא, מצאה כי קיימת מערכת ראיות לכאורה שיש בה כדי להביא להרשעתם של השניים.

ואוסיף על כך, בזהירות הראויה, כיוון שאיני עוסקת בענייניו של נאשם 1, כי מכלול הראיות שהובא בענין פרט אישום זה בפני בית המשפט התייחס אכן לנאשמים 1 ו-3 כאחד ואין ביניהם כל אבחנה.

אם כך נותר לדון בשאלה, האם יש לעשות עתה אבחנה ביניהם, כיוון שהתביעה מצאה להגיע להסדר טיעון עם אחד מהם ולא עשתה כן עם האחר.

שיקוליה של התביעה באשר להגעה להסדר טיעון עם נאשם 1 לא פורטו ואולם חזקה על התביעה כי הגיעה להסדר זה לאחר ששקלה את כל השיקולים הצריכים לענין וכי אלו היו שיקולים ענייניים.

ניתן ללמוד על חזקה זו אף מהלכתו של ביהמ"ש העליון לפיה יש לכבד ככלל הסדרי טיעון, בין היתר מתוך אותם טעמים.

כך או כך, לא נסתרה חזקה זו כי טעמיה של התביעה ושיקוליה לענין הסדר הטיעון היו תקינים וענייניים.

בעניינה של טענת ההגנה מו הצדק חלו הפתחויות שונות עם השנים בהלכות בתי המשפט. תחילתה של ההלכה בכך שטענה זו תתקבל אם נמצאה התנהגות שערורייתית ובלתי נסבלת של הרשות (ע"פ 2910/94 יפת נ. מ"י) והמשכה בהלכת בורוביץ המרחיבה לפיה, הרי שמעבר להתנהגות הרשות יש אף לבחון האם קיומו של ההליך פוגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות כפי שזו נתפסת בעיניו של בית המשפט. (ע"פ 4855/02 מ"י נ. בורוביץ).

בע"פ 3036/06 של ביהמ"ש המחוזי חיפה נדונה החלטתו של בימ"ש שלום לבטל כתב אישום בשל טענה כזו. ערעורה של המדינה התקבל. ההחלטה בוטלה והדין הוחזר אל ביהמ"ש קמא. בפסק דינו דן ביהמ"ש המחוזי בסוגיה של הגנה מן הצדק:

"האם הגשת כתב האישום נגד המשיבה מהווה אכיפה בררנית ואפליה בהעמדה לדין פלילי? סוגיית האכיפה הבררנית זכתה לדין מפורט ומעמיק בפרשת זקין. שם נקבע, בין היתר, כדלקמן:

"אכיפה בררנית היא אכיפה הפוגעת בשוויון במובן זה שהיא מבדילה לצורך אכיפה בין בני אדם דומים או בין מצבים דומים לשם השגת מטרה פסולה, או על יסוד שיקול זר או מתוך שרירות גרידא. דוגמה מובהקת לאכיפה בררנית היא, בדרך כלל, החלטה לאכוף חוק כנגד פלוני, ולא לאכוף את החוק כנגד פלמוני, על בסיס שיקולים של דת, לאום או מין, או מתוך יחס של עוינות אישית או יריבות פוליטית כנגד פלוני. די בכך ששיקול כזה, גם אם אינו שיקול יחיד, הוא השיקול המכריע (דומיננטי) בקבלת החלטה לאכוף את החוק. אכיפה כזאת נוגדת באופן חריף את העיקרון של שוויון בפני החוק במובן הבסיסי של עיקרון זה. היא הרסנית לשלטון החוק; היא מקוממת מבחינת הצדק; היא מסכנת את מערכת המשפט. הסמכות להגיש אישום פלילי היא סמכות חשובה וקשה. היא יכולה לחרוץ גורל אדם. כך גם הסמכות לאכוף חוק בדרך אחרת, כגון, הסמכות לעצור אדם או הסמכות להחרים רכוש. היא חייבת להיות מופעלת באופן ענייני, שוויוני וסביר".

לעניין זה אף יש לציין את האבחנה הידועה בין אכיפה סלקטיבית מותרת לבין אכיפה בררנית אסורה. אכיפה סלקטיבית של הנורמות העונשיות עשויה למשל להיות מוצדקת נוכח משאבי אכיפה מוגבלים (כוח אדם וממון), או אינדיבידואליזציה של הדין הפלילי (קורבן עבירה שמבקש שלא להעמיד החשוד לדין, העמדה לדין שתסב לפרט נזק בלתי מוצדק, עברין שעשוי להפוך למודיע משטרי, פיצוי הניזוק על-ידי העברין וכיו"ב). בכל אופן, לרשויות התביעה שיקול דעת סטטוטורי בסוגיית ההעמדה לדין, הפועל במתחם של סבירות, בכפוף למדיניות אכיפה הרלבנטית להוראות חוק מסוים - ככל שקיימת (י' נקדימון, שם, עמ' 339, 341-342). ברע"פ 1252/06 שמואל טחן נ' מדינת ישראל (תקדין עליון 2006 (2) 539), אושרה ההלכה שנקבעה בפרשת זקין לעניין האבחנה בין אכיפה סלקטיבית מותרת לבין אכיפה בררנית אסורה, כהאי לישנא: "יש כידוע להבחין בין אכיפה בררנית, שיסודה בטעמים מפלים ועל כן היא פסולה, לבין אכיפה חלקית המבוססת על נימוק ענייני" (שם, עמ' 540).

סבירותה של אכיפה חלקית מותנית בעמידתה במבחן עיקרון השוויון. בבג"צ 935/89 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה (פ"דמד (2) 485), קבע בהקשר זה הנשיא (דאז), כב' השופט א' ברק, כלהלן:

"בהפעילו את שיקול-דעתו, חייב תובע לפעול מתוך שוויון וללא הפליה. - - - הפעלה ראויה של ההליך הפלילי

מבוססת על אמון הציבור ברשויות התביעה ועל אמונה כי הן מקבלות החלטותיהן מתוך שוויון. הגשת אישומים בדרך מפלה פוגעת באמון הציבור ברשויות התביעה. פגיעה זו קשה היא למשטר הדמוקרטי. קושי זה הוא משולש: ראשית, שימוש מפלה בכוח התביעה פוגע בהנחות שביסוד הענקת שיקול-דעת לתובע; שנית, הפליה בהגשת אישומים פוגעת באמון שהציבור רוחש לרשויות התביעה בפרט ולרשויות שלטון בכלל, ובכך מכרסמת בעבותות, המקשרים את בני החברה; שלישית, הפעלה לא שוויונית של כוח התביעה פוגעת בכוח המרתיע של המשפט הפלילי".

....

בדנ"פ 5189/05 איילון - חברה לביטוח בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל ואח' (תקדין-עליון 2006 (2) 474),
אוזכרו שלושת שלבי בחינת שאלת החלתה של הגנה מן הצדק על מקרה נתון, כדלקמן:

"בשלב הראשון על בית-המשפט לזהות את הפגמים שנפלו בהליכים שננקטו בעניינו של הנאשם ולעמוד על עוצמתם, וזאת, במנותק משאלת אשמתו או חפותו. בשלב השני על בית-המשפט לבחון אם בקיומו של ההליך הפלילי חרף הפגמים יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. בשלב זה, נדרש בית-המשפט לאזן בין האינטרסים השונים, שהעיקריים שבהם פורטו לעיל, תוך שהוא נותן דעתו לנסיבותיו הקונקרטיות של ההליך שבפניו. בתוך כך עשוי בית-המשפט לייחס משקל, בין היתר, לחומרת העבירה המיוחסת לנאשם; לעוצמת הראיות (הלכאוריות או המוכחות) המבססות את אשמתו; לנסיבותיהם האישיות של הנאשם ושל קורבן העבירה; למידת הפגיעה ביכולתו של הנאשם להתגונן; לחומרת הפגיעה בזכויות הנאשם ולנסיבות שהביאו לגרימתה; למידת האשם הרובץ על כתפי הרשות שפגעה בהליך או בנאשם, וכן לשאלה אם הרשות פעלה בזדון או בתום-לב. ברי כי בגיבוש האיזון בין השיקולים הנגדיים ייחס בית-המשפט לכל אחד מהשיקולים את המשקל היחסי הראוי לו בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה הנתון. כך, למשל, ככל שמעשה העבירה חמור יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבהעמדה לדין; וככל שמעשה הרשות שערורייתי יותר ופגיעתו בנאשם ובזכויותיו חמורה יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבשמירת זכויותיו של הנאשם ובריסון כוחה של הרשות. בשלב השלישי, מששוכנע בית-המשפט כי קיומו של ההליך אכן כרוך בפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, עליו לבחון האם לא ניתן לרפא את הפגמים שנתגלו באמצעים יותר מתונים ומידתיים מאשר ביטולו של כתב-האישום. בין היתר, עשוי בית-המשפט לקבוע, כי הפגיעה שנגרמה לנאשם, אף שאינה מצדיקה את ביטול כתב-האישום שהוגש נגדו, מצדיקה היא את ביטולם של אישומים ספציפיים, או תהא ראויה להישקל לטובתו בקביעת עונשו, אם יורשע. כן עשוי בית-המשפט לקבוע, כי תיקון הפגיעה יכול שייעשה במסגרת בירורו של המשפט, כגון בבירור שאלת קבילותה של ראיה שהושגה תוך שימוש באמצעים פסולים".

.....

בית-משפט קמא נפל לכלל שגגה שעה שקיבל טענת ההגנה מן הצדק, ושכתוצאה ישירה מכך - הורה על מחיקת האישום נגד המשיבה. קיימים כאמור שלושה שלבים לבחינת שאלת תחולת הגנה מן הצדק על מקרה נתון. והנה, בית-משפט קמא לא העריך נכוחה ובאופן מאוזן את עוצמתם של הפגמים שזיהה בהליכים שננקטו נגד המשיבה (בהעדר סטטיסטיקה שעשויה לתמוך בטענת המשיבה לאפליה מחד-גיסא, ובהתעלם מהעובדה כי הדוגמאות שהביאה לזכות במובהקותן מאידך גיסא). זאת, במסגרת השלב הראשון; כמו-כן קבע בית-

משפט קמא, כי במקרה זה נפגעת תחושת הצדק מבלי שערך איזון בין כל האינטרסים השונים הרלבנטיים ומבלי שייחס משקל לחומרת העבירה (שמצא כאמור שיסודותיה מתקיימים), לעוצמת הראיות (הלכאוריות או המוכחות) המבססות אשמת המשיבה, לנסיבותיהם האישיות של המשיבה ויהונתן, למידת הפגיעה ביכולתה של המשיבה להתגונן בפני כתב האישום, לחומרת הפגיעה בזכויות המשיבה ולנסיבות שהביאו לגרימתה, למידת האשם הרובץ על כתפי הרשות שפגעה בהליך או במשיבה, וכן לשאלה אם פעלה הרשות בזדון או בתום לב. זאת, במסגרת השלב השני; ולבסוף, אף שוכנע בית-משפט קמא כי הגשת כתב האישום נגד המשיבה כרוכה בפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, הרי שעדיין שומה היה עליו לבחון אם ניתן לרפא הפגמים שנתגלו באמצעים יותר מתונים ומדתיים מאשר ביטולו של כתב האישום. זאת, במסגרת השלב השלישי והאחרון. כך, יש וניתן לשקלל טענות המשיבה במהלך ניהול המשפט נגדה, ולו בשעת גזירת הדין - אם תורשע."

אין חולק כי בענין בו עסקינן יש חשיבות מציבורית רבה ויש חשיבות רבה לאמון הציבור בענין זה, של מימון מפלגות ודיווח אמיתי באשר למימון זה. יש חשיבות רבה גם לדעת כי החוק בענין זה ייאכף וכי הדין ימוצה עם העוברים על החוק.

על כן משהוגש כתב האישום נגד נאשמים 1 ו- 3 אכן עולה תמיהה מדוע הושאר אך נאשם 3 לבדו כשהוא עומד לדין בשל עבירה זו.

נאשם 3 שימש אמנם כגזבר העיריה אותה תקופה, תפקיד רב חשיבות לכשעצמו ובוודאי לענין הדיווח על מימון המפלגות בתקופת הבחירות, ברם נאשם 1 שעניינו הושמט מפרט אישום זה, שימש כראש העיריה ואף כממונה עליו וחתימתו מופיעה לצד חתימתו של הנאשם 3 על המסמכים הרלבנטיים וברי כי חלקו שלו אינו נופל מזה של הנאשם 3, אם לא עולה עליו.

ואולם, וכפי שצויין לייל, החזקה כי התביעה פעלה באופן תקין וענייני בהגיעה להסדר טיעון עם הנאשם 1 לא נסתרה ואין די בכך שהיה הסדר טיעון עם נאשם 1 וענין זה הושמט כמתב האישום נגדו, לכשעצמו, לפטור אף את הנאשם 3 מאחריות, שכן כידוע הנימוקים והטעמים להסדר טיעון ולתיקון כתב אישום בשלו הם רבים ושונים .

על פי ההלכות הנזכרות לעיל, יובא ענין זה במנין השיקולים לזכותו של הנאשם 3 בשלב מאוחר יותר של ההליך.

לאור כל המקובץ, יורשע הנאשם 3 בעבירה של שבועת שקר, לפי סעיף 239 לחוק העונשין, כפי שיוחסה לו בפרט האישום הראשון.

פרט האישום השני

פרט האישום השני מייחס לנאשם 4 עבירה של מתן שוחד ולנאשמים 2-3 עבירה של לקיחת שוחד. כך הוא מייחס לנאשמים 2 ו- 3 גם עבירות של קשירות קשר לביצוע פשע, קשירת קשר לביצוע עוון, רישום כוזב במסמכי תאגיד ומרמה והפרת אמונים.

תמציתו של הנטען בפרט אישום זה הוא כי עם תום מסע הבחירות ולאחר שבחשבון הקטן הנזכר לעיל נוצר גרעון כספי של למעלה ממאה אלף שקלים ביקש נאשם 1 סיוע בסגירתו של חשבון זה. כנטען בכתב האישום, ביקש נאשם 1 לקבל תרומות על מנת לסגור את החשבון, ביודעו כי נאשם 4 מבצע עבודות תשתית ופיתוח עבור עיריית רחובות.

נאשם 4 הודיע כי יפעל להשגת סכומי הכסף הנדרשים לסגירת החשבון ואכן בתקופה שבין 1/3/00 - 15/5/00 ביקשו נאשמים 2-3 מזוהר בלום כי יטול מאת נאשם 4 סכומי כסף שונים במזומן ויפקיד אותם בחשבון הקטן וכך נסגר החשבון.

מכרז 8/98 הוא מכרז בהיקף של כשלושה מיליון ₪ לביצוע עבודת תשתית ובו זכו שלושה קבלני ביצוע אשר נאשם 4 הוא אחד מהם.

הגם שתקופת מכרז זה הסתיימה ביום 30/6/00, על פי מכתב של נאשם 1 עצמו למשרד הפנים ועל אף שבאפריל 2000 הודיעה היועצת המשפטית לעיריה כי לא ניתן עוד להוציא עבודות על פי מכרז זה ויש להכין לפרסום מכרז חדש, מסרה העיריה לנאשם 4, ארבע עבודות בתקופה שבין אפריל 2000 ל- 30/6/00.

על מנת לעקוף את הבעייתיות שנוצרה, יצרו הנאשמים מצג שווא באמצעות מערכת הסכמים לפיהם נחזה כי חברת ה.ל.ר. שהיא החברה הכלכלית של העיריה, מבצעת את הפרוייקטים האמורים עבור העיריה ונאשם 4 מבצע אותם עבור חברת ה.ל.ר.

בפועל חברת ה.ל.ר. היוותה אך צינור להעברת תשלומים מהעיריה לנאשם 4.

הנאשמים חתמו על מערכת ההסכמים ביודעם שנאשם 4 מבצע את העבודה בפועל ללא מכרז כדין ולא מול חברת ה.ל.ר.

בכך, על פי הנטען בכתב האישום גמלו נאשמים 2 ו-3 לנאשם 4 עבור עזרתו במימון יתרת החובה בחשבון הקטן.

לאחר שמיעת העדויות והבאת הראיות בפני בית המשפט אין עוד חולק כי אכן נפתחו שני חשבונות בנק בהפרש זמנים קצר זה מזה. בכל אחד מחשבונות הבנק חתמו אותם חמישה אנשים על פתיחת החשבון וכל אחד מהם היה בעל חשבון לכל דבר וענין ושווה זכויות וחובות לחבריו האחרים בחשבון.

על פי עדותו של סגן מנהל סניף הבנק עמוס לוין, הרי שעדכונים שונים בדבר מצבם של חשבונות הבנקים נשלחו אל בעלי החשבון מעת לעת ועל פי הצורך.

מפלט דף החשבון של החשבון הקטן ניתן ללמוד כי ביום 1/3/00 עמד חשבון זה ביתרת חובה של 103,820 ₪. כעולה מהודעתו של יהושע פורר ת/144 הרי שהודעות על יתרת חובה זו נשלחו אליו, ושתי הודעות כאלה נשלחו לכתובתו הפרטית והועברו על ידיו למשרדו שבעיריה.

עוד נדמה כי עתה אין גם חולק כי לאחר שנתגלה גרעון זה בחשבון הקטן הרי שנאשם 1 - יהושע פורר כינס אסיפת פעילים, בה התריע על דבר הגרעון וציין כי יש לגייס תרומות על מנת לכסותו.

אכן, בהודעותיו שבמשטרה, אשר נמסרו במהלך החקירה לא אישר פורר נושא זה וקריאתו של הודעות אלה מעלה כי הוא עשה כל מאמץ על מנת להרחיק עצמו מנושא הכסף והחשבונות אשר נפתחו בבנקים. פורר עשה כל מאמץ לטעון כי הוא לא היה מודע כלל ועיקר לקיומם של החשבונות ולמצבם ונאלץ לאשר קיומם ומצבם בשפה רפה רק כאשר עומת על ידי החוקרים במהלך החקירה עם מסמכי הבנק אשר הועברו אליו בזמן אמת. גם כאשר עומת עם דברי הנאשמים האחרים באשר למודעותו את מצב הדברים, הוא עמד בהכחשתו כי היה מודע למצב הכספי של הסיעה וציין כי ייעצו לו להרחיק עצמו מן החשבונות ומטיפול בהם.

אולם כפי שצויין לעיל לאחר שהובאו כל העדויות כולן, עתה אין עוד חולק כי פורר היה מודע היטב לקיומו של הגרעון בחשבון הקטן וכי הוא עצמו הוא שכינס את אסיפת הפעילים וביקש מהם לגייס תרומות על מנת לכסות את הגרעון שנוצר בחשבון הקטן.

ומשפורר הוא שגייס את הפעילים לאסיפה זו והוא אשר דיבר באסיפה זו על הצורך לאסוף כספים, ברי כי לא יוכל לטעון לחוסר מודעותו בענין זה, לרבות כך שהגרעון בחשבון יכולה מתרומות שייאספו בעקבות כנס פעילים זה ועל ידי הפעילים שבכנס.

פורר אף העיד כך בבית המשפט ומסר כי כל החמישה אשר פתחו את חשבון הבנק היה ערבים אישית לחשבונות אלה וכי כשנה לאחר הבחירות התקבלו אצלם מכתבים מאת הבנק כי הם מתבקשים לכסות את הגרעון המצוי בחשבון וכי כל החמישה הגיעו לתובנה כי "יש בעיה בבנק וצריך לפתור את הבעיה". (עמ' 414).

אמנם בסיכומיה טענה התביעה כי לאור הודעותיו של נאשם 1 - פורר במשטרה, הרי שלא עלתה מודעתו לדרך סגירת החוב בחשבון הקטן. אולם, לא ניתן לקבל טענתה זו.

גם אם תחילה בהודעותיו שבמשטרה ניסה פורר להרחיק עצמו מכך וטען שלא ידע הכיצד נסגר סוף דבר החשבון הקטן, הרי שסוף דבר בהודעה מאוחרת (ת/144) מסר כי פעילים רבים השתתפו בשיחות והיו אמורים לכסות את החוב וזאת בהצטרף לדברים נוספים שמסר בחקירותיו כי החוב כוסה סוף דבר, באמצעות תרומות שגויסו לצורך כך.

גם נאשם 2 סיפר בחקירתו במשטרה אודות פגישה שהתקיימה בעיריה, בה נכחו בעלי החשבון ופעילים נוספים לרבות נאשם 4 ובה דובר על סגירת החשבון. נאשם 3 מסר בהודעתו (ת/98) במפורש על אותו כנס פעילים

אותו כינס נאשם 1 ובו נתבקשו הפעילים לתרום לסגירת החשבון. (חזרה על כך גם בהודעתו הנוספת ת/99).

לפיכך לא ניתן לקבל כי הנאשם 1 לא היה מודע לפגישה זו, שאף על פי הנטען בכתב האישום על ידי המאשימה עצמה, נערכה במשרדו שלו וכי הוא זה שכינסה.

יתר על כן, פורר הוא מבעלי חשבון זה ואישר, כאמור לעיל, כי קיבל באופן אישי, התראות על החוב הקיים בו ועל הצורך לכסות חוב זה. פורר, כמו ארבעת חבריו האחרים, אחראי ערב באופן אישי לחוב זה וכיצד ניתן לטעון כי ידוע לו, סוף דבר כי הוא יודע שהחשבון נסגר לאחר שהחוב כוסה ואין הוא יודע ואף אינו שואל הכיצד קרה הדבר?

נכון כי במהלך חקירתו במשטרה עשה פורר ככל יכולתו להרחיק עצמו מנושא זה ואולם גם על פי חומר הראיות שהיה קיים אז, לא ניתן היה לקבוע כי פורר לא ידע כיצד כוסה החוב.

נותרה לדין השאלה האם ידע על ידי מי ובאיזו דרך שולמו הכספים לכיסוי הגרעון.

עוד אין חולק עתה כי החשבון הקטן אכן נסגר סוף דבר לאחר שהופקדו בו במספר הזדמנויות סכומי כסף במזומן.

מעבר לעדויות אשר הובאו בפני בית המשפט בענין זה, הרי שהובאו מסמכי ההפקדה המעידים על ההפקדות השונות (ת/2-5). ואשר מהם ניתן היה ללמוד באופן ברור על מספר ההזדמנויות, מועדיהן, סכומי ההפקדות וזהותו של המפקיד.

הוברר כי המפקיד היה זוהר בלום, אשר למשך תקופה קצרה שימש כראש לשכתו של יהושע פורר ואשר על פי עדותו שלו נשלח לקבל במספר הזדמנויות סכומי כסף מאת נאשם 4 על מנת להפקידם בחשבון הקטן.

בעדותו בבית המשפט עמד על כך זוהר בלום כי לגבי שתי הפקדות זכור לו במפורש כי הוא נשלח לקחת סכומי כסף במזומן מאת כדורי. בהזדמנות אחת היה זה אורי צוקר אשר שלח אותו לעשות כן ולאחר מכן להפקיד את הכסף בבנק ובהזדמנות השניה היה זה חיים אברהם אשר קרא לו למשרדו, והוא תאר את הנוכחים במקום ואת הסיטואציה במקום ובמהלכה נשלח שוב ליטול כסף מאת כדורי ולהפקידו בבנק.

זוהר בלום נשאל שוב ושוב אודות שתי הזדמנויות אלה, אולם עדותו היתה נחושה, ברורה וחד משמעית כי כך קרה וכי אלה שלחו אותו לעשות את אשר עשה. לגבי שתי הפקדות נוספות תאר זוהר בלום כי אף לגביהן נתקבלו סכומי הכסף מכדורי וההוראות לקבלם היו מנאשמים 2 ו - 3 ברם הוא לא ידע לפרט בפרטי פרטים אירועים אלה כפי שעשה לגבי שתי ההפקדות האחרות לעיל.

אורי צוקר היה הנאשם היחיד אשר כבר בהודעתו הראשונה במשטרה אישר קיומם של שני חשבונות. יתר

הנאשמים ניסו להרחיק עצמם מקיומו של חשבון נוסף אשר נעשה בו שימוש לצרכי בחירות. אמנם גם אורי צוקר ניסה לטעון, כפי ש אף פורט לעיל כי החשבון הקטן לא שימש לצרכי בחירות ולא היה מקום לדווח עליו ככזה, אולם הוא לא התעלם מקיומו ומן הגרעון אשר נוצר בו בשלב מסוים.

יצוין לענין זה כי בחקירתו הנגדית התקשה אורי צוקר להתעמת עם שהטיחה בו המאשימה כי הנה למרות שלגרסתו שלו אין החשבון הקטן בגדר חשבון בחירות, הרי כאשר הוא נזקק לכיסוי הגרעון שנוצר בו הוא פנה לכדורי וצין כי יש לכסות את גרעון הבחירות בחשבון זה, כפי שיפורט להלן, ומכאן שאף הוא התייחס אליו כאל חשבון בחירות. או אז, אישר צוקר בשפה רפה כי מדובר היה בחשבון "גיבוי".

אורי צוקר אישר כי בכוונתו היתה לפנות אל פעילים במערכת הבחירות: "רציתי שיכניסו את היד לכיס וישלמו. לא היתה לי שום כוונה לכסות את החוב מכיסי כי לא ראיתי בו חוב אישי שלי" (ת/95 ש' 187-188). לדבריו של צוקר הוא אסף תרומות מפעילים ואינו זוכר פעיל אשר תרם במיוחד לכיסוי הגרעון.

משהוצגו בפני צוקר דפי חשבון הבנק והעובדה כי זוהר בלום הוא שביצע את ההפקדות בחשבון הקטן, הוא ציין כי סביר להניח שזוהר בלום עשה כן, כיוון שהיה זמין אותה עת וכי סביר להניח שנשלח לעשות כן על ידי או על ידי חיים אברהם ולא סביר כי נשלח על ידי פורר. צוקר עמד על כך כי אינו זוכר מי מסר את הכסף לזוהר בלום. משהוצג בפניו כי כדורי הוא שמסר את סכומי הכסף, השיב כי הדבר בסביר בהחלט. אזי נתבקש על ידי החוקר לספר על הפניה לכדורי: "כולם ידעו שאנחנו בגרעון. אני מניח שדיברתי איתו. דיברתי איתו פעמים רבות ואמרתי לו שאנחנו בגרעון. בטח שפניתי אליו. אל מי אני אפנה? הוא הביע נכונות לתרום. יתכן שהוא אף תרם יותר". (ת/95 ש' 283-284)

"... אחר כך פנינו וניסינו לאסוף כסף. היחיד שלא היה מעורב לפי דעתי בפניה לכדורי זה איתן רוזנמן. כל שאר השותפים הכירות את כדורי ובטח פנו אליו. אני פעמים רבות אמרתי לכדורי שאנו זקוקים לכסף לכיסוי הגרעון בחשבון. בסופו של דבר הוא הסכים לתרום את הכסף... כן אמרתי לו שמדובר בכיסוי חשבון מערכת הבחירות... כולם ידעו שהכסף התקבל מכדורי. כולם ידעו מראש, חוץ מאיתן רוזנמן..." (ת/95 ש' 291-294 , ש' 310 - 316)

צוקר אף אישר כי הוא זה ששלח את זוהר בלום לבצע את ההפקדות וקיבל ממנו דיווח כי הן בוצעו.

סוף דבר נשאל צוקר על ידי חוקר המשטרה "ברחל בתך הקטנה": "שאלה: האם אתה מוכן לומר עתה באופן חד משמעי שכדורי תרם מעל ₪ 68,000 אשר שימשו לסגירת יתרת החובה בחשבון הקטן?

תשובה: כן הוא תרם". (ת/95 ש' 337-339).

ולשאלה מדוע יתרום כדורי סכום נכבד כזה לכיסוי החוב שהצטבר, השיב צוקר: "הוא אדם שמצטייר שיש לו כסף. הוא מתפרנס יפה מהעיריה. מדוע שהוא לא יתרום. היו הרבה שתרמו לפני הבחירות. מה זה משנה אם בן אדם מחליט לתרום לפני או אחרי הבחירות. ברור שכל מי שתורם רוצה לשמור על קשרים עם העיריה". (ת/95 ש' 356-359).

גם בהודעות נוספות שלו במשטרה חזר צוקר על חלקו של כדורי בסגירת הגרעון שנוצר בחשבון הקטן:

בהודעתו מיום 9/10/03 (ת/98) מסר אורי צוקר כי באותו מפגש בו כינס שוקי פורר כ-20 - 25 אנשים וביקש לאסוף תרומות לא אמר מאן דהוא כי הוא מוכן לאסוף כסף. עם זאת אישר כי אכן כדורי מסר לאחר מכן סכום של 68,000 ₪. משנשאל באשר לגרסתו של זוהר בלום לפיה נעשו שלוש הפקדות נוספות לחשבון זה על ידי זוהר בלום שלדבריו קיבל את הכסף מכדורי בידיעתו של צוקר, ציין צוקר כי אינו חולק על גרסתו של זוהר בלום, וכי כל שנעשה בענין זה נעשה בידיעתו של חיים אברהם, כיון שהוא ממונה על ענייני הכספים ודבר לא נעשה ללא ידיעתו.

בהודעתו מיום 19/10/03 (ת/99) נשאל אורי צוקר: "מה היה בין אותה פגישה שכינס שוקי פורר בנושא יתרות החובה של סיעת "חץ" לבין 1/3/00 שאז שולם התשלום הראשון לבנק?" ועל כך השיב: "כנראה שהישיבה היתה עוד קודם לכן ואז הוא לקח אחריות דוד כדורי, ואמר שהוא יטפל בזה ומן הסתם אני פניתי אליו".

על מקצת מגרסתו זו חזר אורי צוקר בבית המשפט. בבית המשפט הודגש מפיו כי מי שכינס את הפעילים והפציר בהם לגייס תרומות ולכסות את הגרעון היה נאשם 1 - יהושע פורר. הוא סיפר על אסיפת הפעילים שכינס פורר ועל בקשתו וציין: "הרי תמיד יש לכל קבוצה ובכל אירוע יש נחשון. במקרה זה דוד כדורי היה נחשון. הוא איש פעלתן והוא אמר שהוא יאסוף תרומות. וכך סגרו בסוף את החשבון הקטן ואני מודיע לך שפרט לפעם אחת... שזוהר בלום פנה אלי ואמר כדורי הביא לנו תרומה, תרומות, אני אפילו לא זכרתי את המספר של החשבון הקטן.. אני הקראתי לו והופקד סכום של 68,000 ₪." (עמ' 552 לפרוטוקול).

הוא הבהיר כי ידע להפנות את זוהר בלום אל כדורי כיוון שכדורי התקשר אליו וסיפר כי יש לו תרומות שאסף לבקשת ראש העיר ועל כן נשלח זוהר להפקידן בבנק, כאמור לעיל.

עם זאת ציין צוקר כי אינו יודע מה מקור הכספים אשר מסר כדורי ומה היו מניעיו לעשות כן.

בחקירה הנגדית ציין צוקר כי ידע רק על הפקדה אחת שביצע זוהר בלום, זו של 68,000 ₪ וכי על שלוש האחרות לא ידע כלל ועיקר. משעומת עם דבריו במשטרה לפיהן ידע גם על האחרות, השיב כי מותר אף לו שלא לזכור דברים כפי שאף זוהר בלום לא זכר הכל במדויק במסירת עדותו שלו.

לדבריו, הוא לא ידע על ההפקדות האחרות ואף ביכר שלא לדעת עליהן, כיוון שכל נושא זה של הגרעון בחשבון והדרך לכיסויו היו שלא לרוחו. אלא שראש העיריה, פורר בחר את הדרך הזו דווקא לכיסוי הגרעון ולא נותרה לו כל ברירה. במיוחד באשר להפקדה לה היה מודע שאז התקשר אליו כדורי והודיע לו כי נאסף על ידיו כסף ואזי בלית ברירה הפנה אליו את זוהר בלום, אולם הוא שב והדגיש כי דעתו לא היתה נוחה כלל ועיקר מכל המהלך שנעשה באשר לחשבון זה.

משנשאל צוקר אודות דבריו במשטרה באשר למניע של כדורי לתרום תרומה זו לכיסוי הגרעון הוא השיב כי

כדורי לא נזקק לקשרים בעיריה כיוון שהוא "נטוע" בעיריה היטב שנים רבות וכי המענה אשר נתן במשטרה לשאלה זו היתה דעתו ומשנתו הפילוסופית לשאלת התרומות לא מענה עובדתי באשר למתרחש בפרשה זו.

כדורי עצמו הכחיש בהודעותיו במשטרה וחזר והכחיש כל קשר להפקדות סכומי כסף לחשבון הבנק האמור, כמו גם איסוף כסף עבור הגרעון בחשבון זה. כדורי נחקר עשר פעמים ובכל אחת מהפעמים עמד בתוקף על הכחשתו. למרות שהופנו אליו שאלות שונות בנושאים אלה, לרבות שאלות מפורטות מאוד באשר לאירועים הקשורים להפקדות, והכוללות פרטים מפורטים מאוד מגרסתו של זוהר בלום, עמד כדורי על הכחשתו הגורפת ועל הטענה כי מעלילים עליו עלילה וכי הדברים לא היו ולא נבראו. עמדתו היתה פסקנית מאוד, חד משמעית ולא נתונה לפירושים כלשהם.

והנה בעדותו בבית המשפט השתנתה גרסתו של כדורי מן הקצה אל הקצה. הוא ציין בעדותו בבית המשפט:

"אין שום קשר ולעולם לא היה שום קשר בין התרומה שאספתי למפלגה לבין העבודות שלי. מעולם לא היה קשר ואי אפשר לחבר את זה ביחד. מה שהבאתי זה למפלגה... אני אומר עוד פעם זה עלילה, אני לעולם, לעולם, לא קישרתי בין הפעילות הציבורית שלי לעבודה שלי, אף אחד לא יכול להגיד את זה, אין קשר אני תמיד הייתי אדם ישר, אדם הגון ולא עשיתי לעולם משהו כדי לקבל טובת הנאה או לתת טובת הנאה". (עמ' 603 לפרוטוקול).

כדורי אישר בעדותו בבית המשפט כי אכן התקיים מפגש על ידי יהושע פורר במסגרתו ביקש האחרון לכסות גרעון שנוצר במהלך הבחירות. הוא ציין כי דיברו גם איתו ואינו זוכר אם היה זה במהלך אותו מפגש או לאחר מכן ועל כן הוא עצמו תרם ואף אסף תרומות וכך נאסף הסכום של 68,000 ₪. הוא ציין כי פנה לאנשים שונים וכל אחד מהם תרם סכום כסף והוא לא ניהל על כך רישומים. לדבריו, הוא ביקש להביא את התורמים כעדים לבית המשפט וזכורים לו שניים מהם, אלא שהם אינם מעוניינים להתייצב בבית המשפט למסור עדות כיון שאינם זוכרים כמה תרמו וכיצד.

כדורי אישר כי לאחר איסוף הסכום נשלח אליו זוהר בלום והוא מסר לו סכום כסף זה.

כדורי ער לגרסתו אשר במשטרה ואולם לדבריו הוא חשש מאוד בחקירתו ועל כן מסר תחילה גירסה שאינה נכונה ולאחר מכן בשל ייעוץ שקיבל מעורכי דינו דאז דבק בה ובכך שגה.

גם כאשר בחקירה הנגדית הטיח בו ב"כ המאשימה כי לא מדובר בשאלה או שתיים אלא בסידרה של שאלות חוזרות ונשנות, שהפנה אליו חוקר המשטרה, כאשר בשאלות אלה מופיעים פרטים מדויקים באשר למסירת הכסף לזוהר בלום, מועד, מקום ופרטי האירוע ובכל זאת הוא דבק בשקר, עמד כדורי על טענתו כי היה זה בשל הייעוץ שקיבל מעורך דינו דאז. הוא סיפר כי גם לאחר שעורך דינו דאז - עו"ד יורם חכם ז"ל נרצח הוא פנה לעו"ד נוסף - עו"ד אדרת, וגם ממנו קיבל הוראה לדבוק בהודעתו הקודמת ולא מסר את גרסתו האמיתית.

קשה היה מאוד לכדורי להסביר הכיצד אכן לאור כל השאלות שהופנו אליו, בשלבים השונים של החקירה כאשר הופנו אליו ובנושאים ובנוסחים שהופנו אליו, הוא בחר להמשיך ולדבוק בגירסת שקר כאשר ברור לו וידוע לו כי בשקר מדובר, חלף מסירת גירסת אמת כדבריו שלו, שיש בה כדי לפטור אותו, דהיינו כי אסף תרומות כחוק. ניכר היה לעין כל כי כדורי עשה כל מאמץ להרחיק עצמו מכל וכל מסכומי כסף אלה. רק כאשר טפחו העובדות על פניו בבית המשפט ונאספו הראיות והכל אישרו אכן את קיומה של האסיפה ואת הבקשה לאסוף סכומי כסף, כמו גם את מעורבותו שלו בענין זה, הרי שבדלית ברירה הוא אישר את מעורבותו בכיסוי הגרעון.

כדורי עמד על כך כי מלבד אותה מעטפה ובה 68,000 ₪ הוא לא מסר לזוהר בלום סכומי כסף נוספים כלשהם.

כדורי עמד גם בחקירתו הנגדית על כך כי סכום הכסף שנמסר על ידו מקורו בתרומות שאסף מאחרים, הגם שכאמור לא ניהל רישומים על כך ולא מסר קבלות לתורמים. לדבריו התורמים אף לא היו מעוניינים בקבלות ומדובר באנשים אשר האמינו בו וידעו כי הכסף יועבר אל המפלגה.

לא למותר לצין בענין זה, כי ברי שלאור גרסתו של כדורי לא הוצגו לבית המשפט מסמכים באשר לאיסוף תרומות זה. הרי שעם זאת, גם לא הובא איש מטעמו של כדורי להעיד על כך ויש בכך תמיהה.

התמיהה עולה גם לאור דבריו באשר לכך. מדובר בסכומי כסף גדולים ולאור גרסתו של כדורי, הרי שמדובר בתורמים לא מועטים במספרם וברי שניתן היה לאתר ולו אחד או שניים מהם, אשר יאששו גירסה זו, אף מבלי לדייק במועד התרומה או באשר לסכומה המדויק.

גם חיים אברהם עמד בכל חקירותיו במשטרת ישראל בהכחשה מוחלטת באשר לידיעתו בכל הנוגע למקור הכסף שהביא לסגירת הגרעון בחשבון הקטן ופעולתו של נאשם 4 - כדורי בענין זה.

לענין זה ראוי להפנות שוב אל גרסתו של נאשם 3 בחקירתו במשטרה - אורי צוקר, ב-ת/98 ולפיה אין לו כל ספק כי חיים אברהם ידע על העברות הכספים באמצעות זוהר בלום, שכן הוא תאר כי כל העברת כסף דווחה לחיים אברהם אשר היה ממונה על תחום הכספים וכי דבר בתחום זה לא נעשה שלא בידיעתו של חיים אברהם (ת/98 ש' 108 - 115).

גם גרסתו של נאשם זה השתנתה בבית המשפט. גם נאשם זה תאר בבית המשפט את המפגש אשר ערך יהושע פורר ובו ביקש מן הפעילים "להפשיל שרולים" ולכסות את הגרעון שנוצר והזכיר כי אף נאשם 4 - כדורי נכח במפגש זה.

הנאשם אף הציג מסמך נ/46 ובו נכתבו בכתב ידו שמות של תורמים פוטנציאליים כאשר יהושע פורר הוסיף על מסמך זה בכתב ידו שמות נוספים והם של אלה אשר אמורים לפנות אל אותם תורמים בבקשה לתרומות. נאשם 2 ציין כי רבים מהשמות אשר פורטו במסמך זה הם קבלנים אשר להם קשרי עבודה עם העיריה.

נאשם 2 אישר כי הגם שלא ידע בפרטי פרטים את שנעשה, הרי שבאופן עקרוני ידע על כסף שנאסף ואשר הופקד בחשבון ובאופן עקרוני אף ידע שכדורי עסק בכך. חיים אברהם שלל מכל וכל קשר כלשהו בין כסף שאסף כדורי ומסר אותו לכיסוי הגרעון לבין עבודות שקיבל כדורי מן העיריה והציג את תאריך הפקדות הכסף לחשבון אל מול מועדי העבודות בהן עסק כדורי וציין כי הנה כדורי החל לעסוק בעבודות אלה עוד קודם שמסר את הכסף ועל כן אין כל טעם והיגיון כי יאסוף כסף עבור עבודות אשר ממילא כבר קיבל ועסק בהן. עוד ציין חיים אברהם כי יש להדגיש כי ממילא הוא ואורי צוקר לא היו יכולים להקצות לכדורי עבודות כלשהן רק על פי החלטות שלהם וזאת בשל תפקידיהם, שכן קבלת החלטות כאלה היתה מוטלת על גופים אחרים בעיריה ועל ראש העיר.

חיים אברהם אישר כי משהתקיים מפגש זה בו נתבקשו הפעילים לתרום על מנת לכסות את הגרעון שנוצר הוא היה ער למגבלה של תרומה למערכת בחירות שעמדה אז על 5000 ₪ לתרומה, אך לא התעניין הכיצד ייאספו התרומות וממי. גם כאשר דווח לו שנאספו תרומות והחשבון נסגר, לא התעניין מי היו התורמים וכיצד, כיוון שהדבר נעשה לא בעבורו אישית, אלא עבור חשבון הבחירות. עוד ציין כי אך בדיעבד ידע כי כדורי הוא שריכז את קבלת התרומות. ובלשונו של חיים אברהם: "אל תגידי שאני ידעתי שכדורי מפקיד כסף. לא ידעתי שכדורי תורם כסף, ידעתי שכדורי מתרים כסף.... הוא אמר פה ושם שהוא מתרים, לא ידעתי באופן ודאי מה הוא עושה. אני אמרתי לכדורי אל תסבך אותי בדברים האלה ואל תגידי לי שום דבר.. אמרתי אל תגידי לי דברים, לא רוצה לשמוע, תעשה את זה כמו שהתחייבת לשוקי פורר... אני לא רוצה להסתבך, זה אולי מילה לא נכונה. ... אל תגידי תת מודע לא ענין אותי גם לא רציתי להיות חייב באיזו שהיא צורה למי שתורם, אז לא רציתי לשמוע מי תרם ומי לא תרם.... בדיעבד ידעתי שכדורי ריכז".

משעומת עם גרסתו של זוהר בלום לפיה הוא - חיים אברהם, ידע על חלקו של כדורי כיוון שהוא זה אשר שלח את זוהר בלום ליטול ממנו את הכסף ולהפקידו בבנק, ציין חיים אברהם כי לזוהר בלום היה מניע להפלילו עקב סכסוך שפרץ ביניהם בבחירות 2003 וניתן לראות כי גרסתו של זוהר בלום התעצמה כלפיו במהלך חקירתו בשנת 2003 וככל שהתקדמה מערכת הבחירות.

הנה כי כן, ניתן לראות כי כל אחד מהנאשמים שינה גרסתו כאשר הגיע לבית המשפט. היה זה צוקר, אשר דווקא הרחיב בגירסה שמסר במשטרה ובבית המשפט ניסה לצמצם ולמעט בדברים ואילו הנאשמים האחרים, לרבות פורר, אשר הכחישו במשטרה מעורבות וידיעה, הרחיבו עתה בבית המשפט.

נראה היה כי הנאשמים, אשר נחשפו לחומר הראיות הרב אשר הוצג בבית המשפט, עשו כל מאמץ למסור גירסה שיש בה משום "יישור קו" עם חומר ראיות זה מחד גיסא ואשר לא תביא אשמה לפתחם מאידך גיסא. ובאשר לצוקר אשר הרחיב בדברים במשטרה, הרי שהוא ניסה להמעיט עתה מדברים אלה על מנת להמעיט מאחריותו למתרחש.

כבר מקריאת הודעותיהם של הנאשמים במשטרה ניתן היה להבין כי ברור היה להם כי נושא זה הוא בעייתי וטומן בחובו מעשים פסולים והתנהגות בלתי ראויה.

צוקר בהודעתו במשטרה משנשאל לגבי המניע של כדורי למסור כסף לסגירת החשבון מסר כי ברי שכדורי מתפרנס מהעיריה וחשוב לו לשמור על קשרים טובים עם העיריה (ת/95) .

יהושע פורר מסר בהודעתו הראשונה כי היתה החלטה שהוא לא יעסוק בגיוס תרומות "גם משום החשש שמישהו מהתורמים עלול לחשוב שמתן התרומה מזכה אותו ביתרון כלשהו לכשאבחר , אם אבחר" (ת/143).

כדורי נשאל בחקירתו : "אמרת שאם אורי צוקר היה פונה אליך בנוגע לסגירת חשבון הבנק לא היית נותן כסף. מדוע לא היית נותן כסף?" ועל כך השיב כדורי: "למה שאני אתן? איזו סיבה יש לי לתת? בשביל להסתבך?". (ת/111).

וכפי שצויין לעיל, אף חיים אברהם הקפיד לחזור ולציין כל העת כי הרחיק עצמו מדבר התרומות על מנת שלא לסבך עצמו.

יש לדברים אלה חשיבות לצורך קביעות באשר למהות העברת הכספים, אולם יש להם חשיבות כבר עתה באשר לקביעות בדבר מתן אמון בגרסאותיהם של הנאשמים, ו/או העדים האחרים אשר העידו בפני בית המשפט.

ניתן ללמוד לצורך קביעת מהימנותם של הנאשמים הן מעצם הדברים אשר מסרו במהלך גביית הודעותיהם במשטרה, לענין החשבון הקטן, השימוש שנעשה בו, הגרעון שנתגלה בו והדרך לכיסוי גרעון זה, לרבות המודעות שלהם לכיסוי הגרעון והאופן בו נעשו הדברים והן מעצם השינוי שחל בגרסתו של כל אחד ואחד מהם - איש איש על פי דרכו וטעמיו באשר לכל אלה, משמסרו את דבריהם בבית המשפט.

פורר, חיים אברהם וצוקר, הם שלושה מבעלי שני החשבונות והיו שותפים אף לפתיחתו של החשבון הקטן. שלושתם אף קיבלו התראות מן הבנק על מצבו של החשבון ועל הגרעון שיש בו. שלושתם, כמו גם כדורי נכחו בכינוס אשר ערך פורר לפעילי המפלגה על מנת לפעול לכסות את הגרעון בחשבון זה, ושלושתם ידעו כי התקבלו סכומי כסף שהביאו סוף דבר לסגירתו. כדורי גם ידע על העברת סכומי הכסף ממנו אל זוהר בלום והנה לבד מצוקר, אשר בהודעתו במשטרה סיפר מיוזמתו ומיד על שני החשבונות שנפתחו, "נשכח" חשבון זה מפורר ומחיים אברהם. גם הנושאים האחרים הנזכרים לעיל, נשכחו מהם והיה צורך להזכירם להם חזור והזכר ובחלק מהם הם נזכרו לראשונה רק בעדויותיהם בבית המשפט.

כדורי לא זכר דבר מכל פעולותיו כאשר נגבו ממנו כל הודעותיו במשטרה ועמד בהכחשתו למרות כל השאלות שנשאל. קשה עד מאוד לגבל את הסברו בדבר הייעוץ שקיבל לצורך כך מעורך דינו מיד לאחר ההודעה הראשונה שנגבתה ממנו וכי הלה אמר לו לדבוק בעמדתו זו מאחר שכבר מסר אותה. באם עסקינן כדורי באיסוף תרומות כשרות למהדרין ובהעברת כספי תרומות אלה לחשבון המפלגה שאף הוא כשר ותקין, למה היה לו להסתבך בשקרים שוב ושוב ולהמשיך ולשקר במצח נחושה לכל השאלות הקשות אשר הופנו אליו במהלך חקירותיו כאשר בנקל יכול היה ליתן הסברים פשוטים וברורים למעשיו?

הסתרת דברים אלה על ידי הנאשמים מעלה את ההנחה הסבירה כי הם חששו לספר את הידוע להם בענין זה, מחשש להסתבכות, כפי שאף רמזו וכפי שפורט לעיל.

נראה היה כי טרם מתן עדויותיהם בבית המשפט ברי היה לנאשמים כי גרסאותיהם אשר במשטרה לא תוכלנה לעמוד כפי שהן וכי חומר הראיות שהוצג לבית המשפט טופח על פניהם בנושאים רבים ואין הדברים אמורים רק בעדויותיהם של עדים אחרים, דוגמת איתן רוזנמן וזוהר בלום, שלגביהם יוכלו לטעון לאי מהימנות ומניע להפליל אותם, אלא מדובר, למשל, גם במסמכי בנק המדברים בעד עצמם ואשר אינם ניתנים לסתירה.

משך השתנו הגרסאות בבית המשפט ועם זאת נותרו עמומות ומעורפלות, תוך ניסיון להרחיק את הנאשמים מן המעשים ובעיקר מן המודעות והידיעה כי כדורי מסר סכומי כסף, באמצעות זוהר בלום להפקדה בחשבון הקטן לסגירת הגרעון שנוצר בו.

לאחר כל אלה ניתן לקבוע את הממצאים הבאים:

כפי שכבר פורט לעיל בענין אחר, הרי שנפתחו שני חשבונות בנקים זה המכונה החשבון הגדול וזה המכונה החשבון הקטן ושניהם שימשו את מערכת הבחירות, כל אחד באופן אחר. אמנם עיקר הפעולות נערכו אכן בחשבון הגדול, אך לא ניתן לומר כי לא נערכו כל פעולות בחשבון הקטן וכן לא ניתן לומר כי הפעולות שנערכו בחשבון הקטן לא היו לצרכי הבחירות.

לאחר הבחירות נתגלה גרעון בחשבון הקטן והודעות על כך נשלחו לבעלי החשבון ובהם נאשמים 1, 2, 3. בשל כך, כינס נאשם 1 מפגש של פעילי המפלגה בו נכחו נאשמים 2 ו- 3 ואף נאשם 4.

בכינוס נתבקשו הפעילים "להפשיל שרווליהם" ולהתרים תרומות מפעילים על מנת לכסות את הגרעון שנוצר ואשר עמד אז על למעלה ממאה אלף שקלים.

עוד אין חולק לאחר שמיעת כל הראיות כי כדורי מסר לזוהר בלום מעטפה ובה ₪ 68,000 וכי סכום כסף זה הופקד בחשבון הקטן והיה חלק מן הסכום שסייע לסגירת הגרעון בחשבון זה. על הפקדה זו וכי הכסף נמסר לזוהר בלום על ידי כדורי ובידיעתם של צוקר וחיים אברהם, אין, למעשה, עוד כל חולק, לאחר שמיעת כל העדויות.

יצוין, כי לצורך הכרעה בשאלה שהונחה לפני בכתב האישום הרי שדי היה בהעברת סכום כסף זה, כפי שהוכח בפני בית המשפט כדי להביא להמשך הדיון בשאלה, האם היה כסף זה מתת אסור ובלתי ראוי והאם היה בו משום אתגן ושוחד לעובדי ציבור על ידי מי שחיפש קרבתם וטובת הנאה בעיריה ומאוחר יותר אף קיבל בשל כך טובות הנאה, כפי שנטען בכתב אישום.

לצורך דיון בשאלה זו, הרי די אף בהפקדה אחת ובסכום של 68,000 ₪ ואין צורך בהכרעה באשר ליתר שלוש ההפקדות ואולם למעלה מן הנדרש יערך דיון אף באשר להן.

מצאתי ליתן אמון מלא בעדותו של זוהר בלום, אשר לא היתה מתלהמת או מוגזמת. לא נמצאו בה סתירות או פירכות. זוהר בלום דבק בגרסו שלו והנאשמים הם שהביאו בבית המשפט עדויות כבושות וזאת על מנת להתאים גרסתם לחלק נכבד מגרסתו שלו.

הנאשמים עשו, כאמור לעיל, כל מאמץ בחקירותיהם במשטר להרחיק עצמם מנושא זה ובעדויותיהם הכבושות עשו מאמצים ניכרים להמעיט בחלקם בנושא זה. עדויותיהם שבבית המשפט עומדות בסתירה לעדויותיהם שבמשטרה, כפי שפורט לעיל.

מצאתי להעדיף את עדותו של זוהר בלום על פני עדויותיהם מן הטעמים שפורטו לעיל.

אני ערה לכך שהועלתה טענה כי לזוהר בלום היה מניע כזה או אחר להפלילם, אך מעבר להעלאת טענה זו, הרי שלא נמצאה לה תשתית בראיות.

לפיכך אני קובעת כי בין התאריכים 1/3/00-5/5/00 הופקדו שלוש הפקדות לחשבון הקטן וביום 20/7/00 הופקדה הפקדה נוספת בסכום של 68,000 ₪. (כמפורט במוצגים ת/2-5).

נותר איפוא, לבחון האם היה משום מתן כספים אלה לסגירת החשבון הקטן משום שוחד לנאשמים 2-3 כפי שיוחס להם בכתב האישום.

התשובה לשאלה זו תינתן לאחר ניתוח יתרת העובדות והאשמות כלהלן.

חלקו השני של האישום השני מייחס לנאשמים 2-3 עבירות של מרמה והפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע, קשירת קשר לביצוע עוון ורישום כוזב במסמכי תאגיד.

בהתאם לעובדות כתב האישום, במהלך שנת 1998 פרסמה עיריית רחובות מכרז לביצוע עבודות תשתית ופיתוח בעיר רחובות שמספרו 8/98 (ת/17). היקף המכרז עמד על 3 מיליון ₪ (שחולקו שווה בשווה בין הקבלנים). במכרז זכו שלושה קבלני ביצוע: עופר המרכז, יכימוביץ'-סוסיה בע"מ, ונאשם 4 באמצעות חברת ד.רז בע"מ שבבעלותו. ביום 15.11.98 נחתם חוזה מול נאשם 4 (ת/20), ובהמשך נחתמו חוזים מול הקבלנים האחרים. בכל חוזה הייתה קיימת אופציה להרחיבו לשנה נוספת לסכום של מיליון ש"ח נוספים (סך כל המכרז הגיע ל- 6 מיליון ₪). האופציה מומשה, וביום 23.3.99 נחתם בין העירייה לבין נאשם 4 הנספח לחוזה ת/21, וכן נחתמו נספחי מימוש אופציה עם הזכינים האחרים. ביום 16.12.99, נחתם הנספח לחוזה, ת/22, לפיו רכש נאשם 4 את זכויותיו של הקבלן יכימוביץ'-סוסיה בסך 1,200,000 ש"ח. לאור האמור תקציבו הכולל של נאשם 4 במסגרת המכרז עמד על 3,200,000 ₪.

במהלך שנת 2000 החליטה עיריית רחובות לבצע חמש עבודות תשתית ברחבי העיר רחובות: בשכונת נווה יהודה, בשכונת קרעטשניף, בגן הפרטיזנים וברחוב טרומפלדור.

במהלך חודש אפריל 2000 הודיעה סגנית היועצת המשפטית של העירייה, שולמית שמעון (להלן: "שולמית"), לנאשמים 1-3 ו-5 כי לא ניתן עוד להוציא עבודות לפי מכרז זה וכי יש להיערך לפרסום מכרז חדש. בעקבות כך נערכו מספר דיונים בין שולמית לבין הנאשמים 2-3 במטרה למצוא דרך לביצוע העבודות מכוח מכרז 8/98. משהבינו כי הדבר אינו אפשרי, פנה נאשם 1 בכתב למשרד הפנים בבקשה לפטור את העירייה ממכרז וזאת בציינו כי " תקופת ההסכמים שנחתמו על פי המכרז הסתיימה ביום 30.6.00".

במקביל, בתקופה שבין אפריל 2000 עד 30.6.00, מסרה העירייה לנאשם 4 לבצוע שני פרויקטים. ביום 9.4.00 הוצאה פקודת עבודה להקמת "גן הפרטיזנים", וביום 7.6.00 נמסרה הזמנת עבודה לשכונת "נווה עמית".

בחודש יוני או בסמוך לכך, הוכן ע"י המחלקה המשפטית מכרז שמספרו 4/2000, לביצוע עבודות במסגרת "פרויקט טרומפלדור". ביום 25.6.00, לאחר דיון שקיימו נאשמים 1-3, הם החליטו שלא לפרסם את המכרז החדש, אלא למסור את העבודות לנאשם 4 ללא מכרז. ביום 5.7.00 הוצאה פקודת עבודה לביצוע "פרויקט טרומפלדור" לנאשם 4. בהמשך ולכל המאוחר ביום 31.7.00 הוחלט על מסירת שתי עבודות נוספות לביצוע ע"י הנאשם 4 בשכונת "נווה יהודה" ובשכונת "קרעטשניף".

על מנת לעקוף את הבעיות שהתעוררו לגבי המכרז, לאפשר המשך ביצוע העבודות שהותחל בביצוען ולשלם לנאשם 4 עבורן, סיכמו הנאשמים 1-3 ביניהם לערוך הסכמים אשר יסוו את העובדה כי מדובר בעבודות המבוצעות ע"י נאשם 4 בעבור העירייה. לשם כך יצרו, נאשמים 1-3 יחד עם נאשם 5, יהודה נווה ודוב חפץ (מנכ"ל ה.ל.ר. וסגנו), מצג, באמצעות מערכת הסכמים, מהם נחזה כי עיריית רחובות מעבירה את חמשת הפרויקטים לחברת ה.ל.ר, ונאשם 4 מבצע עבור ה.ל.ר. בפועל ביצע נאשם 4 את הפרויקטים בעבור העירייה וה.ל.ר שימשה רק כ"צינור להעברת כספים".

בהמשך כתב האישום נכתב כי: " הנאשמים חתמו על מערכות ההסכמים, ביוזעם שנאשם 4 מבצע את העבודה בפועל מול העירייה, ללא מכרז כדין בחלק מן העבודות, ולא מול חברת ה.ל.ר, בניגוד לאמור בהסכמים וביוזעם שההסכמים נועדו לאפשר תשלום לנאשם 4, לאחר שהמכרז הסתיים לגבי חלק מן העבודות. "

על אף שבכתב האישום נכתב כי נאשם 4 ביצע חלק מן העבודות ללא מכרז כדין, מסיכומי המאשימה עולה כי, לכאורה, כל העבודות שנמסרו לנאשם 4 במסגרת חמשת הפרויקטים, נמסרו ללא מכרז כדין.

בהמשך נטען כי כתוצאה ממערכת ההסכמים שילמה עיריית רחובות לנאשם 4, דרך חברת ה.ל.ר סכום כולל

של 3,752,098 ₪, בגין ביצוע חמשת הפרוייקטים ללא מכרז כדין, וכן שילמה לחברת ה.ל.ר. עמלה בסך 74,935 ₪, כעמלה עבור העבודה שכביכול ביצעה חברת ה.ל.ר. כשבפועל היא שימשה כ"צינור" להעברת כספים.

כמו כן נטען כי האמור בחלק זה של האישום היווה גמול מצד נאשמים 2-3 לנאשם 4, בעבור עזרתו במימון יתרת החובה שנותרה בחשבון הקטן.

להשלמת התמונה יצויין כי נאשמים 1 ו- 5, אשר הואשמו בחלק זה של כתב האישום, הודו במסגרת הסדרי טיעון והדין בעניינם הסתיים, כפי שצויין ברישא להכרעת דין זו.

לאחר שמיעת הראיות, נוכחתי כי למעשה, לא מתקיימת מחלוקת בשאלת חלקה של ה.ל.ר. בביצוע העבודות. נראה כי אין חולק כי תפקידה של ה.ל.ר. היה להעביר תשלום מן העירייה אל נאשם 4 וכי החוזים נחתמו עימה על מנת שבפועל יבצע אותם הנאשם 4.

נראה כי המחלוקת מתמקדת ביסוד המודעות. מודעות הנאשמים לצורך בקיומו של מכרז ומודעות בזמן אמת כי פרוייקטים מתבצעים ע"י נאשם 4 עבור העירייה ללא מכרז כדין. כמו כן המחלוקת מתמקדת במודעות ואף בחלקם האקטיבי, בגיבוש ויישום ה"פתרון", של עקיפת חובת המכרז ע"י יצירת וחתומה על מערכת ההסכמים הפיקטיבית מול ה.ל.ר., כמו גם האם היה פתרון זה "כשר" ותקין. נקודות מחלוקת נוספות יפורטו במהלך הדיון.

העובדות נחלקות לשלושה חלקים: "הבעיה" - מודעות הנאשמים להעדר אפשרות להמשיך להעביר עבודות מכוח מכרז 8/98 ולצורך בפרסום מכרז חדש. המודעות בזמן אמת לכך שהעבודות מתבצעות, ע"י נאשם 4, ללא מכרז עבור העירייה וכי אינן מתבצעות עבור ה.ל.ר. ה"פתרון" - תשלום לנאשם 4 באמצעות ה.ל.ר. בגין העבודות שנמסרו לו ללא מכרז כדין.

הצורך בקיומו של מכרז

העדה המרכזית לעניין הצורך בקיומו של מכרז חדש היא שולמית, אשר שימשה בתקופה הרלוונטית כסגנית היועצת המשפטית בעירייה. התרשמתי כי שולמית היא עדה מהימנה, דקדקנית בפרטים, אשר השיבה בכנות לשאלות, רק את אשר ידעה לענות. במקומות שלא היה בידיה ליתן תשובה מספקת השיבה בכנות כי אין לה תשובה או שאינה יודעת. מעבר להתרשמות ממנהיגותה, התרשמתי ממנה כיועצת משפטית מקצוענית, הפועלת בהתאם לדין, בנוקשות ללא פשרות ומבלי "לעגל פינות" בכדי לרצות גורם זה או אחר.

בטרם פירוט עדותה של שולמית, אציין כי עקב תכונות אלו "הואשמה" שולמית בעיקר ע"י נאשמים 1-2

ונאשם נאשם 5 ב"חוסר יצירתיות", ובנוקשות יתר בגישתה. נאשם 5 אף טען בעדותו כי שולמית היוותה גורם מכשיל במקום להוות גורם מסייע. כמו כן הוא כתב את מכתב ת/47 לראש העיר בכדי להביע את מורת רוחו מהתנהלותה של שולמית בעניין אחר. נאשם 1 סיפר בעדותו כי לא התאימה עצמה ל"רוח החדשה" שהוא וחבריו הביאו לעירייה עם מינויו. בהתאם לעדותה, יחסיה עם נאשם 1 עלו על שרטון, עד אשר פרשה מעבודה בשנת 2007 על פי בקשתו.

שולמית העידה כי היחסים בינה לבין נאשם 2 לא היו טובים, אווירה קשה שלווה בכעסים וצעקות. לגבי היחסים בינה לבין נאשם 3 העידה כי בהתחלה תקינים והם עבדו בשיתוף פעולה, אולם בשלבים מאוחרים יותר היחסים התדרדרו והפכו לקשים.

שולמית הסבירה בעדותה על מכרז 8/98. לדבריה למכרז היה היקף כספי, כלומר הפקטור המרכזי בו היה הכסף ולא הזמן. במכרז הייתה אופציה להרחבה במיליון ₪ נוספים לשנה נוספת אשר אכן מומשה. עוד עלה מהעדות, כי בהתאם לנספח ת/22 רכש נאשם 4 את זכויותיה של חברת כימוביץ'.

שולמית הסבירה אילו אופציות קיימות להרחבת היקף של מכרז. לדבריה, בהתאם לתקנות ולנוהל המצוי בערייה ניתן להרחיב חוזה בתנאים מיוחדים ב-25%, הרחבה זו תלויה בראש המנהל. דרך נוספת להרחיב היקף של מכרז היא באמצעות מועצת העיר אשר ביכולתה לאשר הרחבה של 50%.

במסגרת הדיון עלתה השאלה האם אכן מומשה הרחבה בסך 25%. אציין כי לשאלה זו רלוונטיות מוגבלת שכן גם אם נניח והייתה נעשית הרחבה, הרי שהרחבה של 25% לא הייתה מספיקה לצורך העניין, מפני שסך שההיקף הכספי של חמשת הפרוייקטים, היה גבוה בהרבה מ-25%.

שולמית טענה כי לא הייתה הרחבה במכרז: "היה והיתה הרחבה בשלבה הראשון, הנושא היה מקבל ביטוי בנספח מאחר שלא היה מסמך כזה, זה לא קיבל ביטוי" (עמ' 73 ש' 29-27). גם דניאלה ליבי, ששימשה סגנית הגזבר בתקופה הרלוונטית, העידה כי "במקרה הזה לא ידוע לי שהייתה הרחבה או שהוחלט במועצת העיר על הרחבה" (עמ' 129, ש' 19).

במסמך נ/22 שנערך ע"י דניאלה ליבי ועסק בנאשם 4 נכתב: "... יתרת החוזה של הקבלן לאחר העברת זכויות של כימוביץ ובתוספת 25%...". כמו כן הוגש מסמך נ/23, מסמך בכתב יד, שנערך ע"י שפרה כהן, מנהלת אדמיניסטרטיבית במנהל ההנדסה, בו נכתב לגבי הקבלנים שזכו במכרז " כל אחד קיבל עוד 25%...". כאשר התבקשה דניאלה ליבי להתייחס למסמך במסגרת חקירה הנגדית השיבה: "כנראה אם זה מה ששפרה כתבה, אני לא קיבלתי מכתב מראש העיר להרחיב את החוזה ב- 25%, אם שפרה קיבלה אני לא ידעתי" (פרוטקול בכתב יד, עמ' 6, שורות 26-27). לאור האמור מן המסמכים נ/22 ו- נ/23 ומהעדויות לא ניתן ללמוד באופן חד משמעי האם אכן הייתה הרחבה של המכרז ב- 25%.

מעדותה של שולמית עלה כי על כי בעקבות ת/23, טבלת חישובים שהתקבלה מיהודית כהן, לפיה המכרז חרג מהיקפו הכספי היא הוציאה את המכתב ת/25. במכתב זה שהתייחס לקבלן עופר המרכז נכתב כי "אין למסור עבודות לקבלן הנ"ל" וכי "יש להערך לפרסום מכרז חדש...". המכותבים במכתב היו מאיר פופוביץ, מהנדס העיר, ונאשמים 1-3 ו-5. כשנשאלה שולמית לגבי מטרת המכתב הסבירה: "המטרה היתה חד משמעית, אין למסור עבודות יותר על פי מכרז 8/98 לקבלן עופר המרכז ולגבי קבלנים אחרים לא פירטתי במכתב ושיש להערך למכרז חדש. הדבר היה חד משמעית, שיש להערך להכנת מכרז חדש, ואין למסור יותר עבודות על-פי חוזה זה, כפי שהסברתי, ההיקף נוצל עד תום" (עמ' 76, ש' 1-3).

יש לציין כי בהתאם לת/23 הקבלן שחרג מהסכום שהוקצב לו במסגרת המכרז הוא עופר המרכז ולא נאשם 4 שהוציא סך של 2,961,000 ש"ח מתוך 3,200,000 שעמדו לרשותו (לאחר רכישת החלק של הקבלן יכימוביץ'- סוסיה). אולם גם אם לזכות נאשם 4 עמדה יתרה בסך של כ- 249,000 ₪, לא היה ביתר זה בכדי להספיק לעבודות שנמסרו לו מכוח המכרז בסך של מעל ל-3,000,000 ₪.

במסגרת החקירה הנגדית נשאלה שולמית האם קיימת אפשרות למסור עבודות לקבלן שלא חרג מהסכומים שהוקצבו לו מכוח המכרז, בעוד שמי שחרג מהמכרז הוא קבלן אחר. שולמית השיבה בשלילה לשאלה זו והסבירה כי המכרז קובע מסגרת וכי אין התחייבות כספית כלפי הקבלן. כאשר עומתה עם האמור בהודעתה במשטרה, וב"כ נאשם 2 שאל האם במישור החוזי קיימת אפשרות למסור לקבלן עבודות בעוד שבמישור המנהלי המסגרת הכספית הסתיימה, עמדה על כך שלא ניתן. היא הסבירה כי המישור המנהלי מצוי מעל המישור החוזי והעירייה מחויבת לפרסם מכרז. לדבריה היה עליה להדגיש בהודעתה במשטרה את העובדה שהעירייה מחויבת למישור המנהלי. כשנשאלה למה מסרה במשטרה דברים שאינם נכונים, השיבה: "לא יודעת, אין לי הסבר".

בסיכומי הצדדים עלתה הטענה כי שולמית טעתה והטעתה את הצדדים באשר לאפשרות המשך מסירת עבודות לנאשם 4, מפני שלא חרג מן התקציב. לפי גרסתה של שולמית, מפני שהסתיים תקציבו הכולל של המכרז, ולאור העובדה כי העירייה מחויבת למישור המנהלי המצוי מעל המישור החוזי לא ניתן היה לעשות כן.

גרסתה של שולמית מצטיירת אמינה והגיונית בעיני, הרי במידה והסתיים התקציב שהוקצב למכרז כולו, כיצד יכולה העירייה להמשיך ולהעביר עבודות מכוח המכרז, מבלי שיש ביכולתה של העירייה לשלם עבור העבודות.

בכל אופן יש להדגיש, כי במוקד העניין לא עומדת השאלה האם דעתה המשפטית של שולמית הייתה נכונה, אלא השאלה האם היו הנאשמים מודעים לכך שלדבריה של שולמית היה צורך בקיום מכרז חדש. הפן המרכזי בעבירה הוא הדרך בה בחרו הנאשמים לעקוף את הצורך במכרז החדש, דרך העברת התשלום לנאשם 4 באמצעות ה.ל.ר.

בשולי דברים, ניתן להניח כי ייתכן ושולמית הייתה יכולה להציע לנאשמים לפעול בדרכים אחרות לצורך הגדלת התקציב ב-25% וב-50% כפי שפרטה בעדותה ואולי אף יתכן כי ניתן היה למצוא דרכים "יצירתיות"

אחרות לעשות כן, כפי שסברו הנאשמים כי על היועצת המשפטית היה להציע, אולם תפקודה של שולמית כיועצת משפטית אינו רלוונטי להכרעתנו, אלא, כאמור, רק שאלת מודעות הנאשמים.

הנאשמים ניסו להיתלות בפרשנות לפיה המכתב ת/25 התייחס רק לקבלן עופר המרכז ולא לנאשם 4, וכן טענו כי גורמים שונים בעירייה לא התריעו אודות החריגה.

כפי שיוצג בהמשך בטענה זו אין ממש. אכן המכתב התייחס לקבלן עופר המרכז אולם נכתב בו מפורשות כי יש להיערך לפרסום מכרז חדש, וכמו כן שולמית הבהירה לנאשמים כי צורך בפרסום מכרז חדש גם בע"פ.

שולמית תיארה בעדותה פגישה בחדרו של נאשם 2, בנוכחות נאשמים 2-3 ועמוס רוביה (כך כתוב בפרוטוקול, בשגגת הקלדה ככל הנראה והכוונה היא לנאשם 5 עמוס לוריא), אשר בשלב מאוחר יותר נכנס אליה נאשם 1. בפגישה הנוכחים ביקשו להמשיך למסור עבודות בהתאם למכרז ואילו והיה הבהירה להם כי יש צורך לפרסם מכרז חדש. בהמשך הועלתה האופציה של פניה למשרד הפנים בבקשה לפטור. היא הבהירה כי אינה מכירה הליך כזה ואילו נאשם 2 טען כי ההליך קיים. בהמשך עדותה היא הסבירה כי בהתאם לתקנות, פטור ממכרז יינתן רק לצורכי הצלת רכוש ונפש.

בעדות היא תארה את אופן התנהלות הפגישה: "הדברים הגיעו לטונים קשים, היו צעקות, חיים אברהם התבטא בטון כעוס מאוד, הרים את קולו בטונים גבוהים מאוד, אז גם אחרי שראש העירייה נכנס לחדר, חזרתי על הדברים, זה לא מצא חן בעיני הנוכחים, יצאתי מהחדר לאחר שהובהר שמאוד כועסים עלי" (עמ' 76 ש' 21-24). היא העידה כי בנוסף לפגישה קשה זו התקיימו פגישות נוספות, גם במסגרתן תיארה אווירה קשה בינה לבין נאשם 2 והעידה כי צעק עליה. כמו כן היא העידה כי הפגישות התקיימו בסמוך להוצאת המכתב, באותו יום או ביום למחרת. היא סיפרה כי בכל הפגישות בנוגע לעניין נכחו נאשמים 2-3.

לדבריה, בהמשך, נאשם 2 ביקש ממנה לכתוב מכתב למשרד הפנים, אולם היא סירבה לכתוב מכתב שייחתם בשמה, בטענה כי אינה מעוניינת לכתוב מכתב שאינו נכון. לאחר מכן נאשם 2 ביקש ממנה לנסח מכתב שיחתם ע"י ראש העיר והיא עשתה כן. המסמכים הם ת/26 טיוטת מכתב מיום 13.7.00 ות/27 מכתב מיום 18.7.00, המכתב שנשלח בפועל למשרד הפנים. עקב העובדה כי המכתבים לא נשלחו בפורמט הרשמי הנדרש ע"ג טופס היא מילאה את הטופס ת/24. כאשר נשאלה מדוע בטופס כתבה כי תקופת המכרז הסתיימה ביום 30.6.00, השיבה כי מפני שהמכתב נכתב בחודש יולי היה עליה ליתן הסבר מדוע המכתב נכתב סמוך לעבודות, ושבה והדגישה כי המכתב לא נכתב על דעתה אלא רק נוסח על ידה.

סוף דבר, הבקשה ת/27 שנשלחה למשרד הפנים נדחתה עקב העובדה שלא עמדה בתנאי הבסיסי של התקנה. הבקשה נדחתה במכתב ת/124 מיום 26.10.00. במכתב צויין כי החוזה תם ביוני 2000. מחקירתה של עו"ד אפרת דון יחייא החתומה על המכתב עלה כי כתבה את מועד תום המכרז בהתאם לנתונים שהיו בידיה.

המודעות לעניין הצורך בפרסום מכרז חדש עלתה גם מעדויות של שני הנאשמים האחרים, נאשם 1 פורר

ונאשם 5.

נאשם 5, העיד כי על אף שלא היה מכותב על המכתב הבין כי קיימת "בעיה עם המכרז". כשנשאל כיצד ידע כל מי שהיה מכותב על המכתב כי קיימת בעיה עם המכרז השיב: "יש מכתב, את חושבת שלא מדברים בעירייה?... בעיריית רחובות מדברים אחד עם השני". (עמ' 290, ש' 10-11). כמו כן נאשם 5 העיד כי נאשם 2 היה מעורב בטיפול בהארכת המכרז מול משרד הפנים.

גם מעדותו של נאשם 1 ניתן היה להתרשם כי הבין את הצורך ביציאה למכרז חדש:

"ש. היא אמרה שנגמר המכרז וצריך לצאת למכרז חדש. מה הבנת מזה?"

ת. שצריך לצאת למכרז חדש

....

ש. אז דובר על כדורי שהוא חורג או לא?

ת. לא קשור לכדורי או לא, צריך מכרז חדש". (עמ' 419 ש' 23 - עמ' 420, ש' 11).

גרסאות הנאשמים לגבי מודעות לצורך במכרז חדש

נאשם 2

בהודעה מיום 7.1.04, ת/91, נאשם 2 טען כי אינו זוכר ששולמית פנתה אליו בקשר למכרז וכי התקיימו ישיבות עמה בנושא. הוא לא זכר האם היה מעורב בבקשה לפטור ממכרז. כמו כן כשהוצג בפניו מכתבה של שולמית, ת/25, טען כי כתוב בו שעופר המרכז סיים את הנפח הכספי.

בעדות בבית המשפט טען כי שולמית לא התריעה בפניו שהמכרז עומד להסתיים אלא התריעה רק בנוגע לעופר המרכז. כמו כן הוא טען כי פנה לשולמית בכדי להאריך את תוקף במכרז, מפני שנותר רק זכין אחד ועקב העובדה שהיה צורך בביצוע עבודות רבות ברחובות. לדבריו, הוא היה מעוניין להאריך את תוקף המכרז בכדי שניתן יהיה להמשיך להעביר עבודות גם לעופר המרכז. כשנשאל לגבי פגישות נוספות שהתקיימו במשרדה של שולמית השיב: "...אני לא מאשר ולא מכחיש, אני לא זוכר כרגע את הסיטואציה הזאת...". בהמשך העדות טען כי היו דיונים איך מנסים להאריך את מכרז 8/98 ובהמשך לכך חזר על הטענה כי הדיונים התקיימו בעקבות המכתב בכדי שכל העבודות לא יוטלו על זכין אחד. הוא גם לא הכחיש את ידיעתו לגבי הפנייה למשרד הפנים ת/27.

נאשם 3

נאשם 3, במסגרת חקירתו ת/100, מיום 7.1.04, מסר תחילה כי לא הייתה לו מעורבות במכרז 8/98 וכי אינו יודעו מהו המכרז. כמו כן הוא טען כי לא הייתה ישיבת עבודה בהשתתפות נאשמים 1-2 בנוגע למכרז 8/98. כשהוצג בפניו ת/25 אישר כי הוא מכותב וכי בהתאם למכתב אסור היה להוציא את העבודות לגן הפרטיזנים. כמו הוא שלל כי התקיימו פגישות עם שולמית ונאשם 2 בנוגע למכרז.

בחקירתו הנגדית בבית המשפט מסר כי " זה יכול מאוד להיות שהוא קרא לי על- מנת לדבר עם שולמית ולדבר איתה למצוא פתרון להרחבת המכרז" (עמ' 554 שורות 4-5). כשנשאל "מה היה" השיב: "שולמית הוציאה חודשיים שלושה אחרי זה מכתב שפג תוקפו של המכרז" (עמ' 554 ש' 7). כשנשאל: " אתה שקיבלת את המכתב של שולמית שמעון ת/25 הבנת שממכרז הסתיים?" השיב "היה ברור לחלוטין, שעפר המכרז סיים את המכסה הכספית שלו" (עמ' 580 ש' 6-7). כמו כן שלל כי ממכתבה שולמית ניתן להבין כי המכרז הסתיים "לא, אם שולמית רצתה לבוא ולומר מה שאת אומרת, היא הייתה כותבת את זה כמו שאמרה לגבי עופר המרכז, היא הייתה כותבת מה שאמרת, אבל היא לא כתבה כך. היא כתבה את מה שכתבה."

בהמשך העדות מסר כי לא כתוב במכתב שהמכרז הסתיים אולם טען כי שולמית הסבירה בעל פה כי המכרז עומד להסתיים: כשנשאל: " היא הסבירה בעל פה, כן הסבירה או לא?" השיב "היא הסבירה שהמכרז עומד להסתיים, אחד הסתיים והשני עומד להסתיים מהבחינה של ההיקף הכספי שלו..." (עמ' 580 ש' 29-31). בהמשך מסר גם בניגוד להודעתו במשטרה, כי לא הייתה בעיה בנוגע להעברת העבודות לגן הפרטיזנים. כשנשאל: "למה אתה אומר לפי הכתוב אסור היה לאשר את העבודה ואסור היה להוציא צו להזמנת עבודה?" השיב: "זה לא מדויק, משום שהמכרז הכספי של כדורי לא הסתיים, הוא עמד להסתיים, הוא עמד על פירורי כסף".

כמו כן נאשם 3 טען כי היה בעד יציאה למכרז. בהמשך החקירה הובהר כי היה מדובר במכרז בגין פרויקט טרומפלדור. הוא טען כי עובדת הגזברות הכינה את מכרז טרומפלדור. כמו כן טען כי ראש העיר ביטל את המכרז שהחשבת שלו הכינה.

כאשר הוצג בפניו במשטרה המכרז 4/2000 שהוכן בעניין פרויקט טרומפלדור טען: "פעם ראשונה שאני רואה מכרז זה, לא התעסקתי בכך..." (ת/100 ש' 224). בהמשך החקירה במשטרה שהוצג בפניו המסמך ת/40 טען: "מעבר למה שכתוב במכתב אני לא זוכר. גם את המסמך הזה לא זכרתי" (ת/100 ש' 236).

בניגוד לדברי נאשם 3 כי ראש העיר היה האחראי היחיד לביטול מכרז פרויקט טרומפלדור, נאשם 2 העיד כי מי שהיה מעורב בביטול פרויקט טרומפלדור הם " כל הנהלת העיר, שוקי פורר, גם אני, גם צוקר, וגם בוטוין ז"ל וחיים צימר ז"ל גם" (עמ' 514 ש' 16).

סיכום סוגיית המודעות לעניין הצורך במכרז

כאמור התרשמתי ממהימנות עדותה של שולמית, אשר כתבה את המכתב ת/25 בו צוין כי היה צורך במכרז חדש, וכן תארה דיונים שהתקיימו בנוכחות נאשמים 2-3 לגבי העניין. אף עדויותיהם של נאשמים 1 ו- 5 תומכות בעדותה. כמו כן גם השתלשלות העניינים המאוחרת למכתב ולשיחות כשהתקיימו, דהיינו שליחת בקשה למשרד הפנים לצורך הארכת תוקף המכרז. הרי אם לא הבינו הנאשמים כי יש צורך במכרז חדש, מדוע הוגשה הבקשה למשרד הפנים להארכת תוקף המכרז? כמו כן, אם באמת האמינו כי לא הייתה כל בעיה להמשיך ולמסור לנאשם 4 עבודות מכוח המכרז, מדוע היה צורך לערוך את מערכת ההסכמים עם ה.ל.ר בכדי לשלם לו?

ברי, איפוא, כי התנהגותם אף היא מעידה עליהם כי לא ניתן לקבל את גרסתם כי לא היו מודעים כלל ועיקר כי לא ניתן לפעול על פי מכרז זה, כפי שהתריעה בפניהם שולמית.

מאידך, נאשם 2 טען במשטרה כי כלל לא זכר את הישיבות עם שולמית. בחקירתו בבית המשפט טען כי פנה לשולמית בעניין ומיקד את טיעונו בכך שהבין כי המכרז הסתיים לגבי עופר המרכז בלבד, גרסה כבושה שלא עלתה במשטרה.

נאשם 3 מסר שלל גרסאות, במשטרה כלל לא זכר דיונים עם שולמית. כאשר במשטרה הוצג בפניו המסמך ת/25 טען כי לפיו לא ניתן היה למסור את העבודות בפרוייקט גן הפרטיזנים. בעדותו בבית המשפט לעומת זאת ניסה ליישר קו עם אותה גרסה שמסר נאשם 2, כי הבין שלא ניתן למסור עבודות לעופר המרכז, וכי לא הייתה בעיה למסור את העבודות בגן הפרטיזנים. במקום אחר בעדות העיד כי שולמית הסבירה להם כי המכרז עומד להסתיים, בניגוד לדבריו במשטרה.

כמו כן הוא העלה גרסה כבושה שלא עלתה במשטרה לפיה הוא היה בעד יציאה למכרז בפרוייקט טרומפלדור, אותו לדבריו ביטל ראש העיר. כאשר הוא נשאל במשטרה אודות פרוייקט זה הוא טען כי כלל לא מכיר את המכרז 4/2000. כמו כן כאשר הוצג בפניו המזכר ת/40 שנכתב ע"י שפרה טען כי לא זכר דבר מעבר למה שכתוב במסמך עצמו.

התרשמתי כי גרסתה של שולמית מהימנה, היא העידה כי ידעה את הנאשמים בדבר הצורך במכרז חדש, ונראה היה כי זכרה היטב את הסיטואציה. בגרסאותיהם של הנאשמים התגלו חוסר עקביות וסתירות, כפי שפורט לעיל. לאור האמור, בחרתי להעדיף את גרסתה של שולמית, על פני גרסאות הנאשמים, ועל כן ניתן לקבוע כי הנאשמים 2-3 היו מודעים לצורך ביציאה למכרז חדש.

לוחות הזמנים של הפרוייקטים

גן הפרטיזנים

הפרוייקט הראשון מבחינה כרונולוגית שנמסר לביצועו של נאשם 4, הוא פרוייקט גן הפרטיזנים. פרוייקט זה נמסר לבצוע ביום 9.4.00 בעוד מכתבה של שולמית, ת/25, נשלח ביום 5.4.00, והפגישות בהן נדון הצורך במכרז, התקיימו, כאמור בעדותה של שולמית, באותו המועד או ביום למחרת.

אציין כי ברקע לפרוייקט זה, טקס חניכת הגן שאמור היה להתקיים בגן, ביום 9.5.00 (יום הניצחון על גרמניה הנאצית). עקב קיומו המתוכנן של הטקס נוצר צורך לסיים את מרבית עבודות השיפוץ בגן עד למועד זה. אין חולק כי נאשם 4 אכן סיים את רוב העבודות במסגרת הפרוייקט עד למועד הטקס. בהודעה ת/91 מסר נאשם 2 כי הפרוייקט היה אמור להיות ממומן 50% מתרומות, אולם בפועל מומן כולו ע"י העירייה.

ביום 16.2.00 ניתן אישורו של הרצל רבה, מנהל אגף הגנים בעירייה, ללשכה המשפטית להתחיל בהכנת מכרז להקמת הגן (ת/28). שולמית, הסבירה בעדותה כי סרבה להתחיל בהכנת המכרז בהעדר אישור תקציבי. היא הבהירה זאת במכתב ת/30' וכן בע"פ לחשב אגף הגנים, טיבי אייזלר, אשר תעד זאת במזכר ת/30א'. ביום 15.3.00 ניתן אישור תקציבי לפרוייקט בוועדת הכספים (נ/7). ביום 28.3.00 ניתן אישור יציאה למכרז גן הפרטיזנים נ/9. דניאלה ליבי הבהירה בעדותה כי המסמך נכתב עקב העובדה שמכרז 8/98 היקפו הסתיים והיה צורך במכרז חדש. ביום 5.4.00 (מועד שליחת ת/25) הודיע הרצל רבה לשולמית כי העירייה החליטה למסור את ביצוע העבודות בגן הפרטיזנים לנאשם 4 במסגרת מכרז 8/98. היא תעדה את הדברים במזכר ת/31 אותו הכניסה לתיק המכרז. בעדותה הסבירה כי עשתה זאת לצרכי מעקב. ביום 9.4.00 הוצא צו תחילת העבודות לנאשם 4, ת/33, שהעתקו נשלח לנאשם 3. מרבית העבודות בוצעו כאמור עד 9.5.00. נאשם 4, מסר בהודעתו ת/112 כי עמד בלוח הזמנים.

ביום 21.8.00 שלח נאשם 4 את מכתב ת/148 לנאשם 2 לפיו בוצעו עבודות בגן וסכום הפרוייקט הגיע ל - 595,946 ₪. במכתב צוין כי העבודות בוצעו באפריל-מאי. על גבי המכתב נכתב על ידי נאשם 2 " להעביר לראש העיר".

פרוייקט טרומפלדור

ביום 5.5.00 הועברה לדניאלה ליבי בקשה חתומה בידי שפרה כהן למתן אישור לתנאי התשלום על מנת לאפשר יציאה למכרז פרוייקט טרומפלדור (ת/38) ונענתה ע"י ליבי יומיים לאחר מכן. ביום 20.6.00 הוצא מכתבה של שפרה כהן בו נכתב כי מצורף אליו אישור תקציבי לפרסום המכרז (ת/37). למחרת נחתמה "בקשה לעריכת מכרז פומבי" בנוגע לפרוייקט הנדון שהעתקה נשלח לנאשם 3 (ת/39). ביום 25.6.00 שלחה שפרה כהן את ת/40 הממוען לנאשם 3 בו נכתב, כי חיים צימר, אשר השתתף בישיבה עם נאשמים 1-3, הודיע לה שהוחלט לא לפרסם את המכרז ולהעביר את העבודה לקבלנים אשר זכו במכרז השנתי. כמו כן נכתב כי שולמית ביקשה אסמכתא בכתב. על המכתב ישנו כיתוב "לחיים להנחות את שולמית אורי". על

המכתב ת/37, ביום 27.6.00 הוסף הכיתוב: "הוחלט לא לפרסם מכרז ולתת את העבודה לקבלן שנתי כדורי דוד". בהמשך פקודת העבודה ניתנה לנאשם 4 ביום 5.7.00.

ברקע לפרוייקט זה מכתבו של מנכ"ל משרד השיכון, נ/17 אשר התקבל ביום 30.4.00 ביחידה לשיקום שכונות בעירייה. במכתב נכתב "בסעיפי התקציב השונים בהם העבודות מתבצעות על ידי הרשויות המקומיות תהיינה תוכניות העבודה בתוקף עד 31.7.2000... רשות שהעבודות בתחומה לא תהיינה זמינות לביצוע ולא תוכל להעמיד לרשות המשרד את כל החומר הדרוש ערב הוצאת ההזמנה, יראה המשרד עצמו, אחרי מועד זה, חופשי לשנות את תוכנית העבודה ולהעביר תקציבים לפרוייקטים אחרים ולישובים אחרים". ביום 15.5.00 התקבל בלשכת ראש העיר המכתב נ/1 מאת רפאלה חבר, ממנה מחוזית לשיקום שכונות במשרד השיכון, בו נכתב כי בעיר רחובות אושר פרוייקט בשכונת אושיות (טרומפלדור), ובהמשך נכתב "ע"מ שלא לגרום למצב בו יאלץ משהב"ש לשנות את תוכנית העבודה עקב אי-זמינות הפרוייקט לביצוע, אבקשך לדאוג לכך שהפרוייקט הנ"ל יהיה זמין לביצוע עד 31.7.2000". לאור המסמכים הנ"ל נטען כי הייתה דחיפות בביצוע העבודות הנ"ל בכדי לא לאבד מתקציבי משרד השיכון (הטענה תדון בהמשך).

נווה יהודה נווה עמית וקרעטשניף

ביום 7.6.00 נמסרה לנאשם 4 הזמנת עבודה מטעם העירייה לביצוע עבודות בשכונת נווה עמית (ת/54 ו-49). חשבון חלקי ראשון לפרוייקט אושר ביום 25.6.00 ובחודש דצמבר אושר החשבון הסופי, שני החשבונות אושרו ע"י המפקח מיכאל סמוס, מטעם עיריית רחובות.

פרוייקט קרעטשניף בדומה לפרוייקט טרומפלדור היה פרוייקט שחלקו מומן ע"י משרד השיכון במסגרת פרוייקט שיקום שכונות. ביום 10.7.00 התקיימה ישיבה בהשתתפות רפאלה חבר ממשרד השיכון, קים אטין מהעירייה ואחרים בנוגע לפרוייקט קרעטשניף (פרוטוקול הישיבה נ/41). בסיכום הישיבה נקבע כי הביצוע יהיה במסגרת מכרז שנתי של העירייה וכי תוך שבועיים תחל העבודה ברחוב סירני.

ביום 31.7.00 התקיים סיור בשטח בנוגע לפרוייקטים נווה יהודה וקרעטשניף הנ"ל בו השתתפו בין היתר נאשמים 2 ו-4 (ת/73). בסיכום המכתב ת/70 נכתב כי מועד התחלת העבודות הוא 1.8.00 (בעוד שהחוזים המעבירים את העבודות לה.ל.ר נחתמו ביום 2.8.00). בחודשים לאחר מכן הוצאו פקודות עבודה בנוגע לפרוייקט קרעטשניף ומסמכים אחרים הנוגעים לפרוייקטים אלו המצויים בתיקי הפרוייקטים וחתומים ע"י עובדי עיריית רחובות.

בסיכומי ההגנה נטען כי גם פרוייקט "נווה יהודה" תוקצב בחלקו באמצעות משרד השיכון וזאת בהתאם למכתב נ/45, מטעם מנהל מחוז במשרד השיכון. במכתב נכתב כי אושר סך של ₪ 450,000 ל"ריצוף ושיפוץ גן ציבורי בשכונת נווה יהודה". רפאלה חבר בעדותה, טענה כי אינה מכירה את פרוייקט נווה יהודה וכי הוא לא נכלל בתוכנית "פרוגרמה 2000" אליה התייחס המכתב נ/17.

כשנאשם 4 נשאל בהודעותיו במשטרה מי ניהל עמו מו"מ לגבי גן ששי (חלק מפרוייקט נווה יהודה) השיב: " ... שאני חושב שלוריא ואורי צוקר."

ה.ל.ר לא ביצעה כל עבודה בפרוייקטים למעט העברת כספים

נראה כי לא נותרה מחלוקת של ממש בשאלת תפקידה של ה.ל.ר בבצוע העבודות. מן הראיות בתיק עלה כי לה.ל.ר לא הייתה מעורבות בביצוע העבודות וכי היא לא פיקחה על העבודות גם לא "פיקוח עליון". מי שפיקח על העבודות הייתה עיריית רחובות. מכל האמור לעיל עולה כי ה.ל.ר שימשה רק אמצעי להעברת כספים מן העירייה לנאשם 4.

מאיר פופוביץ, מהנדס העיר, העיד כי מי שהיה היה אחראי על ביצוע הפרוייקטים ופיקח עליהם היא עיריית רחובות, וכן אישר בעדותו את חתימתו על מסמכים הנוגעים לעבודות. יש לציין כי תיקי הפרוייקטים הרלוונטיים נמצאו במשרדי העירייה ולא במשרדי ה.ל.ר.

המהנדס קים אטין העיד כי טיפולו בפרוייקטים גן הפרטיזנים, נווה יהודה, טרומפלדור וקרעטשניף נעשה מטעם העירייה. כמו כן בעדותו מסר קים כי נעמה גרוסמן, המנהלת האדמיניסטרטיבית של ה.ל.ר, הגיעה למשרדי העירייה וביקשה ממנו את חשבון הפרוייקט " שאלתי, אם אני עשיתי עבודה, אתם לוקחים אותה בסוף..." (עמ' 162 ש' 2).

נאשם 5, העיד לגבי גן הפרטיזנים, כי הפרוייקט בוצע ע"י העירייה. בעניין גן הפרטיזנים העיד גם המפקח מיכאל סמוס, כי הוא פיקח על הפרוייקט מטעם העירייה. כמו כן הוא אישר את חתימתו על גבי המוצגים ת/45, ת/46, ת/49, ת/50 ות/54 אשר נחתמו בשם עיריית רחובות.

נאשם 1 מסר בעדותו כי " הפסול היה שהל"ר לא היתה מעורבת בביצוע העבודות. אבל אם היינו שמים מפקח מהל"ר על העבודות הכל היה כשר..." (עמ' 422 ש' 28-29).

יהודה נווה, מנכ"ל ה.ל.ר. מסר בהודעתו במשטרה, כי תפקידה של ה.ל.ר הסתכם בקבלת כספים מהעירייה אל נאשם 4. יצוין כי נווה הודה והורשע בכתב אישום בגין הפרשה (עדותו תדון בהמשך). אבי שמאי המהנדס של חברת ה.ל.ר העיד כי בזמן אמת לא היה שותף לעבודות ולא ידע עליהן.

נאשם 4 בעדותו מסר לגבי פרוייקט גן הפרטיזנים כי העירייה הוציאה לו פקודת עבודה וכי הוא ביצע את העבודה בעבור העירייה. לגבי פרוייקט נווה עמית העיד כי נאשם 5 ערך לו סיור וכי הוציאו לו צו תחילת עבודה ופקודת עבודה. לגבי הפרוייקטים: טרומפלדור, קרעטשניף ונווה יהודה הוא העיד כי ביצע אותם במסגרת מכרז 8/98.

מודעות הנאשמים לכך שהפרוייקטים בוצעו בזמן אמת ע"י העירייה ולא ע"י ה.ל.ר.

לאחר שהוכח כי העבודות בפרוייקטים הנ"ל בוצעו ע"י העירייה ולא ע"י ה.ל.ר, יש לבחון האם הנאשמים היו מודעים, הן לעצם קיומם של הפרוייקטים, למועדי ביצועם ולכך שבוצעו ע"י ה.ל.ר ולא ע"י העירייה.

מעמדם של הנאשמים בעירייה ומודעותם הכללית לפרוייקטים שנעשים בעיר בכלל, וע"י ה.ל.ר בפרט :

עדויות

ממכלול העדויות שהובאו בפני בית המשפט ניתן היה להתרשם כי לא יכול היה להתקיים מצב בו הנאשמים 2 ו-3 לא היו מודעים לכך כי הפרוייקטים בעיר, לרבות הנזכרים לעיל, מבוצעים על ידי ה.ל.ר באופן בו בוצעו.

שני הנאשמים עסקו בנושא כספים, ובהתאם למכלול העדויות היו דמויות דומיננטיות בעירייה. יש להדגיש כי במסגרת תפקידם שלטו הנאשמים בכספי העירייה, והיו מודעים לפרוייקטים המתבצעים ע"י העירייה. במסגרת תפקידם הם היו אחראיים על העברת הכספים לה.ל.ר, וזאת לאחר בדיקה דקדקנית של הוצאותיה של ה.ל.ר אל מול יהודה נווה.

על הדומיננטיות של הנאשמים בעירייה ניתן ללמוד מעדויותיהם של נאשמים 1 ו-5. כשהתבקש נאשם 1 לתאר את אחריותו של נאשם 2 לגבי תב"רים, השיב : "חיים אברהם הוא איש מאוד חזק ודומיננטי והוא התערב כמעט בכל דבר. צריך להבין, גם אורי באותה תקופה נכנסנו לעירייה שהוא כולה כאוס, והתחלנו לעשות סדר. כל אבן שהפכנו היתה מלאה עם עקרבים והיה צריך לנקות. שניהם עסקו יום יום בכל נושא שקשור בכספים, מטבע הדברים הם קשורים בכל דבר." (עמ' 416, 20-17). כמו כן הוא תיאר כי נהג לצאת בלילות, יחד עם נאשמים 2-3, לעקוב אחרי עבודות שהתבצעו בעיר. כאשר עומת עם הודעתו במשטרה לפיה נאשמים 2-3 ידעו ע"י מי מתבצעת כל עבודה בעיר השיב: "אם הם לא ידעו למי ישלם אז איך הם ישלמו. וודאי, מה הם הגיעו מהחלל, הם יושבים מנהלים את הכספים של עיריית רחובות כל הזמן, יום יום."

נאשם 5, הגדיר את נאשם 2 כ"איש החזק בעירייה, אפילו יותר מראש העיר" "בעל יכולת השפעה מירבית" ו"ידו בכל". לגבי נאשם 3 העיד: " המשלים של חיים... רק מנתח פלסטי היה יכול להפריד ביניהם, הם עסקו באותו תחום והיו אחראיים על אותו תחום" (עמ' 287 ש' 21-16). כמו כן הוא אישר כי נאשם 2 ידע אילו פרוייקטים מתבצעים ע"י העירייה ואילו ע"י ה.ל.ר: "הוא ישב בישיבות הנהלה בהלר, בעירייה, ישיבות מעקבים, הוא אישר תשלומים, הוא ידע. להגיד שהוא ידע על כל פרויקט, לא יודע, אבל הוא ידע. תפקידו היה לדעת, אוי ואבוי אם לא היה יודע." (עמ' 288 ש' 5-4). לגבי מעורבותו של נאשם 3 העיד "אותו דבר".

בנוסף קיימות עדויות לפיהן הנאשמים היו נוהגים להשתתף בישיבות שעסקו בפרוייקטים המבוצעים בעיר. זוהר בלום סיפר בעדותו כי התקיימו ישיבות שבועיות בנוגע לפרוייקטים בהן השתתפו בין היתר נאשמים 2-3.

כשנשאל: "מנהל ההנדסה היה מפזר טבלה, מה היה שם?" השיב: "כל שבוע היתה טבלת התקדמות פרויקטים, היה כמובן שם לפרויקט, גורם מממן, מי מפקח, הגוף המבצע..." בהמשך עדותו ציין כי בטבלה מופיע מי מפקח על הפרויקט.

נאשם 1 העיד כי הייתה בעירייה ועדה לבדיקת פרויקטים, אשר הייתה מתכנסת פעם בשבוע ודנה בקידום פרויקטים וכו'. הוא טען כי נאשם 2 השתתף בוועדה אולי פעם או פעמיים.

נאשם 5 סיפר בעדותו כי הוא הנהיג ישיבות מעקב אחרי פרויקטים בעירייה. כאשר נשאל האם הנאשמים השתתפו בישיבות אלו השיב: "אורי וחיים השתתפו לסירוגין, כל פעם שהחליטו שהם משתתפים או לא." (עמ' 282 ש' 17). מאיר פופוביץ העיד כי נאשם 2 היה משתתף בישיבות מעקב אחרי פרויקטים אולם לא באופן קבוע.

נאשם 2 העיד על קיומן של הישיבות. כשנשאל: "מי לקח חלק בישיבות אלה?" השיב: "...ראש העיר, מנכ"ל העירייה, מחזיק תיק ההנדסה, והאנשים הרלבנטיים במחלקת ההנדסה. גם אני הייתי נוכח בישיבות האלה. אני לא יודע האם הייתי נוכח בכולן, אבל הייתי משתתף בהן. גם גזבר עיריית רחובות, אורי צוקר השתתף באותן ישיבות. או הוא או מישהו מטעמו."

בתיק קיים מסמך ת/79 שכותרתו "זימון לדיון מעקב-פרויקטים הנדסיים" שאמור היה להתקיים ביום 10.2.00. נאשמים 2-3 היו מכותבים והוזמנו לישיבה.

מאיר פופוביץ, העיד כי הנאשמים היו מודעים לעבודות המתבצעות בעיר: "את כל העבודות שבוצעו בעיריית רחובות חיים ידע, צוקר ידע, אין ספק. כאשר היתה בעיה כספית אז ידעו אנשי הכספים. ראש העיר ידע, צוקר, חיים..." (עמ' 185 ש' 25-28). כשנשאל אם ידע אילו עבודות מתבצעות ע"י ה.ל.ר השיב: "לא רק אני ידעתי... ידעו הנהלת העיר, כל המועצה ידעה, איזה עבודות מתבצעות ע"י ה"ל.ר". בהמשך אישר כי אנשים במערכת הכספית ידעו אילו עבודות הועברו לה.ל.ר: "החל מחיים אברהם שהיה איש שמחזיק את תיק הכספים, צוקר..." (עמ' 187 ש' 15).

יהודה נווה, מסר הן בהודעתו במשטרה והן בעדותו כי היה נוהג לקיים פגישות עם הנאשמים 2-3, במהלכן הם דנו בהוצאותיה של ה.ל.ר. במסגרת פגישות אלו נווה היה נוהג להציג בפני נאשמים 2-3, טבלאות ובהן נתונים לגבי הפרויקטים שה.ל.ר מבצעת. בהודעה ת/135 (ש' 133-134) מסר: "כמעט כל תשלום הם שאלו אותי, מי זה מה זה ולמה צריך לשלם עכשיו...". (דיון בעדותו של נווה יובא בהמשך). דב חפץ, מסר בעדותו כי הוא היה נוהג להכין חומר לפגישות שקיים נווה עם נאשמים 2-3 בנושא תשלומים.

גרסאות הנאשמים - מודעות כללית לפרויקטים בעיר ולפרויקטים שנעשים באמצעות ה.ל.ר.

כשנאשם 3 נשאל בהודעתו ת/100 האם הוא יודע איזה עבודות תשתית מבוצעות בעיר רחובות השיב: "בוודאי שאני יודע איזה עבודות בוצעו ומבוצעות בעיר רחובות, בוודאי לא את כל העבודות, אבל את רובן. אני אף יוזם ומציע עבודות לראש האגף תחזוקה, הנדסה, לראש העיר, חיים אברהם, מחזיק תיק הכספים, מנכ"ל העירייה".

בהודעה ת/101 כאשר נשאל לגבי ה.ל.ר: "האם ידעת אילו פרויקטים מבצעת חברת ה.ל.ר?" השיב: "כן הייתי מקבל רשימת חשבונות לתשלום וממנה ידעתי את הפרויקטים שאותם עושה ה.ל.ר".

לגבי מעורבותו של נאשם 2 בפרויקטים המבוצעים בעיר מסר: "חיים אברהם הוא סגן ראש העיר ולא עובר זכוב מבלי שהוא יודע עליו. חיים יודע בדיוק כל פרויקט שמבוצע בעיר, והוא גם יודע מי מבצע את הפרויקט". (ת/101 ש' 105-106). לגבי ידיעת נאשם 2 אילו פרויקטים הועברו לה.ל.ר מסר נאשם 3: "חיים אברהם ושוקי פורר ידעו על כל עבודה אשר הועברה לחברת ה.ל.ר. לי הייתה מודעות באשר לעובדה כי העבודה הועברה לחברת ה.ל.ר, אבל לא בהחלטה להעביר את העבודה". (ת/101 ש' 110-112).

נאשם 2, מסר בהודעתו, ת/91: "בגדול ידעתי אילו עבודות מבוצעות. בכל תבר שהגיע לוועדת הכספים כותרת העבודה פרטה את העבודה. אני גם הסתובבתי ברחבי העיר וראיתי את העבודות שבוצעו." (ת/91 ש' 63-65).

גרסאות הנאשמים בהקשר לפרויקטים נשוא האישומים

גרסאות הנאשמים באשר למודעותם לגבי העובדה כי הפרויקטים בוצעו בזמן אמת באמצעות העירייה ולא באמצעות ה.ל.ר אינן זהות. כפי שיפורט להלן, נאשם 3 הודה כי היה מודע בזמן אמת שהעירייה מבצעת את הפרויקטים הנ"ל וכי פרויקט גן הפרטיזנים הסתיים לפני החתימה על ההסכמים. נאשם 2, לעומתו מסר גרסאות עמומות בנוגע לידיעותיו בנושא.

נאשם 3

נאשם 3 מסר בהודעתו ת/100 כי לא הייתה לו מעורבות בפרויקט גן הפרטיזנים. כאשר נשאל: "מי ביצע את הפרויקט? האם העירייה?" השיב: "ברור שכן. לא ידוע לי מי מטעם העירייה פיקח על הפרויקט" (ת/100, ש' 82-83). באותה החקירה הוא טען לגבי פרויקט טרומפלדור כי אינו מכיר את המכתב ת/40 ולא את המכרז 4/2000. בהמשך כשנשאל לגבי מעורבות ה.ל.ר בפרויקטים הנ"ל השיב: "לא ידוע לי אם הייתה מעורבות בפרויקטים שהזכרת..." (ת/100 ש' 337). לאחר מכן הוא מסר כי לא ידע על כך שהל"ר לא ביצעה ולא פיקחה על הפרויקטים.

בהודעה ת/101 מסר כי בעת החתימה לא ידע כי ה.ל.ר לא תבצע את העבודות וכמו כן מסר: "לדידי הלא היא אשר ביצעה את העבודה..."

בבית המשפט הוא שינה את גרסתו ואישר כי ידע בזמן אמת שהעירייה מבצעת את העבודות בכל הפרוייקטים נשוא החוזים.

"ש. אתה ידעת לגבי גן הפרטיזנים בזמן אמרת שהעבודה בוצעה ע"י העירייה, אתה ידעת לגבי כל חמשת הפרוייקטים בוצעו ע"י העירייה?"

ת. כן.

ש. לגבי כל חמשת הפרוייקטים שאליהם מתייחסים החוזים ת/ 32 א- ה, בזמן שהפרוייקטים בוצעו, החל מפרוייקט גן הפרטיזנים באפריל, ועד אחרון הפרוייקטים, בזמן ביצוע אתה ידעת שהעירייה מבצעת את העבודות?

ת. נכון. " (עמ' 587 ש' 21-27).

בהתייחס לפרוייקט גן הפרטיזנים, טען כי כמעט כל הפרוייקט הסתיים בחודש מאי: "הרי החוזה הזה לא שווה את הנייר שהוא כתוב עליו. יודעים את האמת ואמרו אלף פעם פה, הרי את יודעת שגן הפרטיזנים הסתיים כמעט כולו במאי, אנחנו יודעים את זה. אנחנו יודעים שהלכו ועשו את המצג של העברה להלר, השאלה מי החליט ונתן את ההוראה. אז מה את רוצה שיהיו שני חיובים." (עמ' 587 ש' 17-20)

לגבי פרוייקט טרומפלדור טען הנאשם כי הוא היה בעד יציאה למכרז, אולם נאשם 1 ביטל את המכרז אותו הכינה החשבת. כאשר נאמר לו כי במשטרה לא זכר את מסמך ת/40 השיב: "מה רצית שאני אענה. אני זוכר היום פי אלף יותר טוב ממה שזכרתי ביולי 2003... הייתי אז בבלבול חושים ובוודאי, אני יושב כאן שנתיים וחצי, מה אני אטום..." (עמ' 585, ש' 5-7).

נאשם 2

כאשר נשאל נאשם 2 בחקירתו ת/91 " מדוע חברת ה.ל.ר היא ששילמה לדוד כדורי עבור העבודה בשכונת קרעטשניף ובנווה יהודה, כאשר לא הייתה לה כל מעורבות בעבודה הנ"ל?" השיב: "אין לי מושג. לא יכול להיות שהלר לא עשתה שום עבודה חוץ מלשלם כסף לקבלן המ(ב)צע" (ת/91 ש' 310-307). כשעומת עם העובדה כי ה.ל.ר לא ביצעה עבודה במסגרת הפרוייקטים טען כי יתכן והיה "כשל מנהלי" מפני שה.ל.ר הייתה אמורה לבצע פיקוח בהתאם חוזים שנחתמו עמה.

בבית המשפט, ביחס לפרוייקט טרומפלדור, מסר כי בזמן אמת חשב כי הלא מבצעת את הפרוייקט, וטען כי

בהתאם לחוזה הבין שהלר מבצעת פיקוח עליון.

"ש. אתה חשבת שהלר מבצעת את העבודה הזאת?

ת בזמן אמרת חשבתי שהלר עושה, זה הדבר היחיד שעלה בראשי, גם לפי האחוזים.

ש. איך הבנת?

ת. לפי החוזה, לפי האחוז בהסכם, ראיתי שזה אחוז אחד, הבנתי שהלר עושה פיקוח עליון." (עמ' 517, ש' 6-9).

כאשר נשאל לגבי פרוייקט קרעטשניף מסר:

"ש. ידעת שהעירייה מבצעת את העבודה?

ת ידעתי שבמסגרת התב"ר זה מתקציב משרד השיכון. מי מבצע את העבודה לא נכנסתי לזה..." (עמ' 520 ש' 28-29).

בהמשך אישר כי את פרוייקטים קרעטשניף ונווה יהודה נאשם 4 ביצע את מול העירייה. בהמשך כשנשאל "נכון שהלר לא קשורה בכלל לביצוע העבודות"? ענה כי אינו יכול להשיב בצורה מובהקת. לאחר מכן טען כי בזמן אמת לא ידע שהפרוייקטים מבוצעים ע"י העירייה.

סיכום לעניין מודעות הנאשמים לפרוייקטים ולגוף המבצע

נאשם 3 שינה את גרסתו והודה למעשה במודעות בזמן אמת בכך שהפרוייקטים בוצעו באמצעות העירייה. לגבי גן הפרטיזנים הודה כי ידע שרוב הפרוייקט אף הסתיים במועד בחודש מאי. כפי שיפורט בהמשך ערך נאשם 3 הבחנה בין פרוייקט גן הפרטיזנים, לבין ארבעת הפרוייקטים האחרים לגביהם טען כי חשב שה.ל.ר מבצעת בהם פיקוח עליון (טענה שתדון בהמשך).

נאשם 2 לעומת זאת ניסה לטעון כי בזמן אמת לא היה מודע לכך שהעירייה מבצעת את הפרוייקטים ולא ה.ל.ר. כמו כן הוא טען כי ידע שהעבודות בגן הפרטיזנים החלו לפני החתימה על החוזים, שכן היה מודע לקיומו של הטקס, אולם טען כי העבודות הסתיימו לאחר הטקס. לאור האמור, עולה כי נאשם 2 חתם ביודעין על חוזה המסדיר, עבודות שכבר לכל הפחות החלו להתבצע, זמן רב לפני החתימה על החוזה.

באשר לזהות הגוף המבצע, מן הראיות שהוצגו לעיל עולה כי הנאשם היה מודע לכך שהעירייה היא זו שביצעה את הפרוייקטים הנ"ל. כפי שפורט לעיל, מעמדו של הנאשם בעירייה בכיר והוא למעשה ניהל

את כספי העירייה. נוכח מעמדו הבכיר בשילוב המעמד עם אופיו הדומיננטי הוא היה מודע כמעט לכל הפרוייקטים המבוצעים בעיר. מתוקף תפקידו הנאשם נהג להשתתף בישיבות בעירייה בהן דנו בפרוייקטים הנדסיים, אף שלא בכל הישיבות. בנוסף מהעדויות עלה כי ללא ספק הנאשם היה מודע לפרוייקטים המועברים לביצוע לה.ל.ר, זאת לאור עדותו של מהנדס העיר ולאור העדות של יהודה נווה. לפיה עדותו של נווה הנאשם, יחד עם נאשם 3 היה נוהג לקיים עמו ישיבות חודשיות במסגרתן קיבל נתונים על כל הפרוייקטים שבצעה ה.ל.ר, זאת לצורך העברת תקציבים לה.ל.ר.

ידיעתו של נאשם 2 נלמדת גם מראיות נוספות. נאשם 2 קיבל מנאשם 4 את המכתב ת/148 המתייחס לגן הפרטיזנים, ביום 21.8.00. הנאשם העביר את המכתב לראש העיר, בעוד שאם היה סבור באותו הזמן כי ה.ל.ר מבצעת את העבודות היה אמור להפנות מכתב זה לה.ל.ר.

מעבר לכך, מת/70 עולה כי הנאשם השתתף בסיור בשכונות קרעטשניף ונווה יהודה כשבסיור לא השתתף אף נציג מה.ל.ר. בסיור זה נקבע גם כי העבודות יחלו ב-1.8.00, יום לפני מועד החתימה על החוזים. בסיכום הסיור לא נכתב כי ה.ל.ר תבצע את העבודות אלא נכתב: "מינהל ההנדסה-אגף התשתיות, ינהל את שני הפרוייקטים, כולל הוצאת הזמנות, פיקוח למעקב ביצוע והשלמות תכנון".

כמו כן ממסמך ת/40 עולה כי הנאשם השתתף בישיבה, במסגרתה הוחלט לבטל את מכרז טרומפלדור, ולמסור את העבודה בפרוייקט לנאשם 4 במסגרת מכרז 8/98 של העירייה. הנאשם אף העיד מי היה מעורב בהחלטה על ביטול המכרז ואישר כי מכיר את המסמך.

בשולי דברים, יש לציין את התנהלותו בהקשר לדו"ח בורוכוב. הדו"ח הוכן ע"י בורוכוב עוזר מהנדס העיר, לבקשת נאשם 1, לצורך בדיקת חריגה בתקציב גן הפרטיזנים. הדו"ח נושא את התאריך 14.9.00, אולם בורוכוב העיד כי המשימה להכינו הוטלה עליו חודשיים לפני כן במסגרת פגישה עם נאשם 1, בה השתתף גם נאשם 2. בורוכוב תיאר כי בשעה שקיים פגישה עם נאשם 4 במשרדו של נאשם 4 נכנס לפגישה נאשם 2 ושאל "מה העניינים, הכל בסדר? ויצא" לדברי בורוכוב נאשם 2 ביקש לעיין בדו"ח טרם הגשתו לראש העיר. כאשר עיין בדו"ח אמר: "שמי שלא איש מקצוע יכול לפרש לא נכון את הדברים בדו"ח, בעיקר בעניין הדיאגרמות המספריות" (עמ' 398 ש' 3-4). נאשם 2 העיד תחילה כי לא קיבל את הדו"ח ולא ראה אותו, אולם בהמשך משעומת עם גרסת בורוכוב, העיד: "עניין אותי וראיתי אותו" (עמ' 513 ש' 21).

מכל המפורט לעיל מצטיירת תמונה ברורה כי הנאשם היה מודע לכך שהפרוייקטים נמסרו לביצוע לפני החתימה על החוזים וכי כל העבודות בוצעו באמצעות העירייה ולא באמצעות ה.ל.ר.

מערכת ההסכמים הפיקטיביים:

בכדי להסדיר את התשלום בעבור הפרוייקטים הנ"ל אשר נמסרו לנאשם 4, הוכנו שתי מערכות הסכמים

פיקטיביות שכללו שני הסכמים בעבור כל פרויקט. ת/32- מערכת הסכמים המעבירה את העבודות מהעירייה לה.ל.ר, ות- 34 מערכת הסכמים נוספת בין ה.ל.ר לנאשם 4.

אין חולק כי הנאשמים חתומים על הסכמים (ת/32) מטעם העירייה, כשמועד החתימה על ההסכמים הוא 2.8.00. אין מחלוקת גם לגבי העובדה כי המועדים המופיעים על גבי מערכת ההסכמים ת/34 1.4.00 ו- 15.7.00, הם מועדים פיקטיביים החלים ביום שבת. ברי גם כי מדובר במועדים פיקטיביים מאחר שלא יעלה על הדעת כי ההסכמים בין ה.ל.ר לנאשם 4 קדמו להסכמים המורים על העברת הפרויקטים מהעירייה לה.ל.ר.

אין גם מחלוקת עובדתית כי העבודות בפרויקט "גן הפרטיזנים", החלו וחלקן העיקרי אף הסתיים עד יום 9.5.00. כמו כן אין מחלוקת גם כי כל יתר הפרויקטים נמסרו לביצוע טרם החתימה על ההסכמים. מכאן עולה המסקנה כי הנאשמים חתמו על הסכמים המסדירים פרויקטים שנמסרו כבר לביצוע, בעוד שאף רובו של פרויקט גן הפרטיזנים הסתיים עד למועד החתימה.

הנאשמים טענו שני טיעונים מרכזיים.

הם טענו כי בשעה שחתמו על ההסכמים האמינו כי ה.ל.ר מבצעת "פיקוח עליון" על הפרויקטים, ולכן לא חשבו כי חתמו על הסכמים פיקטיביים. בנוסף טענו הנאשמים כי מי שהחליט על ה"פתרון" ומי שהורה להם לחתום על ההסכמים היה נאשם 1. לטענתם הם ראו בה.ל.ר כגוף אינטגרלי, מעין מחלקה בעירייה, ולכן לא טרחו לבדוק את תוכן החוזים עליהם חתמו.

לטענת התביעה, העובדה שהנאשמים ידעו כי העבודות נמסרו לביצוע לפני מועד החתימה על החוזה מהווה אינדיקציה לכך שידעו כי הם חותמים על הסכמים פיקטיביים. כמו כן טוענת התביעה כי עצם העובדה שהעמלה, אותה אמורה הייתה לקבל ה.ל.ר מהפרויקטים, הנקובה בהסכמים היא 2% או 1%, בשונה מהעמלה המשולמת לה.ל.ר בדרך כלל, בגובה 5%, מהווה אינדיקציה לכך שה.ל.ר לא ביצעה עבודה בפרויקטים. הנאשמים טענו מאידך כי העמלה המופחתת היוותה עבורם אינדיקציה לכך שה.ל.ר ביצעה פיקוח עליון בפרויקטים. מעבר לכך טוענת התביעה כי לנאשמים מעורבות אקטיבית בקביעת העמלה המופחתת, מה שמוכיח כי היו חלק מיצירת ה"פתרון".

עדויות והודעות יהודה נווה ונעמה גרוסמן אודות נסיבות החתימה על החוזים (מעורבות אקטיבית ביצירת החוזים):

יהודה נווה

יהודה נווה אשר שימש כאמור כמנכ"ל ה.ל.ר בתקופה הרלוונטית, מסר בהודעתו במשטרה גרסה המפלילה את הנאשמים. לפי גרסתו ה.ל.ר לא ביצעה עבודות בפרוייקטים נשוא החוזים הנ"ל, אלא כל תפקידה הסתכם בקבלת כספים מהעירייה והעברתם לנאשם 4. כמו כן הוא מסר כי מדובר היה בחוזים פיקטיביים, אשר נוצרו בכדי לאפשר תשלום לנאשם 4.

בהודעה ת/135 הוא מסר כי נהג לקיים עם נאשמים 2-3 פגישות חודשיות בנושאים כספיים. הוא סיפר כי היה מציג לנאשמים 2-3 את דף תזרים המזומנים ומבקש מהם את הכספים המגיעים מהעירייה. הנאשמים היו בודקים כל תשלום: "כמעט כל תשלום הם שאלו אותי, מי זה מה זה ולמה צריך לשלם עכשיו...".

הוא מסר כי אין קשר בין מכרז 7/97 של ה.ל.ר (המכרז המצויין בהסכמים) לבין מכרזים של העירייה. כאשר הוא נחקר לגבי הפרוייקטים נווה עמית וטרומפלדור מסר כי ה.ל.ר לא ניהלה את העבודה בנווה עמית וטרומפלדור ולכן גם התקורה שקיבלה ה.ל.ר מן העירייה הייתה נמוכה. בהמשך טען גם כי ה.ל.ר לא ביצעה את העבודה פרויקטים "גן הפרטיזנים" ו"נווה יהודה". כאשר נשאל עם מי סיכם על כך שהתקורה תהיה נמוכה יותר השיב: "...זו הייתה דרישה של הנהלת הכספים של העירייה... חיים אברהם ואורי צוקר". הוא מסר כי אינו זוכר האם הדרישה לעמלה מופחתת הופנתה אליו ישירות או שנאשם 1 הציג אותה בישיבת ההנהלה המצומצמת של ה.ל.ר. בהמשך אישר כי הדרישה הגיעה מנאשמים 2-3. הוא טען כי אף אחד לא לחץ עליו לחתום על החוזים.

בהודעתו ת/136 מסר בהתייחס לחמשת הפרוייקטים, כי החוזים היוו העברה של כסף מהעירייה לה.ל.ר בגין ביצוע של הקבלן עבור העירייה. הוא מסר כי ידע שמדובר בפיקציה ושיתף פעולה בשביל העמלה של ה.ל.ר.

בהודעה ת/137 מסר כי קרוב לוודאי שלעירייה הייתה מגבלת תקציב ולכן היא רצתה כי הקבלן יבצע את העבודה והכסף יועבר באמצעות ה.ל.ר. לדבריו, הוא הבין זאת כבר במועד חתימת ההסכם. הוא לא זכר מי אמר לו זאת, קרוב לוודאי בפורום ההנהלה המצומצמת של ה.ל.ר (פורום בו לא היו חברים נאשמים 2-3). לדבריו ה.ל.ר שימשה צינור להעברת כספים, וההסכמים היוו מצג כאילו נאשם 4 מבצע עבודה עבור ה.ל.ר. כמו כן הוא מסר שלא זכר שיחות עם הנאשמים אודות הפרוייקטים למעט במועד התשלומים.

בעדותו בבית המשפט אישר כי אין קשר בין מכרזי ה.ל.ר למכרזי העירייה. כמו כן כשנשאל: "אני אשאל אותך כמה שאלות על חמשת הפרוייקטים. מה היה חלקה של ה.ל.ר.... האם הקבלן כדורי ביצע את העבודה מול חברת ה.ל.ר?" השיב: "הקבלן כדורי ביצע את העבודה מול העירייה." (עמ' 339 ש' 10-12). בהמשך כאשר נשאל מדוע הטיפול בפרוייקט גן הפרטיזנים הגיע לחברת ה.ל.ר השיב, בניגוד להודעתו במשטרה: "למה הגיע? כמו שאמרתי היו ישיבות עם העירייה, עם אנף הנדסה, ישיבות הנהלה מצומצמת, החליטו להעביר את הפרוייקטים מהעירייה לה.ל.ר. למה? אני בתור מנכ"ל ה.ל.ר לא שואל למה. כשאני מקבל עבודות לביצוע התפקיד שלי הוא לבצע." (עמ' 340 ש' 9-11). משרוענן זכרוננו מן ההודעה טען: "אני רוצה ברשות בית המשפט לומר כמה משפטים. החקירה שלי במשטרה היתה מהקשות שהכרתי בחיי לצערי הרב. השוטרים צעקו עלי, ביקשו ממני להפליל את הפוליטיקאים ואמרו שאם לא הם יתפרו לי תיק. זה בפועל מה שקרה. כל מה

שאמרתי בחקירות אמת. "בהמשך טען כי ה.ל.ר הייתה זרועה הארוכה של העירייה וכי ההסכמים משקפים את מה שהיה בפועל שכן העמלה שהתקבלה הייתה 1% ולא 5%. בהמשך העדות הוא אישר כי אלו היו המקרים היחידים בהם קיבלה ה.ל.ר עמלה של 1%. כמו כן טען: "כל האינפורמציה לגבי חמשת הפרויקטים האלו, כל מה שאמרתי כאן זה לאחר שהשוטרים סיפרו לי בפועל מה קרה ואיך היה. לא היה לי מושג מה קרה בעירייה לפני או אחרי לגבי פרויקטים אלו." (עמ' 342 ש' 8-10). כמו כן הוא טען שלא קרא בעיון את הודעתו לפני החתימה. בהמשך משהוצג לו כתב האישום בו הודה טען כי "יש לי הערות לכתב האישום, חתמתי אבל חלק מהדברים לא מקובלים עלי ואציג זאת בערעור". בסיכומי המאשימה נכתב כי נווה חזר בו מערעורו בהמלצת בית המשפט.

נוכח הסתירות שהתגלו בין ההודעות במשטרה לבין העדות נווה הוכרז כעד עויין והודעותיו הוגשו במסגרת סעיף 10א' לפקודת הראיות.

בכדי לבחון טענות בדבר אופי החקירה של נווה העידו החוקרת רפ"ק סלבה וייצמן וראש צוות החקירה רפ"ק ליאורה בן פורת. הן שללו את טענות נווה כי צעקו עליו ואמרו כי אם לא יפליל פוליטיקאים יתפרו לו תיק. כמו כן העידו כי ניתנה לו ההזדמנות לקרוא את החקירה ולתקנה.

המאשימה עתרה בסיכומיה להעדיף את הודעתו של נווה במשטרה על פני עדותו בבית המשפט.

כפי שפורט לעיל, נתגלו סתירות מהותיות בין ההודעות במשטרה לבין העדות בבית המשפט, סתירות שלא היה בידי נווה ליתן להן הסבר מניח את הדעת, ואף בעדותו טען כי אמר את האמת בחקירות. באשר לטענות נווה לגבי אופי חקירתו, התרשמתי מעדויות החוקרות כי החקירה התנהלה באופן תקין, מבלי שהופעל על נווה לחץ חריג כפי שתיאר בעדותו. הסתירות המהותיות בין ההודעות לבין העדות, סתירות שלא ניתן להן הסבר מניח את הדעת, התנהלותן התקינה של החקירות והעובדה שנווה בחר בסופו של דבר לחזור בו מן הערעור, מובילה למסקנה כי יש להעדיף את הגרסה שמסר במשטרה על פני הגרסה אותה מסר בבית המשפט.

נעמה גרוסמן

נעמה גרוסמן, עבדה בתקופה הרלוונטית בה.ל.ר כמנהלת משרד, העידה בבית המשפט ביום 19.11.09. במהלך העדות היא טענה שלא זוכרת פרטים רבים אותם מסרה בהודעותיה במשטרה. לאור האמור, בעת הדיון, עתרה המאשימה לקבל את הודעותיה בהתאם לסעיף 10א' לפקודת הראיות ולהעדיף על פני עדותה בבית המשפט.

במהלך הדיון, התנגד עו"ד רסלר להגשת ההודעות וטען כי לא מתקיימים תנאי הסעיף. לטענתו העדה לא סתרה באופן מהותי את הודעתה במשטרה, אלא כל שהעידה במשפט הוא כי אינה זוכרת וככל הנראה זכרה טוב יותר במשטרה.

ביום 2.6.2010 הגישה המאשימה טיעונים בכתב בכדי לתמוך בבקשה. בבקשה נטען כי בעוד שבהודעותיה מסרה נעמה גרסאות מלאות ושופעות בפרטים, בעדותה טענה כי לא זכרה את התרחשות אירועי העבר, ואף העיון בחקירותיה במשטרה לא רענן את זיכרונה.

סעיף 10א' לפקודת הראיות קובע כדלקמן:

"אמרת עד מחוץ לבית המשפט

10א. (א) אמרה בכתב שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אם נתקיימו אלה:

- (1) מתן האמרה הוכח במשפט;
- (2) נותן האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו;
- (3) העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי, או העד מכחיש את תוכן האמרה או טוען כי אינו זוכר את תכנה."

אין מחלוקת לגבי שני התנאים הראשונים הנדרשים. המחלוקת היא לגבי התנאי השלישי. מעדותה של נעמה עלה כי אינה זוכרת את תוכנה. יצוין כי "אין צורך בהקשר זה בקיום 'סתירה' דווקא בין העדות לאימרה; ודי בכך שהעד אינו חוזר בעדות על תוכנה של האימרה." (יעקב קדמי על הראיות חלק ראשון, עמ' 381 (המדורה משולבת ומעודכנת תש"ע - 2009).

לאחר עיון בהודעותיה של נעמה במשטרה התרשמתי כי היא מסרה גרסאות מפורטות לגבי האירועים עליהם נחקרה, ואילו בבית המשפט טענה כי אינה זוכרת את האירועים אשר נשאלה עליהם. כמו כן היא מסרה כי קרוב לוודאי שזכרה טוב יותר במשטרה, " אני מניחה שאם אמרתי את זה, אז זה ככה".

נעמה מסרה בעדותה כי החקירה במשטרה הייתה מלחיצה. כאשר נשאלה נעמה במסגרת החקירה הנגדית לגבי ההבדל בין גרסתה טרם האזהרה במשטרה לבין גרסתה לאחר האזהרה השיבה: "עניין של לחץ, עניין של לחץ בחקירה, סוג השאלות, אולי פחדתי שמחפשים, אולי שמישהו, אולי עשיתי משהו ואני לא יודעת. יכול להיות שזה היה כאילו נגדי, או משהו כזה". בחקירה החוזרת היא השיבה בשלילה לשאלה האם יתכן כי עקב הלחץ מסרה דברים שאינם נכונים במשטרה.

רפ"ק ליאורה בן פורת, העידה גם בקשר לחקירותיה של נעמה. ליאורה בן פורת מסרה כי חקירתה של גרוסמן התנהלה במשרדי ה.ל.ר. בכדי שתהיה גישה למסמכי החברה. היא סיפרה כי במהלך החקירה השלישית, היא והחוקר דובי שרצר החלו להרגיש לא בנוח ולכן החליטו להזהיר את נעמה באזהרה כללית על מנת לאפשר לה לשמור על זכות השתיקה. היא העידה כי החקירה הייתה חקירה רגילה. דובי שרצר מסר גרסה דומה לזו של ליאורה בן פורת באשר לחקירתה של נעמה תחת אזהרה.

מעדויות החוקרים עלה כי חקירה של נעמה לא התנהלה באופן חריג, אלא היא חשה לחץ מעצם היותה נחקרת ע"י המשטרה, בייחוד לאחר שהוזהרה. ניתן היה להתרשם מעדותה של נעמה כי היא חוששת לומר את אשר מסרה במשטרה, ולא סביר להניח כי ההודעות לא רעננו את זיכרונה. בכל אופן, במקרה זה התקיימו תנאי סעיף 10א', לפקודת הראיות, שכן העדה טענה בבית המשפט כי לא זכרה את תוכנה של ההודעה ולא חזרה על תוכנה בבית המשפט. די בכך בכדי לקבל את הודעותיה במשטרה ולהעדיפן על פני עדותה.

אציין בענין זה, כי ההתרשמות מנעמה במהלך עדותה בבית המשפט היתה כי אף "חווייה" זו של עדות בבית המשפט היתה עבור נעמה מלחיצה וקשה והיא עשתה כל מאמץ להרחיק עצמה מעדותה.

נעמה מסרה בהודעתה מיום 23.11.03 כשנשאלה לגבי פרוייקט גן הפרטיזנים כי ה.ל.ר לא ביצעה פיקוח על הפרוייקט, אלא העירייה פיקחה עליו. כאשר נשאלה לגבי התאריך הנקוב על חוזה גן הפרטיזנים (1.4.2000) טענה כי ההסכם נוצר באוגוסט 2000 אולם נווה הנחה אותה לכתוב 1.4.2000. היא מסרה כי מי שהיה אחראי על חלוקת הכספים לה.ל.ר הוא נאשם 3. כמו כן מסרה כי ה.ל.ר לא פיקחה על הפרוייקט בנווה יהודה.

נעמה סיפרה בהודעתה במשטרה מיום 1.1.04 (חקירה תחת אזהרה) " אני כן זוכרת שהיה לחץ חריג על יהודה, של אורי צוקר ודוד כדורי, לחתום על החוזים ומהר. יהודה סרב לחתום על החוזים, אבל לא היתה לו ברירה ובסוף הוא חתם. למיטב זכרוני היו טלפונים רבים מצוקר ואברהם חיים, וכדורי היה במשרד של הלר לקדם את חתימת החוזים". היא מסרה כי אירועים אלו התרחשו לאחר שובו של יהודה מחו"ל. בהמשך מסרה: " יהודה מדבר בקול רם ואני שמעתי את הצעקות של יהודה הוא לא מעוניין לחתום על החוזים. אני מנסה לשחזר, זה היה בשנת 2000 לפני שלוש שנים... אני זוכרת שכדורי הגיע למשרד של הלר וביקש מנווה לחתום על החוזים. כדורי גם לקח מהמשרד בהלר את החוזים בינינו לבין העירייה, ודאג לחתימות בעירייה."

כשהתבקשה לשחזר את מעמד חתימת החוזה העידה: "... אני נזכרת שדוד כדורי הגיע למשרדי הלר, שיהודה נווה היה בחו"ל, ואמר לי שהוא סיכם על הכנת החוזים עם אורי צוקר או חיים אברהם, אני לא זוכרת בוודאות נראה לי שצוקר, וביקש ממני להכין את החוזים...וכאשר יהודה נווה יגיע מחו"ל הם יחתמו על החוזים. בעת שכדורי הגיע למשרד הוא מסר לי את המסמך... ואמר לי להכין את החוזים לפי הפירוט במסמך ורשימת הפרוייקטים. אני הכנתי את החוזים והנחתי אותם ליהודה נווה על השולחן יחד עם המסמך... לאחר שיהודה הגיע מחו"ל כדורי הגיע למשרדי הלר, ושיכנע את יהודה נווה לחתום על החוזים. במעמד החתימה יהודה נווה או דוד כדורי אמרו לי לרשום את התאריכים שלא היו התאריך בו נחתמו החוזים."

משהתקבלה עדותה של נעמה לפי סעיף 10א לפקודת הראיות הרי שהיא נזקקת לחיזוק.

חיזוקים נמצאים למכביר הן בחוזים עצמם המעידים כי נחתמו כפי שהיא מסרה על כך בהודעותיה וכן במקצת מדברי העדים יהודה נווה ואף הנאשמים עצמם.

סיכום האמור בהודעות

מן ההודעות הנ"ל עולה חלקם הפעיל של הנאשמים ביצירת החוזים.

נעמה תיארה בהודעתה לפרטי פרטים את נסיבות חתימת ההסכמים ואת הלחץ שהפעילו הנאשמים על נווה. נווה שלל בהודעתו כי הופעל עליו לחץ, מפני שככל הנראה לא היה מעוניין שיתגלה כי טרם החתימה על החוזים הבין שהעניין אינו כשר. לאור האמור, בעניין זה הנני מעדיפה את עדותה של נעמה. כמו כן מהודעתה של נעמה ניתן ללמוד על הנסיבות בהן נאמר לה לכתוב תאריכים פיקטיביים על גבי החוזים, וכמו כן תוארה התנהלותו של נאשם 4 בקשר לחתימת החוזים.

מהודעתו של נווה ניתן ללמוד על כך שהנאשמים ניהלו עמו מו"מ אודות העמלה, והם אלו אשר דרשו כי תשולם עמלה נמוכה מהרגיל. נווה קישר דרישה זו לעובדה כי ה.ל.ר לא ביצעה את העבודות בפועל.

העמלה הנמוכה וטענת ה"פיקוח העליון"

העמלה "הרגילה" אשר הייתה משולמת לה.ל.ר, בעבור העבודות אותן הייתה מבצעת, היא עמלה בגובה 5%. בחוזים הנ"ל העמלה ששולמה היא בגובה 1% או 2%. יהודה נווה ונעמה גרוסמן העידו כי המקרה היחיד בו שולמה לה.ל.ר עמלה נמוכה היה במסגרת פרוייקט בו שימשה ה.ל.ר כחברת כח אדם עבור העירייה. פרוייקט זה שונה כמובן באופן מהותי מענייננו.

הנאשמים טענו כי במועד החתימה על החוזים סברו כי ה.ל.ר ביצעה "פיקוח עליון" בפרוייקטים הנ"ל. הכוונה במונח "פיקוח עליון", היא פיקוח מעל הפיקוח שוטף השוטף על פרוייקט. למשל, קים אטין העיד כי היה מבצע "פיקוח עליון" על פרוייקטים מטעם העירייה, כמו בפרוייקט גן הפרטיזנים.

נאשם 3

נאשם 3 מסר בהודעתו ת/100 כי אינו יודע דבר על הפיקוח בפרוייקטים הנ"ל. בהודעה ת/101 מסר: "אני חוזר ואומר, כל הזמן דרשתי להקטין את העמלות... לא יודע ולא זוכר למה דווקא בחמש העבודות האלה הוקטנה העמלה..." בהודעתו ת/102 מיום 6.5.04 כשנשאל אודות העמלה נמוכה שקיבלה ה.ל.ר לפי החוזים השיב: "יכול להיות שהעמלה הייתה רק אחוז בגלל כמות העבודה, איכות העבודה, היקף העבודה, אולי רק פיקוח עליון".

בבית המשפט הוא טען לעומת זאת, כי ידע שה.ל.ר מבצעת פיקוח עליון בפרוייקטים הנ"ל למעט גן הפרטיזנים: "נכון וידעתי לפחות לגבי החוזים, ה-4 הנוספים, מלבד גן הפרטיזנים, שהלך מפקחת על העבודה, פיקוח עליון, כך ידעתי ולכן היא מקבלת במקום 5 אחוז שני אחוז ואחר כך התברר שזה אחוז..."

בהמשך כשנשאל האם ביכולתו להפנות למקרים נוספים בהם ה.ל.ר ביצעה "פיקוח עליון" על פרויקטים של העירייה השיב: " לא בזמני". בהמשך טען כי הוסבר לו שה.ל.ר תפקח פיקוח עליון: "במקרה של הלר כך הוסבר לי, כך אמרו לי וכך היה הסבר של עמלה מופחתת וזה אמרתי כל הזמן וכך ידעתי ובסוף אמרתי שאם הם לא עשו כלום הם היו צריכים להחזיר את העמלה."

בהמשך טען כי נאשם 1 אמר לו כי ה.ל.ר תפקח פיקוח עליון. בהודעתו ת/101 טען לעומת זאת כי נאשם 1 לא אמר לו שום דבר בקשר להסכמים.

כאשר נאשם 3 נשאל במשטרה מדוע העמלה בפרויקטים הנ"ל הייתה נמוכה מן הרגיל השיב: " אני חוזר ואומר, כל הזמן דרשתי להקטין את העמלות... לא יודע ולא זוכר למה דווקא בחמש העבודות האלה הוקטנה העמלה..." (ת/ 101 ש' 328-331).

נאשם 2

נאשם 2 העלה את סוגיית הפיקוח העליון לראשונה בבית המשפט. כאשר נשאל תחילה בעדות מדוע חתם עלה ההסכמים, טען "בדיעבד יכול להיות שטעיתי" וכי מקור הטעות הוא שהתברר "בסוף שהל"ר לא עשתה כלום". כשנשאל מה ידע בזמנו לגבי הגוף המבצע השיב: "לפי החוזה, לפי האחוזה בהסכם, ראיתי שזב אחוז אחד, הבנתי שהל"ר עושה פיקוח עליון".

חתימת החוזים בהתאם להוראת ראש העיר

הנאשמים ניסו להציג גרסה לפיה נאשם 1 הורה להם לחתום על ההסכמים, והם חתמו בהיותם כפופים לו בהיררכיה של העירייה. כמו כן הם טענו כי לא הייתה להם כל סיבה לחשוד בדבר שכן, החוזים הם בין העירייה לה.ל.ר, אותה ראו כמחלקה בתוך העירייה ולא כגוף עצמאי, ולכן לא מצאו לנכון לבדוק את החוזים לעומק.

נאשם 2, אשר טען במשטרה כי אינו זוכר את נסיבות החתימה על החוזה, מסר בבית המשפט גרסה מפורטת אודות החתימה: "ראש העיר קיבל החלטה להעביר את הפרויקטים האלה להלר, הוא בא והביא לי מסמך שהוא בין עיריית רחובות להלר שהוא חלק אינטגרלי מעיריית רחובות, רחובות שולטת בהלר, הלר זה הזרוע הארוכה, וזה מה שהוסבר לי, שאני מקבל את ההסכמים האלה מצד אחד אני רואה ששוקי פורר ומנכ"ל העירייה חתומים בשם הלר, אורי צוקר חתום בשם עיריית רחובות, והזכות היחידה של החתימה זה חיים אברהם בשם עיריית רחובות, ושוקי לא יכול לחתום בשם שני הצדדים אז חתמתי" (עמ' 495 ש' 4-6).

נאשם 3 מסר במשטרה גם כן כי לא זכר היכן נחתמו ההסכמים ומי החליט על חתימתם. בבית המשפט לעומת זאת השמיע גרסה לפיה חתם בהוראת נאשם 1, וכן ידע להסביר אודות הנסיבות, שגרמו לנאשם 1 להגיע

ל"פתרון הדפוק" כלשונו.

נאשם 1 העיד אודות השתלשלות העניינים שקדמה לחוזים: "ת. אתה מדבר מדוע החלטתי על החתימה עצמה? מכיוון שהדבר היה במהלך הרגיל של העניינים. אני לא יכול לזכור, זה היה כל כך תמים. חיפשנו מוצא, היינו במצוקה. העבודות באמצע הביצוע, הכסף ממשרד השיכון הולך לאיבוד, הגברת אומרת בוא נעשה מכרז חדש, עבודות נעשות צריך לשלם וצריך לקבל כסף ממשרד השיכון. מישהו אומר אני לא יכול לזכור מי אומר, מחפשים פתרון, רגע למה שלא נעשה את זה דרך הלר? מה בהלר, זה אותם זכיינים, כן, יש להם חוזה, כן, זכור במכרז, כן, תביאו חוזים בשם הלר נחתום בשם הלר, מה הבעיה, זה פותר את הבעיה. זה היה פתרון קל, תמים, כיפי." (עמ' 422, ש' 21-27).

תחילה טען כי נאשם 2 לא היה קשור להסכמים, אולם בהמשך כשנשאל: "ש. מהשיחות מזכרוןך, מגעים, פרט לכך שחיים אברהם חתם על החוזים האלה, היתה מעורבות בעניין לחוזים?" השיב: "ת. איזה מעורבות, אני אומר חיפשנו פתרון, אני בטוח שחיים היה חלק ממחפשי הפתרון."

כשנשאל לגבי נאשם 3: "ש. אורי היתה לו ברירה אם לא יחתום, מה היית עושה לו אם לא היה חותם?" השיב: "ת. זאת לא היתה האווירה וזה לא היה המצב. כולנו שמחנו וששנו על הפתרון שמצאנו לפלונטר המסובך הזה ועשינו את הדבר הזה בששון ושמחה מתוך ידיעה שאנחנו עושים טוב לעירייה."

ראיית ה.ל.ר כחלק מן העירייה

הנאשמים טענו כי ראו את ה.ל.ר כחלק מן העירייה ולא כגוף נפרד ממנה ולכן לא דאגו לבדוק את החוזים. נאשמים 1 ו-5 ונווה מסרו גרסאות ברוח דומה. יש לציין כי ה.ל.ר היא חברה שב-99% ממניותיה מחזיקה עיריית רחובות וב-1% מחזיק ראש העיר.

טענה זו אינה יכולה להתקבל שכן לנאשמים היה ידוע כי לה.ל.ר הייתה מערכת ניהולית אחרת מזו של העירייה וקופה נפרדת מזו של העירייה ואף תקציבה נפרד ולמעשה, בשל כך נעשתה הפניה ל-ה.ל.ר. שלא היתה תחת מכבש התקציבים של העירייה. העירייה הייתה משלמת עמלה לה.ל.ר עבורה שירותיה, כשברור שאם מדובר היה באותו גוף ממש הוא לא היה משלם עמלה לעצמו. האינטרסים הכספיים של ה.ל.ר היו מנוגדים לאלו של העירייה כפי שהעידו הן הנאשמים והן נווה. ברצונם של הנאשמים להפחית את העמלות המשולמות לה.ל.ר, אולם ברצונם של נווה, שייצג את האינטרס של ה.ל.ר היה לקבל עמלות כמה שיותר גבוהות בכדי שה.ל.ר תמשיך להתקיים. כמו כן עצם עריכת החוזים בין העירייה לה.ל.ר מהווה אינדיקציה לכך שאין מדובר באותו גוף, שכן אלו הם חוזים בעלי בסיס משפטי המסדירים חובות וזכויות.

על כן והגם שמדובר בגוף בעל מעמד מיוחד שהוא משתייך על פי מניותיו לעיריית רחובות, הרי שעל פי מהותו

ופעולותיו הוא גוף נפרד ממנה בכל הנוגע להקצאת תקציבים והפעלת תקציבים אלה.

טענות ההגנה של הנאשמים - סיכום

טענות ההגנה של הנאשמים אינן מהימנות בעיני. הטענות עומדות אל מול הודעותיהם של נווה וגרוסמן, באשר למעורבותם האקטיבית של הנאשמים ביצירת החוזים, ואף מול עדותו של נאשם 1, לפיה הנאשמים, לכל הפחות, היו מודעים למציאת "הפיתרון".

נאשם 2 ניסה להציג גרסה לפיה החוזים "נחתו" על שולחנו והוא חתם עליהם. בנוסף להודעות נווה וגרוסמן, נאשם 1 מסר כי הוא היה חלק ממחפשי הפתרון. כמו כן נאשם 2 העלה את גרסת ה"פיקוח העליון" וניסה להסביר באמצעותה את גובה העמלה, לראשונה בבית המשפט מבלי שהעלה אותה לפני כן במשטרה. לאור האמור מדובר בגרסה כבושה שמשקלה נמוך עד מאד.

נאשם 3 הודה כי באשר לחוזה "גן הפרטיזנים" היה מודע לכך שהעבודות הסתיימו טרם חתם עליו, ומכך ניתן להתרשם כי הודה שבידעין חתם על חוזה פיקטיבי. באשר לארבעת החוזים האחרים, הוא העלה את טענת ה"פיקוח העליון" לראשונה כהשערה במשטרה, ואילו בבית המשפט עמד על כך כי חשב שה.ל.ר מבצעת "פיקוח עליון". העובדה כי לא הוצגו מקרים בהם ה.ל.ר ביצעה "פיקוח עליון" על העירייה, וכי למעט פרוייקט כח האדם, לא היו פרוייקטים בהם שולמה לה.ל.ר עמלה מופחתת מחלישה את גרסאות הנאשמים, הלא מהימנות ממילא, באשר לפיקוח העליון.

טענתם הנוספת של הנאשמים היא כי נאשם 1 הורה להם לחתום על החוזים והם עשו כן עקב היותם כפופים למרותו. גרסה זו נסתרת ע"י גרסת נאשם 1. כמו כן, על אף שנאשם 1 עמד מעל הנאשמים בהיררכיה בעירייה, לא התרשמתי כי הנאשמים היוו "חותמת גומי" והיו עושי דברו, אלא מדובר היה באנשים בעלי מחשבה עצמאית, דומיננטים מאד בעירייה, בייחוד ככל שמדובר בנאשם 2.

לאחר שנקבעה מערכת העובדות בפרשה סבוכה ורבת היקף זו, יש עתה לבחון את השאלות שעלו במהלך ההליך ובמהלך האמור לעיל.

האם היה במתן הכספים על ידי כדורי - נאשם 4 משום מתן שוחד והאם היה בקבלתם לצורך סגירת החשבון הקטן משום קבלת שוחד על ידי נאשמים 2 ו-3 וכן האם היה במעשיהם של נאשמים 2 ו-3 עבירות של מרמה והפרת אמונים ושל קשירת קשר לביצוע עוון ופשע ולרישום כוזב במסמכי תאגיד, כפי שיוחס להם בכתב האישום.

עבירת השוחד

ברי כי על יסוד אחד מיסודותיה של עבירת השוחד אין חולק - נאשמים 2 ו-3 הם עובדי ציבור.

נשאלת השאלה האם התקיימו שני היסודות הנוספים של עבירה זו - האם קיבלו שני הנאשמים טובת הנאה והאם זו קשורה בתפקידם הציבורי.

ונקבע בהלכה הפסוקה כי כוונתו של נותן השוחד בנותנו טובת הנאה לעובד הציבור היא אכן להניעו לבצע פעולה מסוימת הקשורה בתפקידו וכפי שנקבע על ידי ביהמ"ש העליון:

"כוונה מצד הנותן להניע את הפקיד לפעולה מסוימת במסגרת תפקידו הציבורי או להטותו למשוא פנים".

ראו ע"פ 3954/94 מ"י נ. לב).

ההלכה היא כי נעברה עבירת שוחד גם אם קיבל עובד הציבור טובת הנאה בכל הקשור לתפקידו ואפילו סוף דבר לא קודם בפועל הענין לשמו ניתנה טובת ההנאה. בתי המשפט קבעו לא אחת כי למעשה, ציפיותו של נותן השוחד היא לעתיד לבוא כי בעתיד יקבל את תמורתו לשוחד אשר נתן בבחינת "שלח לחמך...".

כפי שנקבע לעיל, הרי שכדורי בין מכספו שלו ובין מאיסוף תרומות, מסר, באמצעות זוהר בלום, לידיהם של הנאשמים סכומי כסף בלתי מבוטלים כלל ועיקר שנועדו לסגור את חובם האישי בחשבון הקטן.

ואם יטען הטוען כי כדורי עשה כן כפעיל נאמן של המפלגה ואך מטעמיה של המפלגה ועל מנת לדאוג לצרכיה ולאלה בלבד, הרי שממכלול הראיות שהובאו בפני בית המשפט עולה תמונה אחרת.

כך עלה ממכלול הראיות שהובאו בפני ביהמ"ש.

ראשית, עלו הדברים מדרך ההתנהגות ודרך העברת הכספים. אם עסקין בהעברת תרומות כדת וכדין ובדרך שמעבירים תרומות למפלגה, מדוע היה על כדורי למסור מעטפות כסף אלה לזוהר בלום במקומות שמסר ובדרך שמסר כמפורט בעדותו של זוהר בלום שכאמור לעיל, התקבלה כמהימנה.

גם הנאשמים עצמם מסרו דבריהם באשר להעברת כספים זו והמניע לה וכפי שכבר פורט לעיל בהקשר אחר.

צוקר מסר בחקירתו במשטרה באשר למניעיו של כדורי להעברת הכסף: "הוא אדם שמצטייר שיש לו כסף. הוא מתפרנס יפה מהעיריה. מדוע שהוא לא יתרום. היו הרבה שתרמו לפני הבחירות. מה זה משנה אם בן אדם מחליט לתרום לפני או אחרי הבחירות. ברור שכל מי שתורם רוצה לשמור על קשרים עם העיריה". (ת/95 ש' 359-356).

גם בבית המשפט מסר צוקר באשר לנושא זה כי כדורי לא נזקק לקשרים בעיריה כיוון שהוא "נטוע" בעיריה

היטב שנים רבות .

הגם שנאשם 2 - חיים אברהם הכחיש כל קשר בין איסוף התרומות על ידי כדורי לבין עבודתו עם גורמי עיריה ועמד על כך, ואף טען כי אין כל התאמה בין מועדי העבודות שנמסרו לו לבין ההפקדות - הגם שהעובדות טופחות על פניו באשר לטענה זו - הרי שגם מדבריו שלו ניתן ללמוד כי הוא רואה במתן התרומות על ידי כדורי משום מעשה שניתן להסתבך בעקבותיו:

"אל תגידי שאני ידעתי שכדורי מפקיד כסף. לא ידעתי שכדורי תורם כסף, ידעתי שכדורי מתרים כסף.... הוא אמר פה ושם שהוא מתרים, לא ידעתי באופן ודאי מה הוא עושה. אני אמרתי לכדורי אל תסבך אותי בדברים האלה ואל תגידי לי שום דבר.. אמרתי אל תגידי לי דברים, לא רוצה לשמוע, תעשה את זה כמו שהתחייבת לשוקי פורר... אני לא רוצה להסתבך, זה אולי מילה לא נכונה. ... אל תגידי תת מודע לא ענין אותי גם לא רציתי להיות חייב באיזו שהיא צורה למי שתורם, אז לא רציתי לשמוע מי תרם ומי לא תרם.... בדיעבד ידעתי שכדורי ריכז".

את המודעות לכך שמדובר במעשה שיש בו כדי "לסבך" ניתן להעלות גם מדבריו של נאשם 1 - פורר, אשר מסר בהודעתו הראשונה כי היתה החלטה שהוא לא יעסוק בגיוס תרומות "גם משום החשש שמישהו מהתורמים עלול לחשוב שמתן התרומה מזכה אותו ביתרון כלשהו לכשאבחר , אם אבחר" (ת/143).

גם כדורי אשר הכחיש מכל וכל בחקירתו את מתן התרומה ציין : "אמרת שאם אורי צוקר היה פונה אליך בנוגע לסגירת חשבון הבנק לא היית נותן כסף. מדוע לא היית נותן כסף?" ועל כך השיב כדורי: "למה שאני אתן? איזו סיבה יש לי לתת? בשביל להסתבך?". (ת/111).

אציין לענין זה כי לענין המתת-טובת ההנאה שנמסרה במקרה זה, אין כל נפקא מינה לטעמי, האם כל סכום הכסף לצורך סגירת החשבון הקטן נמסר מכספו הפרטי של נאשם 4 או שהוא אכן אסף אותו מאחרים, עלומים וחסרי שם, מבחינת הנאשמים ומסר אותו לידיהם. נאשם 4, הוא זה, שפעולתו, סוף דבר, הביאה לסגירתו של החשבון הקטן ולחילוצם של הנאשמים מאותו גרעון שהיה תלוי ועומד כחרב המתהפכת מעל ראשיהם.

ועוד אציין לענין זה של הטענה האפשרית של מתן הכסף כתרומה ולא כמתת אסור כי הלכת בית המשפט העליון היא כי אם חברו להם יחדיו במתן טובת ההנאה הן מניע מושחת והן מניע טהור גם יחד, תהיה טובת ההנאה כולה בבחינת שוחד. - ראו ע"פ 265/70 לטין נ. מ"י.

מעמדם של הנאשמים במפלגה ובעיריה הובהר לעיל והובהר כי היתה להם מודעות מלאה לענין קבלת הכספים וסגירת החשבון ואולם חשוב להבהיר לענין סוגיה זו גם את מעמדו של הנאשם 4, לא רק כמי ש"נטוע היטב בעיריה, כפי שתואר על ידי הנאשמים , אלא גם את עצם חשיבותו למפלגה ולנאשם 1.

ברי, כי לכך יש השלכה ישירה וברורה על מערכת היחסים ההדדית בינו לבין הנאשמים ועל קבלת טובת הנאה ממנו והמצופה על ידו מהם לעתיד לבוא.

ניתן ללמוד על כך מעדותו של יחזקאל הרמלך, מי שבעבר היה ראש עיריית רחובות ואשר נקרא למטה הבחירות על ידי נאשם 2 על מנת לסייע במשבר שנוצר עקב החלטתו של נאשם 4 שלא לתמוך בנאשם 1.

בעדותו הבהיר יחזקאל הרמלך כי הוא נקרא לסייע בפתרון המשבר כיוון שנאשם 4 נהנה מכח פוליטי רב ואף ציין: "זה היה משהו רציני שהוא יצא בפומבי שהו אלא תומך בפורר, וזה לא היה טוב לסיכויים של פורר להיבחר".

מסתבר, כך על פי עדותו של הרמלך כי כחלק מפתרון משבר זה ועל מנת שנאשם 4 לא יפרוש מתמיכתו בנאשם 1 סוכם במסמך בין נאשם 4 לנאשם 2 כי הנאשם 4 יתחייב לתמוך בנאשם 1 ואילו הנאשם 2 יתחייב להיטיב עם נאשם 4. הרמלך ציין כי הסכם כתוב זה הופקד בידי והוא שמר אותו עד לאחר הבחירות ואז השמיד אותו.

יצוין כי הנאשם 2 התכחש שלקיומו של הסכם זה וציין כי מדובר היה ברעיון בלבד. נאשם 4 אישר את דבר הפגישה עם הרמלך ואת המדובר בה, אך ניסה להרחיק את עניינו של נאשם 2 מהסכם המדובר.

ועוד יצוין כי נאשמים 1, 2 ו- 4 טענו כי ההטבה המיועדת לנאשם 4 היתה החזרתו לעבודה בעירייה במידה והוא ימצא לנכון לבקש לעשות כן. לדבריהם הוא בחר סוף דבר שלא לעשות כן ואולם התביעה הדגישה בסיכומיה כי אין לקבל טענתם זו כיוון שלמעשה, ובניגוד לטענה זו נאשם 4 אף הגיש תביעה לבית הדין לעבודה בבקשה לשוב לעבודתו בעירייה.

לא למותר לציין בעין זה באשר לשיחות שנערכו אותו שלב עם כדורי, עדיין על ידי מהי שהיו אז מועמדים לתפקידים שונים בעירייה כי דינו של מועמד כדינו של בעל התפקיד. ראו - ע"פ 3575/99 דרעי נ. מ"י.

תוצאות הבחירות היו כידוע לכל כי נאשם 1 נבחר לראשות העירייה. נאשמים 2 ו-3 קיבלו תפקידי מפתח בעירייה ועל פי מכלול העדויות שהובאו בפני בית המשפט לעיל, יהודה נווה, עמוס לוריא, נעמה גרוסמן, דניאלה ליבי, זוהר בלום, שולמית שמעון ועוד, הרי שהם נהנו ממעמד רם בעירייה וידם היתה בכל, הן מבחינת ניהול פרויקטים והן מבחינת ניהול התקציבים.

העולה מכל האמור לעיל הוא שהנאשם 4 העביר באמצעות זוהר בלום סכומי כסף לא מבוטלים כלל ועיקר שנועדו לסגירת החשבון הקטן שהיה באחריות וערבותם האישית של הנאשמים. אין המדובר בסכומי כסף שנועדו לפעילותה של המפלגה במהלך הבחירות. הדבר נעשה לאחר הבחירות בעת שהנאשמים נשאו תפקידים בכירים ביותר בעיריית רחובות וביקשו לכדות גרעון אישי שלהם שנוצר בחשבון עליו לא דיווחו, כמאור לעיל, במסגרת חוק מימון מפלגות.

הכסף אף לא הועבר בדרך שמועברות תרומות שבדין, דהיינו ללא רישום כלשהו וללא תיעוד כלשהו ובדרך

קונספירטיבית של העברתו במעטפות באמצעות זוהר בלום באופן שתאר בלום בעדותו.

די היה, איפוא, בהעברת כסף בדרך זו לעובדי ציבור בכירים בנסיבות אלה כמפורט לעיל, בבחינת "שלח לחמך על פני המים..", אלא שסוף דבר וכפי שעוד יפורט בפרק הבא להכרעת הדין אף נמסרו לנאשם 4 עבודות שלא כדין.

על כן, יש באלה כדי להוכיח את עבירת השוחד אשר יוחסה לנאשמים בכתב האישום.

יש לדון בשאלה שהועלתה על ידי ב"כ הנאשמים כבר במהלך ההליך והיא הטענה של הגנה מן הצדק באשר העבירה של קבלת שוחד לא יוחסה כבר מלכתחילה לנאשם 1 ויוחסה לנאשמים 2-3 בלבד.

עיקרה של הטענה כי למעשה נאשם 1 אשר ביקש להיבחר לראש העיריה, הוא זה אשר גם ביקש ויזם קבלת תרומות לסגירת החשבון הקטן וכי פעולות אלה שירתו בעיקר אותו ולא דווקא את הנאשמים האחרים ועל כן הוא הוא העבריין העיקרי ולמצער שותף כיתר הנאשמים האחרים ועל כן לא היה כל מקום לגרוע אותו מכתב האישום ולייחס את עבירת השוחד דווקא לנאשמים 2 ו 3.

ב"כ הנאשמים הסתמכו על פסיקה אשר לטעמם תומכת בטענתם.

התביעה עתרה עוד במהלך ההליך וכאשר הועלתה הטענה לראשונה לדחות טענה זו ועמדה על טיעוניה אלה גם בסיכומיה בסופו של הליך.

לטעמה של התביעה יש מקום להדרש לטענה זו כאשר מדובר באכיפה בררנית בין דומים וכאשר האכיפה הבררנית נעשתה מתוך מניע פסול.

עיקרה של טענת התביעה כי מערכת הראיות שעמדה בפניה בעניינו של נאשם 1 היתה שונה בתכלית מזו שעמדה בעניינם של הנאשמים האחרים, בעיקר בכל הנוגע להוכחת המודעות ברף הדרוש להגשת כתב אישום.

התביעה הדגישה כי מדובר בהחלטה שהתקבלה לאחר בחינה מדוקדקת של חומר החקירה ולאחר דיונים מקצועיים בשאלה זו והכל מתוך שיקולים ענייניים.

אף התביעה הסתכמה על פסיקתו של בית המשפט העליון בהלכות של טענה של הגנה מן הצדק באכיפה בררנית ולטעמה לא התקיימו המבחנים המצדיקים ביטולו של סעיף אישום זה בשל הגנה זו.

בפי שצוין לעיל באשר לפרט האישום הראשון, הרי שההלכה לגבי הטענה של הגנה מן הצדק עברה התפתחות רבה במהלך השנים.

תחילה התקבלה טענה זו רק כאשר נמצאה התנהגות שערורייתית ובלתי נסבלת של הרשות (ע"פ 2910/94 יפת נ. מ"י) לאחר מכן הורחבה ההלכה בהלכת בורוביץ לפיה, הרי שמעבר להתנהגות הרשות יש אף לבחון האם קיומו של ההליך פוגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגנות כפי שזו נתפסת בעיניו של בית המשפט. (ע"פ 4855/02 מ"י נ. בורוביץ).

וכך נקבע בהלכת בורוביץ:

" עיקר עניינה של ההגנה מן הצדק הוא בהבטחת קיומו של הליך פלילי ראוי, צודק והוגן. בעיקרון עשויה אפוא ההגנה לחול בכל מקרה שבו קיומו של ההליך הפלילי פוגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגנות כפי שזו נתפסת בעיניו של בית-המשפט. מטרת החלתה של ההגנה היא לעשות צדק עם הנאשם, ולא לבוא חשבון עם רשויות האכיפה על מעשיהן הנפסדים. ואולם לרוב (אם כי לא תמיד) תיוחס הפגיעה בצדקתו ובהגנותו של ההליך הפלילי להתנהגות נפסדת של הרשויות, ובמקרים כאלה אכן מוטל על בית-המשפט לבקר את מהלכיהן. ברם לא כל מעשה נפסד שעשו הרשויות החוקרת או המאשימה או רשות מעורבת אחרת יצדיק את המסקנה שדין האישום להתבטל מטעמי הגנה מן הצדק בין מפני שבאיזון בין האינטרסים הציבוריים המתנגשים גובר העניין שבקיום המשפט, ובין (וזה כמדומה המצב השכיח) מפני שבידי בית-המשפט מצויים כלים אחרים לטיפול בנפסדות מהלכיהן של הרשויות. ביטולו של הליך פלילי מטעמי הגנה מן הצדק מהווה אפוא מהלך קיצוני שבית-המשפט אינו נזקק לו אלא במקרים חריגים ביותר. בדרך-כלל יידרש הנאשם להראות שהתקיים קשר סיבתי בין התנהגות הנפסדת של הרשויות לבין הפגיעה בזכויותיו, עם זאת אין לשלול אפשרות שהפגיעה בתחושת הצדק וההגנות תיוחס לא להתנהגות שערורייתית של הרשויות, אלא למשל לרשלנותן, או אף לנסיבות שאינן תלויות ברשויות כל-עיקרן אך המחייבות, ומבססות, בבירור את המסקנה כי במקרה הנתון לא יהיה ניתן להבטיח לנאשם קיום משפט הוגן, או שקיומו של ההליך הפלילי יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגנות. אך נראה כי מצב דברים כזה אינו צפוי להתרחש אלא במקרים חריגים ביותר.....

ההכרעה בשאלה אם המקרה שלפני בית-המשפט מצדיק את החלתה שלהגנה מן הצדק, אמורה לשקף איזון נאות בין מכלול הערכים, העקרונות והאינטרסים השונים הכרוכים בקיומו של ההליך הפלילי. מן העבר האחד ניצבים האינטרסים התומכים בהמשך קיומו של ההליך, ובהם העמדת עבריינים לדין ומיצוי הדין עמהם; הוצאת האמת לאור; קיומם של מנגנוני גמול, הרתעה וענישה; שמירה על ביטחון הציבור; הגנה על זכויותיו של הקורבן הנפגע. ומן העבר האחר ניצבים האינטרסים השוללים, במקרה הקונקרטי, את המשך קיומו של ההליך, ובהם הגנה על זכויות היסוד של הנאשם; פסילת מהלכיה הנפסדים של הרשות והרתעתה מפני נקיטת מהלכים דומים בעתיד; שמירה על טוהר ההליך השיפוטי; שמירת אמון הציבור בבית-המשפט. שאלת החלתה של הגנה מן הצדק על מקרה נתון טעונה בחינה בת שלושה שלבים: בשלב הראשון על בית-המשפט לזהות את הפגמים שנפלו בהליכים שנגקטו בעניינו של הנאשם ולעמוד על עוצמתם במנותק משאלת אשמתו או חפותו. בשלב השני על בית-המשפט לבחון אם בקיומו של ההליך הפלילי חרף הפגמים יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגנות. בשלב זה נדרש בית-המשפט לאזן בין האינטרסים השונים, שהעיקריים שבהם פורטו לעיל, תוך שהוא נותן דעתו על נסיבותיו הקונקרטיות של ההליך שבפניו. בתוך כך עשוי בית-המשפט לייחס משקל, בין היתר, לחומרת העבירה המיוחסת לנאשם; לעוצמת הראיות (הלכאוריות או המוכחות) המבססות את אשמתו; לנסיבותיהם האישיות של הנאשם ושל קורבן העבירה; למידת הפגיעה ביכולתו של הנאשם

להתגונן; לחומרת הפגיעה בזכויות הנאשם ולנסיבות שהביאו לגרימתה; למידת האשם הרובץ על כתפי הרשות שפגעה בהליך או בנאשם וכן לשאל האם הרשות פעלה בזדון או בתום-לב. ברי כי בגיבוש האיזון בין השיקולים הנגדיים ייחס בית-המשפט לכל אחד מהשיקולים את המשקל היחסי הראוי לו בנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה הנתון. כך למשל ככל שמעשה העבירה חמור יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבהעמדה לדין, וככל שמעשה הרשות שערורייתי יותר, ופגיעתו בנאשם ובזכויותיו חמורה יותר, יגבר משקלו של האינטרס הציבורי שבשמירת זכויותיו של הנאשם ובריסון כוחה שלהרשות. בשלב השלישי, מששוכנע בית-המשפט כי קיומו של ההליך אכן כרוך בפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, עליו לבחון אם לא ניתן לרפא את הפגמים שנתגלו באמצעים מתונים ומידתיים יותר מאשר ביטולו של כתב-האישום. בין היתר, עשוי בית-המשפט לקבוע כי הפגיעה שנגרמה לנאשם, אף שאינה מצדיקה את ביטול כתב-האישום שהוגש נגדו, מצדיקה היא את ביטולם של אישומים ספציפיים, או תהא ראויה להישקל לטובתו בקביעת עונשו, אם יורשע. כן עשוי בית-המשפט לקבוע כי תיקון הפגיעה יכול שיעשה במסגרת בירורו של המשפט, כגון בבירור שאלת קבילותה של ראיה שהושגה תוך שימוש באמצעים פסולים.....

אך במובחן מביקורתו של בית-המשפט הגבוה לצדק, בחינת סבירות שיקול-דעתה של הרשות המאשימה על-ידי הערכאה הפלילית עשויה להקיף גם את השאלה אם בנסיבות העניין הנתון יש בהגשת כתב-האישום כדי לפגוע באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות. לכאורה הרי זה מבחן רחב וגמיש. אין תמה - ואפשר שדווקא משום כך - הפעלתו הלכה למעשה, היא למקרים יוצאי דופן, מחייבת זהירות רבה. פרשת יפת [1] מהווה דוגמה לשורת הזהירות הנדרשת בכגון-דא: משטענו הנאשמים כי הרשות היא שעודדה אותם לבצע את העבירה, קבע בית-המשפט כי עליהם להראות שהתנהגות הרשות בעניינם הייתה "שערורייתית" או "בלתי נסבלת". אמת מידה זו אכן יאה למקרים מסוגה של פרשת יפת [1], אך לא מן הנמנע שבמקרים מסוגים אחרים תבוא דרישת הזהירות לכלל ביטוי בקביעתה של אמת מידה שונה....

נמצא כי ההכרעה בשאלה, אם העמדתם לדין של חלק מן המעורבים בביצוע עבירה הינה בבחינת אכיפה חלקית מותרת או שמא בבחינת אכיפה בררנית פסולה, תהא לרוב תלויה (כפי שצוין בפרשת זקין [16]) בבירור השאלה אם הרשות הבחינה בין המעורבים על יסוד שיקולים ענייניים או שמא פעלה "...לשם השגת מטרה פסולה, או על יסוד שיקול זר או מתוך שרירות גרידא" (שם). יסודו של כלל זה בהיגיון: כפי שכבר ציינו, החלטת בית-המשפט לבטל כתב-אישום מטעמי הגנה מן הצדק מותנית בכך שההחלטה להגישו פוגעת באופן חריף בתחושת הצדק וההגינות של בית-המשפט. כאשר הסיבה להפליה נעוצה בהתנהגות מכוונת וזדונית של הרשות, דבר קיומה של פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות הוא לכאורה גלוי וברור, בעוד שדבר קיומה של פגיעה כזאת הוא פחות מובן מאליו מקום שהרשות פעלה בתום-לב. עם זאת איננו רואים מקום לפסול את האפשרות - שמטבעה תהא נדירה ביותר - שההכרעה בשאלת קיומה של אכיפה בררנית פסולה תיגזר מנסיבות מיוחדות אחרות, ולא דווקא מן הקביעה שהחלטת התביעה התבססה על מניע זדוני או על שיקולים פסולים מובהקים. כך מתבקש מאופי הביקורת השיפוטית שמפעיל בית-המשפט לגבי החלטת התביעה".

ממכלול העובדות והראיות שהובאו לעיל בפירוט נרחב אכן עלה כי נאשם 1 - פורר הרחיק עצמו בחקירותיו מכל קשר לסגירת החשבון הקטן ולמודעות בענין זה ואולם כעולה מהאמור לעיל, תמיהות רבות עולות באשר לכך.

בתמצית אחזור על כך כי פורר היה מפותחי החשבון ואחראי לו וערב באופן אישי כמו האחרים. הוא אף קיבל באופן אישי התראות על דבר החוב והיה מודע היטב לצורך לסגור חוב זה. פורר הוא שכינס את כנס הפעילים במשרדו שלו והדבר ידוע היה עוד טרם הגשת כתב האישום, כעולה מהאמור לעיל ופעל לקבלת כספים בדרך זו על מנת לסגור את החשבון. הועלתה תמיהה הכיצד לאחר כל אלה ולאחר שהוא ידע כי החשבון נסגר הוא לא טרח לוודא הכיצד קרה הדבר?

והנה בחקירתו במשטרה ולשאלה מעין זו השיב פורר כי ידוע לו שהחשבון נסגר בעקבות תרומות וחרף זאת ל אנמצא להמשיך ו לחקור בענין זה.

הגם שבמהלך החקירות נעשה מאמץ גם על ידי האחרים להרחיק את פורר מענין זה, הרי שבכל זאת למקרא הודעותיו של נאשם 3 במשטרה עולה כי משהוא נשאל ברחל בתך הקטנה האם היתה מודעות לכך שכדורי הוא שתרם את הכסף לסגירת החשבון הוא ענה כי הכל ידעו על כך "חוץ מרונמן". (ת/95). כזכור רונמן אף הוא היה שותף לחשבון זה ומכאן שהכל למעט רונמן - הרי שהם לרבות פורר.

נאשם 3 - צוקר חזר על תשובתו זו פעמיים .

אם לא די בכך כדי להוות ראיה כי אף פורר היה מודע לדברים ולא רק על דרך הסברה, הרי שבוודאי לאור דברים אלה היה מקום להשלים את החקירה.

ועוד חשוב לציין בענין זה כי "עצימת עיניים" ו"עיוורון מרצון", דינם לעניינה של עבירה זו כדין ידיעה ממשית. ראו ע"פ 1877/99 בן עטר נ. מ"י.

אם תאמר, איפוא, כי לתחילה היה תשתית ראייתית אף כנגד נאשם 1, הרי שיש מקום לטענה כי נעשתה אכיפה בררנית, אף אם זו נעשתה מתוך זדון , אלא בתום ליבה המלא של התביעה שהפעילה את שיקוליה הענייניים בלבד.

אולם מצאתי כי אין צורך לקבוע בכך מסמרות שכן כאשר שומה עלי לבחון את המבחן השני על פי הלכת בורוביץ, האם יש תחושה חריפה של פגיעה בחוש הצדק וההגינות שבהליך פלילי זה, עלי להתייחס, כיוון שההתייחסות היא בסופו של הליך ולאחר שמארג הראיות כולו נפרש בפני בית המשפט למארג ראיות זה.

מארג ראיות זה, הציג באופן ברור את חלקו הפעיל מאוד של נאשם 1 במכלול האירועים, לרבות אלה שהתרחשו לאחר מכן בכל הנוגע להפעלתו של נאשם 4 ואשר להם קשר ברור אף למודעות באשר להפעלתו של נאשם 4 קודם לכן לצורך סגירת החשבון וכפי שצויין לעיל, כאשר כל הנאשמים ידעו זאת וידעו כי יש בכך "פוטנציאל הסתבכות".

נאשם 1 הוא הבכיר מכל הנאשמים, החשבון הקטן נפתח על מנת לסייע בבחירתו שלו לראשות העיריה, הגם

שאים להתעלם מכך, שבחירתו שלו הביאה לקבלת התפקידים הבכירים של נאשמים 2 ו-3. האינטרס שלו לסגירת חשבון זה היא למצער כמו של יתר הנאשמים, אם לא למעלה מכך. והנה ואכן הנאשם 1 הוא שכינס את כנס הפעילים ובמשרדו שלו על מנת לגייס תרומות לסגירת חשבון זה.

ואף לאחר מכן, הנאשם 1 היה מעורב לאורך כל הדרך וכפי שפורט לעיל בהרחבה, בהעברת הפרוייקטים ובנסיבות שהועברו אל נאשם 4, לרבות בהעברת הפרוייקטים ל-ה.ל.ר רק על מנת שניתן יהיה לשלם לנאשם 4, כיון שהמכרז אותו קיבל בעבר כבר הסתיים והפרוייקטים האחרים נמסרו לו בכל זאת על סמך אותו מכרז ולא נפתח מכרז חדש.

חלקו של נאשם 1 לא נפל במכלול פעולות אלה, לרבות חתימה על החוזים הפיקטיביים, וגם כאן, אם לא למעלה מכך.

לטעמי, נדמה לאור מכלול הנסיבות כי זהו אחד מאותם מקרים חריגים הנזכרים בהלכת בורוביץ, שאפילו לא מצא בית המשפט כי הרשויות פעלו בזדון, או ברשלנות ואפילו לא מצא פגם בהתנהלותן, הרי שתחושת הצדק וההגינות נפגעת באופן חריף עד כי יש בו כדי להביא לקבלת הטענה של אכיפה בדרנית.

אמנם במקרים מעין אלה יש חשיבות ציבורית עליונה להביא אשמים בעבירות מעין אלה שעניינן השחתת המידות וטוהר המידות הציבורי ויש בהן אף כדי לפגוע פגיעה אנושה באמון הציבור, ואולם וכאמור, נפגעת תחושת הצדק וההגינות כאשר דווקא הבכיר מבין כולם וזה אשר המעשים תרמו יותר מכל הן לבחירתו והן להמשך תפקודו, לא נתן את הדין בעבירה החמורה.

בענין זה ובמאובחן מפרט האישום הראשון, הרי שאין עסקינן אף בהסדר טיעון, שאז תאמר כי אין להתערב בשיקוליה של התביעה בגבשה הסדר טיעון כזה או אחר, ואף לכך חריגים, אלא שכאן, לכתחילה לא יוחסה לנאשם 1 עבירת השוחד.

אף לאחר קביעה זו על בית המשפט לבחון את המבחן השלישי, על פי הלכת בורוביץ והוא האם ניתן לרפא פגם זה באמצעים פחותים מאשר ביטולו של כתב אישום או חלקו, דהיינו התחשבות בשלב מאוחר יותר בהליך, דהיינו, בשלב גזירת הדין, בדומה לאשר נעשה לגבי פרט האישום הראשון בכתב אישום זה.

לטעמי, התשובה על כך שלילית בענין זה.

כפי שצינתי, במאובחן מעניינו של פרט האישום הראשון אין המדובר בהסדר טיעון שנערך עם נאשם 1 ואשר לא מצאתי להיכנס לשיקולים שהביאו לגיבושו, משלא הוכח בפני כי טעמים פסולים הם שהביאו לכך, בענייננו, מלכתחילה לא נמצא לייחס לנאשם 1 את עבירת השוחד ועוד אציין כי במכלול הנסיבות שתארתי לעיל, הרי שתחושת הצדק וההגינות נפגמה באורח כזה שאינו מאפשר הותרת הוראת חיקוק זו על כנה.

על כן ולאור כל המקובץ יזוכו נאשמים 2 ו-3 מעבירה של לקיחת שוחד, לפי סעיף 290 לחוק העונשין, אשר

יוחסה להם בפרט האישום השני של כתב האישום.

נאשם 4

אין בדברים האמורים כדי להשליך על עניינו של נאשם 4.

כפי שפורט לעיל, הוכחו יסודות עבירת השוחד והוכח מתן טובת ההנאה לעובדי הציבור.

כפי שצויין, מתן שוחד אינו מחייב כי סוף דבר אכן "תוחזר" טובת הנאה לנותן השוחד על ידי מקבלי טובת ההנאה ודי במתן השוחד ואולם בעניינו וכפי שהוכח הרי שהנותן אף נהנה בסופו של דבר.

העובדות בעניינו של נאשם 4 פורטו אף הן בהרחבה לעיל. גרסתו נמצאה כלא אמינה, הן בשל היותה כבושה וכפי שפורט לעיל והן בשל שהסבריו אודות הכחשותיו החוזרות ונשנות פעמים רבות בחקירות במשטרה נדחו כבלתי סבירות ובלתי הגיוניות.

נסיבות מתן הכספים, באמצעות זוהר בלום, בנסיבות ובאופן שניתנו, ללא תיעוד ורישום וללא הצבעה על תורמים פוטנציאליים על מנת לתמוך בטענותיו, אף הן מצביעות על אופן מתן הכסף והמניעים לו.

עוד יש לזכור כי מדובר בסכומי כסף בלתי מבוטלים כלל ועיקר, אשר אף ניתנו זמן לא קצר לאחר תום הבחירות ולאחר שכל הנאשמים כבר מילאו תפקידיהם. גיוס תרומות בשלב זה באופן אשר תאר אותו נאשם 4 אינו סביר ואינו הגיוני. תימוכין נוספים לכל אלה, נמצאו כאמור בעדותו של יחזקאל הרמלך, אודות ההתפתחויות שחלו לגבי נאשם 4 במהלך הליך הבחירות.

וכן אין בכך שהוריתי על ביטול הוראת חיקוק זו באשר לנאשמים 2 ו-3 כדי להשליך על נאשם 4.

בעניינם בוטלה הוראת החיקוק משום אפלייתם אל מול נאשם 1 שאף הוא כמותם אמור היה להיות מואשם כלוקח השוחד, אין בכך דבר וחצי דבר כדי להשפיע על הקביעה האם יש להרשיע אם לאו את נותן השוחד.

וכידוע, כי לא אחת, הורשע מקבל שוחד ואילו נותנו לא הורשע בכך ואף ההיפך.

עם זאת ועל פי מבחני הלכת בורוביץ, אכן יתכן כי בשלב הבא של ההליך יהיה מקום ליתן לכך משקל לא מועט.

על כן ולאור כל המקובץ, יורשע נאשם 4 בעבירה של מתן שוחד, לפי סעיף 291 לחוק העונשין.

הפרת אמונים

בדנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שמעון שבס, נקבעו שלושת הערכים המוגנים העומדים בתכליתה של עבירת הפרת האמונים: אמון הציבור בעובדי הציבור, טוהר המידות של פקידי הציבור ופעילותו התקינה של המנהל הציבורי. בדנ"פ שבס נקבע כי העבירה מהווה "מכשיר מרכזי למאבקה של החברה לשמירה על טוהר השירות והשורות, למניעת סטיות מן השורה, ולהבטחת אמון הציבור במשרתי הציבור". יחד עם זאת נקבע כי מדובר בעבירה שגבולותיה מעורפלים שאין ליתן לה פירוש רחב מדי או מצמצם מדי: "במתן פירוש לאיסור הפלילי על הפרת אמונים יש להבטיח כי יסודות העבירה ישקפו התנהגות פסולה בעלת היבט פלילי. אין לתת לעבירה פירוש רחב מדי שישתרע על התנהגות שההיבט הדומיננטי בה הוא בעל אופי משמעותי. עם זאת יש להימנע מלתת לעבירה פירוש מצמצם, אשר ישלול מהחברה הישראלית מכשיר חשוב בשמירה על הערכים המונחים ביסוד השירות הציבורי".

יסודותיה העובדתיים של העבירה הם: 1. היות הנאשם "עובד ציבור", 2. "העושה במילוי תפקידו" - עשיית מעשה בזיקה למשרתו. 3. ביצוע מעשה המהווה "מרמה או הפרת אמונים". 4. היות המעשה פוגע בציבור.

בדנ"פ שבס נקבע כי עבירת ה"מרמה והפרת אמונים" היא עבירה התנהגותית ולא תוצאתית, וכי המילים "הפוגע בציבור" אינם מבטאות "תוצאה" אלא מהוות מאפיין של מעשה המרמה או הפרת האמונים (יעקב קדמי, על הדין בפלילים, כרך שלישי, עמ' 1681, מהדורה מעודכנת, תשס"ו - 2006).

אין מחלוקת כי הנאשמים היו "עובדי ציבור" וכי הדברים נעשו במסגרת תפקידם. מה גם שהפסיקה פירשה את המונח "במילוי תפקידו" פרשנות רחבה, וכל שיש להוכיח הוא קיומו של קשר כלשהו לעיסוקו של הנאשם כפי שנקבע בדנ"פ 3/82 יצחק גרוסמן נ' מדינת ישראל, : "די בכך שתפקידו הרשמי של עובד הציבור איפשר לו את ביצוע העבירה". ממכלול הראיות שהובאו בפני בית המשפט, נדמה כי אין כל חולק כי במסגרת תפקידיהם ביצעו הנאשמים את כל הפעולות המיוחסות להם ואשר נדונו לעיל.

לרכיב "מרמה" תינתן משמעות זהה למושג שיש לו למושג בסעיף 414 לחוק העונשין. באשר למושג "הפרת אמונים" נקבע כי "מגוון סוגים של פעולות יכול לגבש את היסוד העובדתי שבעבירת הפרת האמונים. הודגש בפסיקה כי נוכח ההנחיה החקיקתית הדלה, קשה לקבוע מראש רשימה ממצה של מצבים המהווים הפרת אמונים, אך ניתן לעמוד על העקרונות עליהם מבוסס האיסור... כך, הוסבר שהמקרים הבאים, אשר אינם רשימה סגורה, עשויים להוות הפרת אמונים: עובד ציבור המעמיד עצמו במצב של ניגוד עניינים; עובד ציבור המשתמש במידע פנימי שבא לו במסגרת תפקידו למטרותיו הפרטיות; עובד ציבור הפועל בדרך הנוגדת את התנאים שעל פיהם עליו למלא את תפקידו הציבורי, לרבות פעולה בניגוד למדיניות עליה הופקד" (עפ 846/12 יהושע ויטה נ' מדינת ישראל,).

ועוד נקבע:

"מעמד עובד הציבור בהיררכיה הציבורית; והשפעת פעולותיו על עובדי מדינה ועל הציבור (עניין שבס, פסקה 50 לפסק דינו של הנשיא ברק). באשר לעוצמת ניגוד העניינים... בעניין מעמדו של עובד הציבור, הודגש כי

הפגיעה בערכים המוגנים מחריפה ככל שמעמדו של עובד הציבור רם יותר. זאת, שכן פוטנציאל ההשפעה של פעולה קטנה של עובד ציבור בכיר הוא גדול יותר מזה של פעולה משמעותית מצד עובד ציבור זוט (שם, פסקה 53 לפסק דינו של הנשיא ברק). הנשיא ברק הדגיש כי סטייה מהשורה - כומר, פעולה בניגוד לכללים ולהוראות החלים על פעולותיו של עובד הציבור - אינה תנאי הכרחי להתקיימות העבירה. עם זאת, ככל שסטייה זו מתקיימת, יש בה ובמידתה כדי להשפיע על עוצמת הפגיעה באינטרס המוגן". (עניין ויטה, פסקה 27)

כפי שפורט בהרחבה לעיל, הוכח כי הנאשמים היו מודעים לתום היקפו הכספי של מכרז 8/98 ולצורך בקיומו של מכרז חדש. כמו כן הם היו מודעים לכך שנמסרות עבודות מכוח מכרז זה לנאשם 4. לצורך תשלום בגין העבודות, הוכח כי הנאשמים היו מעורבים ב"פתרון", יצירת מערכת החוזים הפיקטיביים מול ה.ל.ר. וחתימה על חוזים אלו, מה שמהווה את החלק המרכזי בעבירה.

הנאשמים העלו בסיכומיהם טענה לפיה הייתה קיימת דחיפות לבצוע העבודות וכי קבלת ההחלטות למסור פרויקטים לנאשם 4 נבעה מתוך דאגה לצרכי הציבור בלבד, ללא כל כוונה להיטיב עם נאשם 4. הטענה נטענה בעיקר באשר לפרוייקטים אשר תקציבם (או לכל הפחות חלק מן התקציב) הגיע ממשרד השיכון. נטען בהסתמך על מכתב נ/17, ועל דבריו של חיים צימר ז"ל בזמן אמת, כי אם היו בוחרים לצאת למכרז, הדבר היה אורך מעבר ליום 31.7.00.

לטענת הנאשמים, בהתאם לאסופת המסמכים נ/8 עריכת מכרז חדש הייתה אורכת כחודש וחצי לפחות, וכי רוב המכרזים ארכו בין 3 ל-6 חודשים. שולמית העידה כי עריכת מכרז חדש הייתה אורכת בין חודש ולחודש וחצי מה שהיה מאפשר לעמוד בסד הזמנים אותו קבע משרד השיכון. שולמית מסרה גרסה מפורטת בעניין פרויקט טרומפלדור:

"ת. המכרז היה אמור... לפי התקנון, המינימום שצריך לתת זה 7 ימים, כאן נתנו 9 ימים, זה זמן

מינימאלי ועוד טיפה. מבחינת הפרוצדורה אפשר לפתוח הצעות באותו היום, לוקח 2-3 ימים לבדוק את ההצעות, שזה עושה מנהל המחלקה. במקביל את הערבויות אפשר לבדוק תוך יום, דרך מחלקת הגזברות, אפשר לכנס את וועדת המכרזים לקבלת החלטה תוך 4-5 ימים, אם יש משהו לחוץ. וועדת המכרזים כאשר היא בוחנת את ההצעות ואין בעייה מיוחדת ואפשר לבחור זכיין, השובה מתקבלת באותו היום, אפשר היה לקבל ב 9-10 ביולי, החלטת ראש העיר כעבור יום, זאת אומרת 11 ביולי, את החוזה עם הזכיין אפשר לחתום תוך כמה ימים, בזמנו היה צריך לבייל את החוזה, תוך יום להגיש ערבויות, ביטוחים, ערבויות, מבחינת הקבלן זה יום יומיים, שזה לחוץ. מבחינת העירייה סבב של חתימות, עוד יומיים, אנחנו מגיעים למצב של 15 ביולי אפשר שיהיה חוזה חתום."

גם לעניין גן הפרטיזנים היא טענה כי ניתן היה להיערך למכרז בזמן:

9.5 זה תאריך סיום מלחמת העולם השנייה, רצו להגיע... ראינו שהמפרט היה מוכן בדצמבר 13 2000 אם היה אישור תקציבי, מדובר על מפרטים טכניים, לא היתה שום סיבה בעולם לפרסם את המכרז. אם מסרו את העבודות לכדורי ב 5.4- והוא סיים אותם ואני יודעת מידיעה אישית, שהוא סיים לפני ה 9.5- גם היינו יכולים להערך למכרז בינואר, לסיים את העבודות במרץ או באפריל."

יצוין כי מדובר בטענה עובדתית חילופית, שכן ממילא טענו הנאשמים כי נאשם 1 הוא זה שהחליט על ה"פתרון" והורה להם לחתום על ההסכמים. הם לא טענו כי חתמו על ההסכמים מתוך מודעות למהותם, אולם עשו זאת רק מתוך דאגה לאינטרס הציבורי.

בהתאם לעדותה של שולמית, ניתן היה לעמדו בסד הזמנים ולהיערך ליציאה למכרז בזמן, לכל הפחות לגבי הפרוייקטים עליהם העידה ספציפית. לאור מהימנותה ומקצועיותה של שולמית לא נראה שישנה סיבה שלא לקבל את דבריה. מעבר לכך ניתן להניח שהיה באפשרות הנאשמים לנקוט בפתרון חוקי אחר, בכדי לא לאבד את התקציב, למשל פנייה למשרד השיכון בבקשה לאורכה. כמו כן לא נראה כי ניתן להשתמש בטענה של דחיפות מחשש לאובדן תקציב בכדי להצדיק באמצעותה מסירת חמישה פרוייקטים, במשך תקופה של כמה חודשים, בהיקף כספי כה גדול ללא מכרז כדין.

וכך או כך, שומה היה על הנאשמים לפעול כדין.

בעניינו, מדובר במרמה, כיוון שפרוייקטים שהתבצעו בפועל על ידי העיריה ונמסרו זה מכבר לנאשם 4, הועברו לה.ל.ר, רק על מנת שתשמש צינור להעברת כספים לנאשם 4 כיוון העברת כספים לא נתאפשרה בדרך חוקית כלשהי. גם החוזים שנחתמו בענין זה היו פיקטיביים, הן בין העיריה לה.ל.ר והן בין ה.ל.ר לנאשם 4.

אף הפרת אמונים היתה בעניינו. ניגוד אינטרסים ברור התגלה בענין זה כאשר הנאשמים 2 ו 3 במסגרת תפקידם, ולאחר שהוברר להם על ידי גורמים שונים בעיריה כי לא יוכלו עוד להעביר פרויקטים לנאשם 4 ואף לא לשלם לו כיוון שהתקציב בעניינו תם, מצאו לחתום על חוזים שאינם משקפים את המציאות על מנת ל"עקוף" מגבלות אלה וסדרי מינהל תקין ובכך פגעו באמון אשר ניתן בהם במסגרת תפקידם.

הנאשמים, במעשיהם פגעו בכל אחד מן האינטרסים העומדים בתכלית העבירה. הנאשמים היו שותפים לעריכתה של מערכת הסכמים ההסכמים הפיקטיבית, באמצעותה פגעו במנהל התקין, בכך שעקפו את חובת המכרז אשר חלה על העירייה, והפכו את חברת ה.ל.ר לאמצעי לעקיפת חובת המכרז. כתוצאה מכך הועברה לה.ל.ר עמלה מכספי הציבור של העירייה שלא לצורך. עוד יש להדגיש את מעמדם הבכיר של הנאשמים בעירייה, מה שמגביר את הפגיעה בערכים המוגנים. לא ניתן גם לבצע ניתוק מלאכותי, בין עבירה זו לחלקו הראשון של כתב האישום ולזהות האדם לו נמסרו הפרוייקטים. כפי שפורט בפרק המתייחס לשוחד היו מודעים לכך שנאשם 4 היה זה שכיסה את החוב ב"חשבון הקטן". לאור האמור הנאשמים היו מצויים במצב של ניגוד

עניינים בין האינטרס הציבורי לבין אינטרסים אחרים, לרבות האינטרס האישי שלהם לגמול לנאשם 4.

יש לציין כי הנאשמים טענו כי האינטרס הציבורי לא נפגע, שכן הכסף עבר מכיס לכיס ולהוכחת טענה זו הפנו לעדות ההגנה כל ר"ח דורסמן. לא ניתן לקבל טענה זו שכן ה.ל.ר היא חברה כלכלית, שמטרתה היא לשאת רווח (ראה למשל עדותו של דוב חפץ: "כמו כל חברה כלכלית לבצע פרויקטים שבסופו של דבר זה חייב להיות כלכלי, להשאיר רווח בחברה, ולהשאיר בסיס של השקעות לפיתוח עתידי"). על אף שכל הכנסותיה של ה.ל.ר מגיעות מן העירייה, ה.ל.ר, כחברה כלכלית, יכולה להשקיע כסף זה באפיקים שונים שאינם בהכרח לטובת תושבי רחובות, בשונה מן העירייה. עוד יש להדגיש כי הפגיעה במקרה דנן אינה רק הפגיעה חומרית אלא גם פגיעה באמונו של הציבור במערכת השלטונית, פגיעה במנהל התקין ופגיעה בחובת המכרזים.

לאור כל המקובץ, יורשעו נאשמים 2 ו-3 בעבירה של מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין.

במעשיהם וכפי שפורט לעיל, היה אף רישום כוזב מסמכי תאגיד ועל כן יורשעו נאשמים אלה אף בעבירה זו, לפי סעיף 423 לחוק העונשין.

בנוסף יוחסו לנאשמים 2 ו-3 אף עבירות של קשירת קשר לפשע ולעוון באשר לעבירות אלה ולקבלת השוחד. מאותו טעם בו לא מצאתי להרשיעם בעבירת השוחד, ובהיות עבירות אלה, אם אכן היה בהן משום קשירת הקשר, כרוכות אף הן בקשר בלתי ינותק בנאשם 1, מצאתי לזכות את הנאשמים 2 ו-3 מעבירות אלה לפי סעיפים 499(1) ו-499(2) לחוק העונשין.

ניתנה היום, ט"ו אלול תשע"ה, 30 אוגוסט 2015, במעמד הצדדים